

ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1

ปริญญาานิพนธ์
ของ
อัจฉราพร บุญญพินิจ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

ตุลาคม 2547

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1

บทคัดย่อ

ของ

อัจฉราพร บุญญพินิจ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

ตุลาคม 2547

อัจฉราพร บุญญพนิช. (2547). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1*. ปริญญาโท วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อ้อมเดือน สดมณี, อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์

การวิจัยเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่มีลักษณะทางสังคม ลักษณะทางจิต และลักษณะทางพุทธแตกต่างกันทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยต่างๆ 2) เพื่อศึกษาว่าลักษณะทางสังคม ลักษณะทางจิต และลักษณะทางพุทธ ร่วมกันมีอำนาจทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 278 คน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้แบ่งเป็นดังแปรอิสระ 6 ตัวแปร ได้แก่ ลักษณะทางสังคม 2 ตัวแปร คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู และการสนับสนุนทางสังคม ลักษณะทางจิต 3 ตัวแปร คือ ความสุขใจ ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ลักษณะทางพุทธ 1 ตัวแปร คือ อิทธิบาท 4 ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way Analysis of Variance) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรที่ละชั้น (Multiple Regression Analysis) การวิเคราะห์ทั้งหมดที่กระทำในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ที่แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง

ผลการวิจัย พบว่า

1. ครูที่มีลักษณะทางสังคม ลักษณะทางจิต และลักษณะทางพุทธแตกต่างกันเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษา ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ดังนี้

1.1 ครูที่มีความสุขใจสูงและมีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสูง เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีคะแนนทั้งสองต่ำกว่า ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก

1.2 ครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงและมีการสนับสนุนทางสังคมสูง เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีคะแนนทั้งสองต่ำกว่า ทั้งในกลุ่มครูอายุน้อยและกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย

1.3 ครูที่มีความสุขใจสูงและมีอิทธิบาท 4 สูง เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีคะแนนทั้งสองต่ำกว่าในกลุ่มรวม

1.4 ครูที่มีความสุขใจสูงและมีการสนับสนุนทางสังคมสูง เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีคะแนนทั้งสองต่ำกว่าทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มครูที่มีอายุมาก และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก

2. ตัวแปรในกลุ่มลักษณะทางสังคม ลักษณะทางจิต และลักษณะทางพุทธ ทั้ง 6 ตัว สามารถทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ โดยตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำนาย ในแต่ละกลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มรวม ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนาย ได้แก่ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสนับสนุนทางสังคม และอิทธิบาท 4 ตามลำดับ สามารถทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ร้อยละ 55

2.2 กลุ่มครูที่มีอายุน้อย ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนาย ได้แก่ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการสนับสนุนทางสังคม ตามลำดับ สามารถทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ร้อยละ 44.60

2.3 กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนาย ได้แก่ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสนับสนุนทางสังคม และความเชื่ออำนาจในตน ตามลำดับ สามารถทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ร้อยละ 56.80

2.4 กลุ่มครูที่มีอายุมากและกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายเหมือนกัน คือ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อิทธิบาท 4 และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ตามลำดับ สามารถทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ร้อยละ 64.10 และ 59.00 ตามลำดับ

PSYCHOSOCIAL FACTORS RELATED TO CHILD-CENTRED TEACHING EMPLOYED
BY PRIMARY SCHOOL INSTRUCTORS IN THE EDUCATION SERVICE AREA OF
BANGKOK DISTRICT I

AN ABSTRACT
BY
ACHARAPORN BUNYAPANICH

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Science degree in Applied Behavioral Science Research
at Srinakharinwirot University
October 2004

Acharaporn Bunyapanich. (2004). *Psychosocial Factors Related to Child-Centred Teaching Employed by Primary School Instructors in the Education Service Area of Bangkok District I.* Masters thesis, M.Sc. (Applied Behavioral Science Research). Bangkok : Advisory Committee : Asst. Prof Dr. Omduean Sodmanee, Ms. Usa Srijindarat.

The two main objectives of this study were 1) to compare child-centred teaching of primary school instructors in the education service area of Bangkok district I with different psychosocial and Buddhist characteristics 2) to compare the predictive power of social characteristics and psychological characteristics of primary school Instructors.

The sample used in this study consisted of 278 persons, who have taught in the education service area of Bangkok district I from simple random sampling. The six independent variables were the teacher's perception of transformational leadership from their leader; social support; subjective well-being; Internal locus of control; attitude towards child-centred teaching and the four paths of accomplishment in Buddhism or Iddhipada. The dependent variable was child-centred teaching of primary school instructors.

Descriptive statistics: two-way ANOVA and Multiple Regression Analysis were used to analyze the whole group data and bio-social background characteristics of an individual group.

The results of this study were as follows:

1. There was an interaction effect between psychosocial factors and Buddhist characteristics related to child-centred teaching of primary school instructors in the total group and subgroup as follows:

1.1 An interaction was ascertained between high amount of subjective well-being and teacher's perception of transformational leadership in instructors who have had child-centred teaching in the total group and in the high experience group.

1.2 An interaction was ascertained between high attitude towards child-centred teaching and social support in instructors who have had child-centred teaching in the young group and the low experience group.

1.3 An interaction was ascertained between more subjective well-being and more Iddhipada in instructors who have had child-centred teaching in the total group.

1.4 An interaction was ascertained between more subjective well-being and social support in instructors who have had child-centred in the total group, the old group and the high experience group.

2. Psychosocial and Buddhist characteristics could be taken together to predict child-centred teaching of primary school Instructors as follows:

2.1 In the total group: attitude towards child-centred teaching, social support and Iddhipada. The determination power was 55%

2.2 In the young group: attitude towards child-centred teaching and social support. The determination power was 44.60%

2.3 In the low experience group: attitude towards child-centred teaching, social support and Internal locus of control. The determination power was 56.80%

2.4 In the older group and the high experience group: attitude towards child-centred teaching, Iddhipada and teacher's perception of transformational leadership. The determination power was 64.10% and 59.00%

ปริญญานิพนธ์

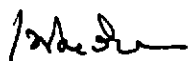
เรื่อง

ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1

ของ

นางสาวอัจฉราพร บุญญพินิช

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

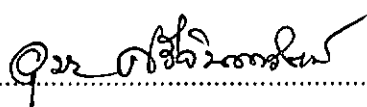
วันที่ 15 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2547

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

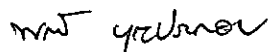
.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อ้อมเดือน สดมณี)

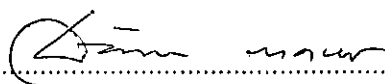
.....กรรมการ

(อาจารย์อุษา ศรีจินตารัตน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(อาจารย์ ดร. พรรณี บุญประกอบ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จันทนา ภาคบงกช)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อ้อมเดือน สดมณี ประธานกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ และอาจารย์ อุษาศรีจินตารัตน์ กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ ท่านทั้งสองได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้ คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน อีกทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการ ทำงานวิจัยและรู้ถึงคุณค่าของงานวิจัยในการเสริมสร้างและพัฒนาปัจจัยทางจิตสังคมที่สำคัญ อันนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ และท่านทั้งสองยังเป็นแบบฉบับของอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับ ศิษย์และงานด้านวิชาการอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาหลักสูตร วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ จนสามารถบูรณาการและเชื่อมโยงเป็นองค์ความรู้ นำไปสู่การประยุกต์ใช้ให้เกิด ประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวม

ท้ายสุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่จันทร์สุมาลี บุญญพนิช ที่คอยห่วงใย เอาใจใส่ ดูแลในการศึกษาและการทำงานวิจัยอย่างดีเยี่ยม รวมทั้งคุณปู่ คุณย่า พี่ชาย และครอบครัว บุญญพนิชทุก ๆ คน รวมทั้งเพื่อน ๆ ที่ให้ทั้งกำลังกายและกำลังใจตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและ ทำงานวิจัย

อัจฉราพร บุญญพนิช

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	4
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	7
รูปแบบการวิจัยเพื่อวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรม.....	23
ลักษณะทางสังคมกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	26
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู กับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	26
การสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ.....	34
ลักษณะทางจิตกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	39
ความสุขใจกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	39
ความเชื่ออำนาจในตนกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ.....	48
เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับพฤติกรรมการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	51
ลักษณะทางพุทธิกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	55
อิทธิบาท 4 กับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	55
ลักษณะทางชีวสังคมกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	58
อายุกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	58
ประสบการณ์ในการสอนกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ.....	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)	
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	60
นิยามปฏิบัติการของตัวแปร.....	62
สมมติฐานของการวิจัย.....	66
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	67
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	67
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	68
การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	74
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
การจัดกระทำข้อมูล.....	75
การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ.....	75
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
ลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง.....	77
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง.....	81
ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ.....	97
5 สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	100
สรุปและอภิปรายผลการวิจัย.....	101
ข้อจำกัดของการวิจัยครั้งนี้.....	114
ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	114
ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ.....	115
บรรณานุกรม.....	117
ภาคผนวก.....	126
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	184

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การจำแนกความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความสุขใจ.....	40
2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม.....	78
3 แสดงคะแนนแบบวัด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู การสนับสนุนทางสังคม ความสุขใจ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความเชื่ออำนาจในตน และอิทธิบาท 4 กับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (N = 278).....	79
4 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู การสนับสนุนทางสังคม ความสุขใจ ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และอิทธิบาท 4 กับพฤติกรรม การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (N = 278).....	80
5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสุขใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มรวม จำนวน 278 คน.....	82
6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสุขใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มรวม.....	83
7 การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสุขใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มย่อย.....	83
8 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสุขใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก.....	84
9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู.....	86
10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย.....	87
11 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มครูที่มีอายุน้อย.....	88

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มครูที่มีประสบการณ์น้อย.....	89
13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและอิทธิบาท 4 ในกลุ่มรวม จำนวน 278 คน...	91
14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและอิทธิบาท 4 ในกลุ่มรวม.....	91
15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและอิทธิบาท 4 ในกลุ่มย่อย...	92
16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มรวมจำนวน 278 คน.....	93
17 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มรวม.....	94
18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มย่อย.....	94
19 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มครูที่มีอายุมาก.....	95
20 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก...	95
21 ร้อยละการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายต่าง ๆ ของตัวแปรอิสระที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย...	97
22 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบวัดพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	150
23 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู.....	151
24 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบวัดการสนับสนุนทางสังคม.....	153
25 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบวัดความสนใจ.....	154
26 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบวัดความเชื่ออำนาจในตน.....	155

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
27 คำอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบวัดเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	156
28 คำอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบวัดหลักธรรมอิทธิบาท 4.....	157
29 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความสนใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ตามการรับรู้ของครูในกลุ่มอายุมาก จำนวน 162 คน.....	159
30 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความสนใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ตามการรับรู้ของครูในกลุ่มอายุน้อย จำนวน 116 คน.....	159
31 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความสนใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ตามการรับรู้ของครูในกลุ่มประสบการณ์มาก จำนวน 161 คน.....	160
32 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความสนใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ตามการรับรู้ของครูในกลุ่มประสบการณ์น้อย จำนวน 117 คน.....	160
33 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญจำแนกตามความสนใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนตามการรับรู้ของครู.....	161
34 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มรวม จำนวน 278 คน.....	162
35 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มอายุมาก จำนวน 162 คน.....	162
36 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มอายุน้อย จำนวน 116 คน.....	163
37 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มประสบการณ์มาก จำนวน 161 คน.....	163

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
38 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มประสบการณ์น้อย จำนวน 117 คน.....	163
39 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญจำแนกตามความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู.....	164
40 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุน ทางสังคมในกลุ่มรวม จำนวน 278 คน.....	165
41 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุน ทางสังคมในกลุ่มอายุมาก จำนวน 162 คน.....	165
42 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุน ทางสังคมในกลุ่มอายุน้อย จำนวน 116 คน.....	165
43 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุน ทางสังคมในกลุ่มประสบการณ์มาก จำนวน 161 คน.....	166
44 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุน ทางสังคมในกลุ่มประสบการณ์น้อย จำนวน 117 คน.....	166
45 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญจำแนกตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและ การสนับสนุนทางสังคม.....	167
46 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความสุขและอิทธิบาท 4 ในกลุ่มอายุมาก จำนวน 162 คน.....	168
47 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความสุขและอิทธิบาท 4 ในกลุ่มอายุน้อย จำนวน 116 คน.....	168

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
48 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความสนใจและอิทธิบาท 4 ในกลุ่มประสบการณ์มาก จำนวน 161 คน.....	169
49 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความสนใจและอิทธิบาท 4 ในกลุ่มประสบการณ์น้อย จำนวน 117 คน.....	169
50 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญจำแนกตามความสนใจและอิทธิบาท 4.....	170
51 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความสนใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มอายุมาก จำนวน 162 คน.....	171
52 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความสนใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มอายุน้อย จำนวน 116 คน.....	171
53 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความสนใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มประสบการณ์มาก จำนวน 161 คน.....	172
54 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาตามความสนใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มประสบการณ์น้อย จำนวน 117 คน.....	172
55 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญจำแนกตามความสนใจและการสนับสนุนทางสังคม.....	173

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 การวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมด้วยรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model).....	23
2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	62

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันโลกเจริญก้าวหน้าด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ๆ จนกลายเป็นสังคมข้อมูลข่าวสาร วิธีการสอนแบบครูบอกให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาวิชาต่างๆ จึงไม่ได้ผลอีกต่อไปแล้ว เพราะความรู้ที่นักเรียนจะได้รับมีมากมาย เกิดขึ้น และเปลี่ยนแปลงทุกขณะ นักเรียนไม่สามารถจดจำความรู้ทั้งหมดได้ และเมื่อจบการศึกษาไปแล้วความรู้ที่ได้รับจากการท่องจำนั้น จะไม่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนได้ เพราะไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันแล้ว ซึ่งนิโคล เบนเน็ต (Nicolas Bennet) ผู้เชี่ยวชาญชาวต่างชาติประจำกระทรวงศึกษาธิการ ได้สรุปรายงานเกี่ยวกับผู้บริหารและครูผู้สอนในประเทศไทยว่าไม่เคยฝึกให้เด็กคิดด้วยตนเอง ทุกอย่างจะอยู่ที่ครู ครูเป็นคนคิดและสั่งการ จุดมุ่งหมายของการสอนมุ่งเน้นการสอบเอาคะแนน (สุมน อมรวิวัฒน์. 2541 : 6-7)

ปัญหาดังกล่าวจึงนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาของไทยโดยมีแนวคิดปรัชญาการศึกษาแบบใหม่ที่เชื่อว่าการศึกษาคือการเรียนรู้ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาที่ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้จะต้องบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล สามารถทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ.2544) รวมทั้งยังเป็นรากฐานสำคัญในอันที่จะพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมที่เข้มแข็งและมีความสุข ทั้งในด้านของสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งก็คือจุดมุ่งหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.2544)

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมเต็มที่ต่อการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนแต่ละคนมีคุณค่าสมควรได้รับการเชื่อถือไว้วางใจ แนวทางนี้จึงเป็นแนวทางที่จะผลักดันผู้เรียนไปสู่การบรรลุศักยภาพของตน (วัฒนาพร ระงับทุกข์.2542 : 4-5) โดยครูจะเป็นผู้จัดกิจกรรมหรือสถานการณ์ต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกซึ่งศักยภาพหรือความรู้ความสามารถของตนด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเอง (Learning by doing) สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติด้วยตนเอง ครูไม่ต้องบอกความรู้ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียน แต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผลเพื่อแก้ปัญหาเองด้วยการสอนให้ผู้เรียนคิดมากกว่าจำ สอนให้ทำมากกว่าท่อง ทำให้นักเรียน

กลายเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้หรือเป็นผู้นำตนเอง สามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตจริงได้ และเมื่อกระบวนการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง กระบวนการวัดผลจึงมุ่งเน้นให้นักเรียนแสดงผลการเรียนรู้ (Learning outcome) ที่ปรากฏในรูปแบบของพฤติกรรมและผลงานเป็นหลัก แทนการใช้ข้อสอบที่วัดได้แต่ความจำ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถที่แท้จริงของนักเรียนว่าทำอะไรได้บ้าง เป็นการประเมินตามสภาพที่แท้จริง (Authentic assessment) (กระทรวงศึกษาธิการ.2544) ซึ่งอุกฤษ จรูญชัย (2544 : 71) ได้ศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อนโยบายการจัดการศึกษาโดยใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลางพบว่า ครูมีความคิดเห็นว่ามีวิธีสอนโดยใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลางมีผลดีต่อการเรียนการสอนร้อยละ 91.0 และความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลางมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการเรียนการสอนไปสู่ความสำเร็จและความพร้อมในการใช้วิธีการสอนแบบเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และจากงานวิจัยของจินดา จิโน (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูคณิตศาสตร์ดีเด่นในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่พบว่า วิธีสอนที่ครูคณิตศาสตร์ดีเด่นทุกคนใช้มากที่สุดคือ วิธีสอนแบบค้นพบด้วยตนเองภายใต้คำแนะนำ ใช้เมื่อต้องการให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดและเข้าใจหลักการของสิ่งที่จะเรียน สำหรับเทคนิคการสอน ครูคณิตศาสตร์ดีเด่นมุ่งให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือกระทำคิดตอบคำถาม ทำแบบฝึกหัด ทั้งเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล เอาใจใส่นักเรียน และลักษณะของครูดีเด่นทุกคนจะมีบุคลิกภาพดี รู้จักพัฒนาวิชาชีพครู จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจรวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมและโครงการต่างๆ ของโรงเรียนและชุมชนอยู่เสมอ รัตนา ตริกกลาง (2537: 6) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของนักเรียน 2 กลุ่มพบว่า กลุ่มนักเรียนที่เรียนเป็นคณะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ ทั้งชั้นซึ่งสอดคล้องกับ สำเนา ศรีบุญแก้ว (2533 : 34 - 37) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยระหว่างการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกับผู้สอนเป็นศูนย์กลาง พบว่า การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย สูงกว่าการสอนแบบผู้สอนเป็นศูนย์กลางของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากผลการวิจัยคุณลักษณะด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2542 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่พบว่า คุณลักษณะแต่ละด้านทุกรายการอยู่ในระดับมาก โดยในแต่ละด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ การปลอดจากสารเสพติด มีอารมณ์แจ่มใสสำเร็จทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความกระตือรือร้นในการเรียน มีความกตัญญูกตเวที (ประพันธ์ หงษ์เจ็ด. 2543 : บทคัดย่อ)

ดังนั้น นักเรียนจะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้หรือเป็นคนดี คนเก่งและคนมีความสุขหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งต้องเริ่มต้นที่ครูก่อนเพราะครูเป็นผู้ดำเนินการและรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนเมื่อสภาพการเรียนการสอน

เปลี่ยนแปลงผู้เรียนก็ต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามสภาพที่จัดให้ขึ้นอยู่กับปรับตัวของผู้เรียนและแรงเสริมที่จะได้รับจากครู การศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาจึงเป็นรากฐานสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่งและคนมีความสุข ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาจึงเป็นผู้หล่อหลอมนักเรียนให้เป็นคนดีของสังคมในอนาคตและให้มีความรู้ความสามารถเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นและเป็นการเตรียมเข้าสู่อาชีพหากไม่ได้ศึกษาต่อในชั้นสูงต่อไป (ศรีสมร พุ่มสะอาด.2530 : 15) พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประชากรของไทยให้มีคุณภาพ การวิจัยครั้งนี้จึงมีความประสงค์จะศึกษาว่าตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ที่มีลักษณะทางสังคม ลักษณะทางจิตและลักษณะทางบุคลิกที่แตกต่างกันทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย
2. เพื่อค้นหาตัวทำนายที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6

ความสำคัญของการวิจัย

1. การวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา
2. ผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสอน
3. คาดว่าการวิจัยนี้จะสามารถเสนอแนะการพัฒนาลักษณะทางจิต ลักษณะทางสังคม และลักษณะทางบุคลิก ตลอดจนการฝึกทักษะที่สำคัญของครูผู้สอนระดับประถมศึกษาให้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพิ่มมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้าราชการครูผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีโรงเรียน 18 โรงเรียน จำนวนครู 905 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครูผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 278 คน ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนและเกณฑ์ ดังนี้

1. รวบรวมรายชื่อโรงเรียนที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีทั้งหมด 18 โรงเรียน
2. เลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มหลายชั้น (Multistage Random Sampling) โดยการสุ่มจากโรงเรียนและสุ่มครู ดังนี้

2.1 สุ่มโรงเรียนตามเขตปกครองในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้จำนวน 7 โรงเรียน

2.2 สุ่มครูจากจำนวน 7 โรงเรียน โดยการสุ่มครูตามสัดส่วนได้จำนวนครูดังนี้

- โรงเรียนวัดโบสถ์	จำนวน	18	คน
- โรงเรียนอนุบาลสามเสน	จำนวน	32	คน
- โรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก	จำนวน	33	คน
- โรงเรียนวัดเวตวันธรรมาวาส	จำนวน	40	คน
- โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์	จำนวน	40	คน
- โรงเรียนพญาไท	จำนวน	56	คน
- โรงเรียนราชวินิต	จำนวน	59	คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้

1.1 ลักษณะทางสังคม

1.1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู

1.1.2 การสนับสนุนทางสังคม

1.2 ลักษณะทางจิต

1.2.1 ความสุขใจ

1.2.2 ความเชื่ออำนาจในตน

1.2.3 เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.3 ลักษณะทางพุทธ

1.3.1 อิทธิบาท 4

1.4 ลักษณะทางชีวสังคม

1.4.1 อายุ

1.4.2 ประสบการณ์ในการสอน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การกระทำหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การวางแผนการสอน การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงาน เป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน โดยการเปลี่ยนสภาพหรือเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับสูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดความตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม จูงใจให้ผู้ร่วมงานมองไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของกลุ่มหรือสังคม ซึ่งกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานจะกระทำโดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

3. ความสุขใจ หมายถึง ความพึงพอใจในชีวิตในเรื่องทั่วไป ครอบครัว เพื่อน และโรงเรียน ในช่วงเวลาอดีต ปัจจุบัน ตลอดจนในอนาคต ความรู้สึกเชิงบวก ประสบการณ์ทางอารมณ์และความรู้สึกที่รื่นรมย์ และระดับอารมณ์ของความรู้สึกเชิงลบ ประสบการณ์ทางอารมณ์และความรู้สึกไม่พอใจเพียงเล็กน้อย

4. อายุ หมายถึง จำนวนปีเกิดที่คำนวณตามการรายงานของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งอายุครูเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้อายุเฉลี่ยของกลุ่มรวมเป็นเกณฑ์ ดังนี้

ครูที่มีอายุน้อย หมายถึง ครูที่มีอายุต่ำกว่าอายุเฉลี่ย

ครูที่มีอายุมาก หมายถึง ครูที่มีอายุเท่ากับหรือสูงกว่าอายุเฉลี่ยของกลุ่ม

5. ประสิทธิภาพในการสอน หมายถึง การรายงานของครูผู้ตอบว่า ตนได้เป็นครูถึง ขณะที่ตอบแบบสอบถามเป็นระยะเวลาานเท่าใด โดยคิดระยะเวลาทำการสอนเป็นจำนวนปี วัดได้โดยการรายงานของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ในการวิจัยนี้แบ่งครูผู้ตอบออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประสิทธิภาพในการสอนมากและน้อย ตามระยะเวลาทำการสอน ใช้ค่าเฉลี่ยของระยะเวลาทำการสอนของกลุ่มรวมเป็นเกณฑ์แบ่ง ดังนี้

ครูที่มีประสิทธิภาพในการสอนน้อย หมายถึง ครูที่มีระยะเวลาทำการสอนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

ครูที่มีประสิทธิภาพในการสอนมาก หมายถึง ครูที่มีระยะเวลาทำการสอนสูงกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. รูปแบบการวิจัยเพื่อวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรม
3. ลักษณะทางสังคมกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. ลักษณะทางจิตกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. ลักษณะทางพุทธรกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีรากฐานมาจากปรัชญาการศึกษาและแนวคิดด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ ซึ่งปรัชญาการศึกษาที่เป็นพื้นฐานสำคัญ ได้แก่ ปรัชญาพิพัฒนนิยม (Progressivism) การศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนทุกด้านโดยให้ผู้เรียนลงมือกระทำด้วยตนเองและได้ทำงานร่วมกัน ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) การศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อการปรับปรุง พัฒนา และสร้างสรรค์สังคมใหม่และเหมาะสมกว่าเดิม ปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) เน้นให้ผู้เรียนมีสิทธิเสรีภาพที่จะเป็นผู้เลือกเองและมีความรับผิดชอบ และปรัชญาการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์ (Buddhistic Philosophy of Education) อาศัยหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และหลักอริยสัจ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค โดยเชื่อว่าสิ่งต่างๆ ล้วนมีปัญหา แต่มนุษย์มีศักยภาพที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนไปในแนวทางที่ดี การเรียนการสอนจึงต้องมุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง (กรมสามัญศึกษา.2540 : 10-11) สำหรับแนวคิดด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อมีการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง พฤติกรรมจะมีความถี่มากขึ้นหากได้รับการเสริมแรง กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) การเรียนรู้ควรให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักใช้เหตุผล มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียนและได้ลงมือกระทำด้วยตนเองและกลุ่มคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในบุคคล บุคคลเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมเกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญา (วัฒนาพร ระวังทุกข์.2541:4-5) จากปรัชญาการศึกษาและแนวคิดด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ ทำให้พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยนักจิตวิทยาการ

ศึกษาที่เชื่อในศักยภาพและความสามารถที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคนว่ามนุษย์จะศึกษาค้นคว้าในสิ่งที่ตนเองสนใจและใฝ่รู้ หรือเรียนรู้โดยการกระทำด้วยตนเอง เมื่อพบปัญหาจะแก้ปัญหาตามศักยภาพของตนเอง ซึ่งอาจจะถูกหรือผิดก็คือประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งจะเป็นกรอบแนวคิดในการจัดระบบการเรียนการสอน และการจัดระบบการเรียนการสอนจะเป็นกรอบของวิธีการสอน และวิธีการสอนจะเป็นกรอบของเทคนิคการสอนต่อไป

ความหมายของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ที่ได้กระทำไปทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว และการกระทำนั้นอาจจะมีทั้งการกระทำที่ดีและไม่ดี ในลักษณะที่ผู้อื่นจะสามารถสังเกตการกระทำนั้นๆ ได้หรือไม่ก็ตาม (สุทัศน์ แดงทอง. 2528 : 10) พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ พฤติกรรมที่แสดงออกระดับบุคคล เกิดขึ้นจากการมีปฏิกริยาร่วมกันระหว่างองค์ประกอบภายใน ได้แก่ เจตคติ การเรียนรู้สิ่งที่สั่งสมไว้ และแรงจูงใจ กับองค์ประกอบภายนอก ได้แก่ ปทัสถาน และพฤติกรรมที่แสดงออกระดับสังคม เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงจำเป็นต้องกำหนดกลไกทางสังคมขึ้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน (ภิรมยา อินทรกำแหง. 2536) และด้วยเหตุที่พฤติกรรมการสอนของครูมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับการเรียนรู้ของผู้เรียน พฤติกรรมที่ครูแสดงออกในการสอนจึงมีส่วนช่วยส่งเสริมหรือจุดรั้งการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอันมาก ครูที่มีพฤติกรรมการสอนที่ดีมีประสิทธิภาพจึงหมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมที่ครูแสดงออกเพื่อมุ่งพัฒนานักเรียนในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ (รัชณีพร จาวรุ่งวณิชสกุล. 2543 : 46)

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centred teaching) หมายถึง วิธีการที่ครูเป็นเสมือนผู้สอนเด็กๆ ที่ไม่เพียงแต่สอนด้านวิชาการเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการดูแลเด็กแบบองค์รวมที่รวมถึงการพัฒนาบุคลิกภาพ ความจำเป็น และวิธีการเรียนรู้ ซึ่งไม่เพียงเท่านั้น เด็กๆ จะต้องมีความสามารถทางวิชาการที่ดีเยี่ยมด้วย (Deck Rowntree. 1986 : 38) เด็กหรือผู้เรียนถือเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนการสอนที่จะต้องได้รับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ต่อการเรียนรู้ของตน ด้วยความเชื่อที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเองร้อยเปอร์เซ็นต์ (Brandes & Ginnis. 1988 : 163) สำหรับวิชัย วงษ์ใหญ่ (2543 : 20-21) ได้กล่าวว่า การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การสอนตามความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนได้ลงมือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งภายใต้การช่วยเหลือแนะนำของครู นอกจากนี้ ธำรง บัวศรี (2542 : 18) ได้ให้ความหมายการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ 2 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง ได้พัฒนากระบวนการคิด มีอิสระในการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจ สามารถค้นพบข้อมูลความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการและแหล่งเรียนรู้หลากหลาย สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคมส่วนรวมได้ ด้านผู้สอน

หรือผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ใดๆ ที่ผู้จัดต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเคารพในศักดิ์ศรีสิทธิหน้าที่ของผู้เรียน มีการวางแผนการจัดกิจกรรมและจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และที่สำคัญที่สุดคือต้องเน้นประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากการค้นคว้าเอกสารดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่าพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การกระทำหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจหาความรู้และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนจนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนต้องมีการวางแผนการจัดกิจกรรมและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

เป้าหมายของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 ให้ยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพนั้น คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงได้รวบรวมความคิดเห็นลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาไว้ว่า ลักษณะกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์จะส่งผลให้ได้ลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ คนดี คนเก่ง และคนมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2544 : 15-17) สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์

คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นต้น เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี มีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคมและประเทศชาติได้

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุข และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ

ลักษณะกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์

กระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ คือ กระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข บูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทันสมัย เน้นกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างไกล เป็นกระบวนการที่มีทางเลือกและมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ อันนำไปสู่การเป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

หลักการของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในการดำเนินงานใดก็ตามจำเป็นต้องมีหลักการเป็นเครื่องมือเพื่อให้งานดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ในการสอนก็เช่นเดียวกันจำเป็นต้องมีหลักการสอนเพื่อให้งานสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตรงตามจุดหมายของหลักสูตร มีผู้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับหลักการของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อาทิ

ทิตนา แชมมณี (2542 : 7-8) ได้เสนอหลักการจัดการเรียนการสอนโมเดลชิปปา (CIPPA MODEL) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. Construct (C) หมายถึง การสร้างความรู้ตามแนวคิด การสร้างสรรค์ความรู้ ได้แก่ กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง
2. Interaction (I) หมายถึง การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ได้แก่ กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ข้อมูล ความคิด และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
3. Physical Participation (P) หมายถึง การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในด้านร่างกาย อารมณ์ ปัญญา และสังคม ในการเรียนรู้ให้มากที่สุด
4. Process Learning (P) หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต
5. Application (A) หมายถึง การนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนและการทำกิจกรรม เป็นการถ่ายโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติเข้าด้วยกัน

จากหลักการจัดการเรียนการสอนโมเดลชิปาทัง 5 องค์ประกอบนี้ นำไปสู่รูปแบบพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทั้งร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์

กุลยา ดันดิผลาชีวะ (2544 : 20-22) เสนอแนะหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 10 ประการ ดังนี้

1. การสอนต้องอยู่บนพื้นฐานความแตกต่างของผู้เรียน เชื่อว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้และความสามารถแตกต่างกัน ครูต้องนำความแตกต่างของผู้เรียนมาใช้เป็นพื้นฐานของการจัดการเรียนการสอน
2. การสอนต้องให้การมีส่วนร่วม ซึ่งหมายถึงร่วมกันคิด ร่วมกันทำระหว่างครูและผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน
3. การสอนต้องเป็นการสอนแบบได้คิดและลงมือปฏิบัติ การจัดประสบการณ์ด้วยการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้คิด ได้แก้ปัญหา ได้ศึกษาหาคำตอบด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ขึ้นได้จากประสบการณ์ จากการกระทำและการได้สัมผัส
4. การสอนต้องมีการวางแผนอย่างชัดเจน มีจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ครูต้องมีมีโนทัศน์ (concept) ของเนื้อหาอย่างชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไร พร้อมกำหนดรูปแบบการสอนและวางแผนกระบวนการเรียนการสอนที่ช่วยให้ครูสามารถติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
5. การสอนต้องมีเอกสารวิชาการหรือหนังสือหรือตำราในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน ให้เด็กได้ค้นคว้าเพิ่มเติมในสิ่งที่เรียนหรือใช้ประกอบการเรียน
6. การสอนต้องบูรณาการวิชาการและกระตุ้นการถ้อยแถลงความคิดจากวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยสอดคล้องกับการดำรงชีวิตจริง
7. การสอนต้องเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออก ผู้เรียนต้องมีโอกาสเสนอความคิดเห็นถึงข้อค้นพบหรือสิ่งที่ศึกษาด้วยการรับฟังและเปิดใจกว้างของครู ยอมรับความสามารถของผู้เรียน
8. การสอนต้องมีบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย
9. การสอนต้องกระตุ้นการคิด การสอนด้วยการคิดนอกจากการค้นคว้าด้วยตนเองแล้ว ผู้เรียนควรมีการเขียนบันทึกเพื่อผู้เรียนได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินเป็นข้อความรู้
10. การสอนต้องเน้นเป็นการเรียนรู้แบบเข้าใจ ไม่ใช่การท่องจำ ความจำของผู้เรียนจะเกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงความรู้

หลักการจัดการเรียนการสอนนี้ มีจุดเน้นให้ครูผู้สอนมีการวางแผนการสอนอย่างชัดเจน มีเอกสารวิชาการให้ผู้เรียนค้นคว้าเพิ่มเติม โดยคำนึงถึงพื้นฐานความแตกต่างของผู้เรียน สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่ผ่อนคลาย กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด ได้มีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจจนสามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ หลักการดังกล่าว

จะนำไปสู่รูปแบบพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูต่อไป

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 85-87) ได้เสนอหลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีลักษณะสรุปเป็นคำว่า CHART PIG ดังนี้

1. Construct (C) หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ค้นพบสาระสำคัญหรือความรู้ใหม่ด้วยตนเอง อันเกิดจากการได้ศึกษาค้นคว้าทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนรักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้า เกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ และเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning Man) ที่พึงประสงค์

2. Happiness (H) หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข เป็นความสุขที่เกิดจาก ประการที่หนึ่ง ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนสนใจ สาระการเรียนรู้ชวนให้สนใจใฝ่ศึกษา ค้นคว้าศึกษา ท้าทายให้แสดงความสามารถและให้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ประการที่สอง ปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสุขและสนุกกับการเรียน

3. Active Learning (A) หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ หรือปฏิบัติด้วยตนเอง ด้วยความกระตือรือร้น เช่น ได้คิด ค้นคว้า ทดลอง รายงาน ทำโครงการ สัมภาษณ์ แก้ปัญหา ฯลฯ ได้ใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ผู้สอนทำหน้าที่จัดบรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อ จัดสิ่งเร้า เสริมแรง ให้คำปรึกษา และสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน

4. Resources (R) หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่หลากหลาย ทั้งบุคคลและเครื่องมือ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นมนุษย์ (เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่างๆ) ธรรมชาติ และเทคโนโลยี ตามหลักการที่ว่า "การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา และทุกสถานการณ์"

5. Thinking (T) หมายถึงการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด ผู้เรียนได้ฝึกวิธีคิดในหลายลักษณะ คิดคล่อง คิดหลากหลาย คิดละเอียด คิดชัดเจน คิดถูกต้อง คิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล คิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น (ทิตนา แคมมณี และคณะ. 2543 : 55-59) การฝึกให้ผู้เรียนได้คิดอยู่เสมอในลักษณะต่างๆ จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบ มีเหตุผล มีวิจารณญาณในการคิด มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่จะเลือกรับและปฏิเสธข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจนและมีเหตุผล อันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

6. Participation (P) หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดงาน วางเป้าหมายงานร่วมกัน และมีโอกาสเลือกทำงานหรือศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ตรงกับ ความถนัด ความสามารถ ความสนใจของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความกระตือรือร้น มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน และสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง

7. Individualization (I) หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ผู้สอนให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนใน ความเป็นเอกลักษณ์บุคคล ผู้สอนยอมรับในความสามารถ ความคิดเห็น ความแตกต่างระหว่างบุคคล ของผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพมากกว่าเปรียบเทียบแข่งขัน ระหว่างกัน โดยมีความเชื่อมั่นว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ได้และมีวิธีการเรียนรู้ ที่ต่างกัน

8. Good Habit & Group Process (G) หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนา คุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม เช่น ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความมีน้ำใจ ความขยัน ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ฯลฯ และลักษณะนิสัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับ ผู้อื่น การฝึกเป็นผู้นำและผู้ตาม และการเห็นคุณค่าของงาน เป็นต้น

หลักการดังกล่าวข้างต้นเป็นการจัดกิจกรรมของครูผู้สอนที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนใน ความเป็นเอกลักษณ์ มีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ครูเป็นผู้ส่งเสริมกระบวนการคิดให้ผู้เรียน ได้ค้นพบสาระความรู้ใหม่ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติ มีความสุขในการเรียน มีส่วนร่วมใน การวางแผน พัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน และสามารถประยุกต์ ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง

นอกจากนี้ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ได้ระบุตัวบ่งชี้พฤติกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้เรียนและครูผู้สอน ซึ่งได้จากการสังเคราะห์ทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี (การเรียนรู้อย่างมีความสุข การเรียนรู้แบบ มีส่วนร่วม การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะ นิสัย : ศิลปะ ดนตรี กีฬา และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย : การฝึกฝน กาย วาจา ใจ) สามารถใช้เป็นเกณฑ์กลางเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง (สุนน อมรวิวัฒน์.2541 : 9-11) ดังนี้

ตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน

1. ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
4. ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการตลอดจนได้แสดง ออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
5. ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน
6. ผู้เรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง

7. ผู้เรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
 8. ผู้เรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน
 9. ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
- ตัวบ่งชี้การสอนของครู
1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
 2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้าหัวใจและเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
 3. ครูเอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง
 4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
 5. ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
 6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่มพร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน
 7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้
 8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมประสบการณ์กับชีวิตจริง
 9. ครูฝึกฝนกิริยามารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
 10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ลักษณะตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียนและพฤติกรรมการสอนของครูมีลักษณะต่อเนื่องผสมผสานกลมกลืนกัน ตัวบ่งชี้หลายข้ออาจเกิดขึ้นได้ทั้งก่อนการเรียนการสอน ระหว่างการเรียนการสอนและหลังการเรียนการสอน

จะเห็นว่าหลักการจัดการเรียนการสอนของทีศนา แชมมณี ตามโมเดลชิปปา กุลยา ตันติผลาชีวะ และอาภรณ์ ใจเที่ยง มีความสอดคล้องกัน โดยสรุปได้ว่าหลักการของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือ การที่ครูได้วางแผนการสอนอย่างชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไร กระบวนการสอนของครูสามารถติดตามผลการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ได้ เพื่อครูจะได้จัดกิจกรรมตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งการจัดกิจกรรมทุกครั้งครูต้องสอดแทรกคุณลักษณะนิสัยที่พึงงาม รวมทั้งต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรนำหลักการของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือใช้เป็นรูปแบบพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยสามารถพิจารณาได้จากตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูและนักเรียนเป็นเกณฑ์

รูปแบบพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากหลักการของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังกล่าวข้างต้น นำมาซึ่งรูปแบบพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการของครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

ทิศนา แคมมณี (2542 : 10) ได้นำหลักการของโมเดลชิปปา (CIPPA MODEL) มาจัดเป็นรูปแบบพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการทบทวนความรู้เดิม ขั้นนี้เป็นการดึงความรู้ของผู้เรียนในเรื่องที่เรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน
2. ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นนี้เป็นการแสวงหาข้อมูล ความรู้ใหม่ที่ผู้เรียนยังไม่มีจากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งครูอาจเตรียมมาให้ผู้เรียนหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหาได้
3. ขั้นการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูล ความรู้ที่หามาได้ ผู้เรียนจะต้องสร้างความหมายของข้อมูลประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น ใช้กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่มในการอภิปราย และสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลนั้น ซึ่งอาจจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับความรู้เดิม
4. ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตน รวมทั้งขยายความรู้ของตนให้กว้างขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้ความเข้าใจของตนแก่ผู้อื่นและได้รับประโยชน์จากความรู้ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อม ๆ กัน
5. ขั้นการสรุปและจัดระเบียบความรู้ ขั้นนี้เป็นขั้นของการสรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมดทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่และจัดสิ่งที่เรารู้ให้เป็นระเบียบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรารู้ได้ง่าย
6. ขั้นการแสดงผลงาน ขั้นนี้เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงผลงาน การสร้างความรู้ของตนให้ผู้อื่นรับรู้ เป็นการให้ผู้เรียนตรวจสอบความเข้าใจของตนและช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์
7. ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ ขั้นนี้เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ความเข้าใจของตนไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพิ่มความชำนาญในการแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

บทบาทของผู้สอนจำเป็นต้องเปลี่ยนไป ผู้เรียนจะเริ่มเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามสภาพการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดให้ จะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับ การปรับตัวของผู้เรียนและแรงเสริมที่ได้จากผู้สอน ซึ่งทิศนา แคมมณี ได้สรุปบทบาทของครูและบทบาทของผู้เรียนไว้ดังนี้

บทบาทของครู

1. เตรียมการสอน

- 1.1 ศึกษาหาความรู้จากหลายแหล่งและวิเคราะห์เรื่องที่จะสอน
- 1.2 วางแผนการสอนโดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เลือกเนื้อหา ออกแบบกิจกรรมตามหลักชีปปา และกำหนดวิธีประเมินผลการเรียนรู้
- 1.3 จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน เอกสาร หนังสือ หรือข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็น สำหรับผู้เรียน เครื่องมือประเมินผล และจัดห้องเรียนได้เหมาะสมกับกิจกรรม

2. การสอน

- 2.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี และกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจร่วมทำกิจกรรม
- 2.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่เตรียมไว้
- 2.3 ดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 2.4 สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 2.5 ให้ความคิดเห็น เพิ่มเติมข้อมูล และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน

3. การประเมินผล

- 3.1 เก็บรวบรวมผลงานและประเมินผลงาน
- 3.2 ประเมินผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

บทบาทของผู้เรียน

1. ทบทวนความรู้เดิม และมีส่วนร่วมในการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิด เห็นหรือประสบการณ์ต่างๆ จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย
 2. ศึกษาหรือลงมือทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจ ใช้ความคิดในการ กลั่นกรอง แยกแยะ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และสร้างความหมายให้แก่ตนเอง
 3. สรุปและจัดระบบระเบียบความรู้ที่ได้สรรค์สร้างขึ้น เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ เกิดความคงทน และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้สะดวก
 4. นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิต การประยุกต์ใช้ช่วยตอกย้ำ ความเข้าใจและสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนและยังช่วยก่อให้เกิดการเรียนรู้อื่นๆ เพิ่มเติมอีกด้วย
- ในการดำเนินการตามบทบาททั้งสี่ ผู้เรียนต้องแสดงพฤติกรรมที่จำเป็นในการ เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นดังนี้
- เข้าร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น
 - ให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การแสวงหา ข้อมูลการศึกษาข้อมูลและการสรุป เป็นต้น
 - รับฟัง พิจารณาและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
 - ใช้ความคิดอย่างเต็มที่ ปฏิสัมพันธ์ โต้ตอบ คัดค้าน สนับสนุน แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นและความรู้สึกของตนกับผู้อื่น

- แสดงความสามารถของตนและยอมรับความสามารถของคนอื่น
- ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ
- เรียนรู้จากกลุ่มและช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้

จะเห็นได้ว่ารูปแบบพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักการโมเดลชิปปานี้ ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้กับผู้เรียนเพื่อเกิดความหลากหลายในการจัดการเรียนการสอนและสร้างบรรยากาศที่ดีให้กับผู้เรียน และจากหลักการและรูปแบบของโมเดลชิปปานี้เอง กรมสามัญศึกษา (2542 : 13-16) ได้นำมาประยุกต์และพัฒนาเพื่อเป็นแนวการดำเนินการของครูผู้สอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ชั้นเตรียมการ ประกอบด้วย

1.1 เตรียมตนเอง ครูจะต้องเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้ให้บริการด้านความรู้ (resource person) ที่จะต้องให้คำอธิบายคำแนะนำ คำปรึกษา ให้ข้อมูลความรู้ที่ชัดเจนแก่ผู้เรียน รวมทั้งแหล่งความรู้ที่จะแนะนำให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้ ดังนั้นครูจะต้องมีภาระหนักเตรียมตนเองด้วยการอ่าน การค้นคว้า การทดลองปฏิบัติมาก ๆ ในหัวข้อเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบรวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

1.2 เตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทครูไม่ใช่ผู้บอกเล่ามวลความรู้อีกต่อไป ครูจึงต้องเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียน ทั้งในรูปแบบของสื่อการเรียน ใบความรู้ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ หรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์สื่อห้องสมุด ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องสมุดวิชา ห้องปฏิบัติการวิชาต่างๆ และห้องพิพิธภัณฑ์ในโรงเรียน ทั้งนี้รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนด้วย ซึ่งครูสามารถสำรวจบัญชีรายชื่อ หนังสืออุปกรณ์หรือสื่อต่างๆ ไว้สำหรับผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่กำหนด ในกิจกรรมการเรียนหรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมทั้งในและนอกเวลาเรียน

1.3 จัดทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง บทบาทของครูก่อนการเรียนการสอนทุกครั้งคือ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่กำหนด ครูจะต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อควรรู้ อันจะนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ที่จะสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ได้ ในการจัดทำแผนการสอนครูต้องเตรียมการในสิ่งต่อไปนี้

1.3.1 เตรียมกิจกรรมการเรียน ครูต้องวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ การค้นคว้าหาความรู้และการสร้างความรู้ โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ (Manager) ที่กำหนดบทบาทในการเรียนรู้ และความรับผิดชอบแก่ผู้เรียนให้เขาได้ทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถและความสนใจของแต่ละคน

1.3.2 เตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เมื่อออกแบบหรือกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ครูจะต้องพิจารณาและกำหนดว่าจะใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ใด เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวบรรลุผลแล้วจัดเตรียมให้พร้อม บทบาทของครูตรงนี้จึงเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผล

1.3.3 เตรียมวัดและประเมินผล บทบาทในด้านการเตรียมการอีกประการหนึ่งคือ การเตรียมวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยการวัดให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้และวัดให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของกระบวนการ (Process) และผลงาน (Product) ที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) จิตพิสัย (Affective) และทักษะ (Skill) โดยการเตรียมวิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง

2. ขั้นตอนในการ ครูผู้สอนต้องดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอน ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควรเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะต่อไปนี้

2.1 ช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนพยายามจัดการเรียนการสอนที่ยืดการค้นพบด้วยตนเองเป็นวิธีการสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะการค้นพบความจริงใดๆ ด้วยตนเองนั้น ผู้เรียนมักจะจดจำได้ดี และมีความหมายโดยตรงต่อผู้เรียน รวมทั้งจดจำได้นาน

2.2 ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและกลุ่มโดยยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่ม ได้พูดคุย ปรีกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข้อมูลต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นและจะปรับตัวให้สามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้

2.3 ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึงและมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การที่ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้กระทำจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมและกระตือรือร้นที่จะเรียนอย่างมีชีวิตชีวา กิจกรรมที่จัดจึงควรเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะดังนี้

2.3.1 ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นระยะๆ เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน

2.3.2 มีประเด็นท้าทายให้ผู้เรียนได้คิด เป็นประเด็นที่ไม่ยากหรือง่ายเกินไป เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหรือลงมือทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2.3.3 ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว

2.3.4 ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน เกี่ยวข้องกับชีวิต ประสบการณ์และความเป็นจริงของผู้เรียน

2.4 เน้นกระบวนการ (Process) ควบคู่ไปกับผลงาน (Product) โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลงาน มิใช่มุ่งจะพิจารณาถึงผลงานแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของกระบวนการ

2.5 เน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้หรือใช้ในชีวิตประจำวัน โดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดหาแนวทางที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน พยายามส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติจริงและพยายามติดตามผลการปฏิบัติของผู้เรียน

3. **ขั้นประเมินผล** ครูผู้สอนต้องดำเนินการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่าสามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ ครูควรเตรียมเครื่องมือและวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง และการวัดควรให้ครอบคลุมทุกด้าน วัดและประเมินตามสภาพจริง (Authentic Measurement) โดยการเน้นการวัดจากการปฏิบัติ (Performance Measurement) และจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ซึ่งในการวัดและประเมินผลนี้ นอกจากครูจะเป็นผู้วัดและประเมินผลเองแล้ว ผู้เรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่มควรจะมีบทบาทร่วมวัดและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย

ดังนั้นหากครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจและทักษะการปฏิบัติที่ถูกต้องชัดเจนในรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้ง 3 ขั้น คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินการ และขั้นประเมินผล จะทำให้ครูผู้สอนนำไปจัดการเรียนการสอนได้ตรงวัตถุประสงค์ ตลอดจนสามารถตรวจสอบการสอนกับตัวบ่งชี้พฤติกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ด้วย

การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง

การเรียนการสอนที่สัมฤทธิ์ผลคือการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจากพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนี้เอง ที่ทำให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจากเดิมที่ใช้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจทางด้านเนื้อหาเท่านั้น โดยไม่สามารถประเมินกระบวนการและผลผลิตที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง รวมทั้งไม่สามารถชี้ให้เห็นพัฒนาการได้อย่างชัดเจน การประเมินผลที่จะให้ครอบคลุมในทุกด้านนั้น ครูและผู้เรียนจึงต้องร่วมกันประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง (Authentic Assessment) ซึ่งสวีย์ มุลคำ (2544 : 22) ได้ให้ความหมายการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงว่าหมายถึง การวัดและการประเมินผลกระบวนการทำงานในด้านสมองหรือการคิดและจิตใจของผู้เรียนโดยตรงไปตรงมาตามสิ่งที่ผู้เรียนกระทำ โดยพยายามตอบคำถามว่าผู้เรียนทำอะไรและทำไมจึงทำเช่นนั้น การได้ข้อมูลว่า “เขาทำอะไร” และ “ทำไม” จะช่วยให้ผู้สอนได้ช่วยผู้เรียนพัฒนาการเรียนของผู้เรียนและการสอนของผู้สอน ทำให้การเรียนการสอนมีความหมายและทำให้เกิดความอยากในการเรียนรู้ต่อไป ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการประเมินเพื่อใช้เป็นพื้นฐานการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ (ชนาธิป พรกุล. 2544 : 71) ดังนี้

1. การประเมินผลต้องการความคิดที่ชัดเจนและมีการสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพ ผู้ที่คิดชัดเจนจะรู้ว่ากำลังประเมินอะไรและสามารถนำผลการประเมินสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ การเสนอผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปตัวเลขเท่านั้น ผู้สอนสามารถใช้คำรูปภาพประกอบ ตัวอย่าง เพื่อแสดงความหมายของผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้

2. การประเมินผลในชั้นเรียนเป็นเรื่องสำคัญ การประเมินระหว่างการสอนทุกวันอย่างต่อเนื่องมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนอาจใช้การประเมินโดยถามคำถาม และตีความหมายคำตอบจากการสังเกต การปฏิบัติ ตรวจการบ้าน ใช้แบบทดสอบสั้น ๆ หรือใช้วิธีอื่น ๆ

3. ผู้เรียนเป็นผู้ใช้ผลของการประเมิน ผู้สอนควรแจ้งมาตรฐานของพฤติกรรมที่มีคุณภาพ ที่ผู้สอนคาดหวังแก่ผู้เรียนตั้งแต่ต้นการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและแจ้งผลให้ผู้เรียนทราบ ผู้เรียนจะมีแรงจูงใจ ทำให้มีความพยายามเพื่อความสำเร็จ

4. สิ่งที่จะประเมินต้องชัดเจน ผู้สอนต้องระบุได้ว่าต้องประเมินอะไร ความรู้ เนื้อหา วิธีแก้ปัญหา และการประเมินเรื่องนั้นที่ตัวชี้วัดอะไร

5. การประเมินต้องมีคุณภาพ คุณภาพหมายถึง สิ่งที่ประเมินต้องชัดเจน วิธีการที่เหมาะสมเที่ยงตรง และผลของการประเมินนำไปใช้ได้

6. การแจ้งผลการประเมินเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และควรทำเป็นการส่วนตัว สำหรับผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ผู้สอนควรให้ความช่วยเหลือ

สำหรับวิธีการและเครื่องมือประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงมีหลากหลาย เช่น การสังเกต และการตรวจงาน การประชุมร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน การประเมินจากการเขียน โดยให้ผู้เรียนเขียนตามความต้องการของตนเองเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิด การให้ผู้เรียนประเมินตนเอง การทดสอบข้อเขียนในลักษณะการจำลองสภาพปัญหาให้ผู้เรียนวางแผน ดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จและการทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการเรียนการสอน (ส.วาสนา ประवालพฤษ์.2541:224-225) นอกจากนี้การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน การศึกษารายกรณี ระเบียบสะสม และการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน อย่างไรก็ตามการเริ่มต้นใช้ระบบการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงนั้นควรเริ่มต้นอย่างช้า ๆ และมีความเข้าใจอย่างดี ครูผู้สอนต้องพัฒนาความรู้ แกะไขผลงานหรือวิธีการที่ได้ทำไปแล้ว ทำให้เกิดผลดีต่อการเรียนการสอน เกิดการยอมรับการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงและคงอยู่อย่างมั่นคงต่อไป

จึงสรุปได้ว่า การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง เป็นกระบวนการสังเกต การบันทึกและรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่นักเรียนทำเพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในการศึกษาถึงผลกระทบต่อนักเรียน ซึ่งจะไม่นับการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของนักเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งครูอาจเป็น

ผู้ประเมินผล หรือผู้เรียนประเมินตนเอง หรือครูและผู้เรียนร่วมกันประเมินผล ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงลักษณะของเนื้อหาวิชา สถานที่เรียนรู้ และจุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้ว่าจะสอนเพื่ออะไร ให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใด

จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงสรุปได้ว่าพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การกระทำหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและคนมีความสุข ดังต่อไปนี้

1. วางแผนการสอน ครูต้องตั้งจุดประสงค์การสอนว่าจะสอนเพื่ออะไร ให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใด มีการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนอะไรและทราบพื้นฐานความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน เพื่อเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งความรู้ สื่อการสอน และการประเมินผลที่เหมาะสมกับลักษณะของเนื้อหาวิชากับผู้เรียน สถานที่เรียนรู้ สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้ รวมทั้งผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2. ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสอนแต่ละครั้งต้องประกอบด้วย

2.1 การเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้คิด ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสรุปความรู้ใหม่ด้วยตนเอง

2.2 การเรียนการสอนที่ผู้เรียนสนใจ มีประเด็นท้าทายให้ผู้เรียนได้คิด ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมนั้นต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์

2.3 การเรียนการสอนที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครู และผู้เรียนกับผู้เรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้

2.4 การเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายทั้งบุคคล เครื่องมือและสถานที่ต่างๆ

2.5 การเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม เช่น ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความมีน้ำใจ ความขยัน ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ เป็นต้น

2.6 การเรียนการสอนต้องบูรณาการวิชาการ กระตุ้นการถ้อยแถลงความคิดทางวิชาการ เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิต

3. ประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง การประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของผู้เรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติ ในสภาพจริงในการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูอาจเป็นผู้ประเมินผลผู้เรียน หรือผู้เรียนประเมินผลตนเอง หรือครูและผู้เรียนร่วมกันประเมินผล โดยคำนึงถึงลักษณะของเนื้อหาวิชา สถานที่เรียนรู้ และจุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้ เน้นการวัดจากการปฏิบัติ จากแฟ้มสะสมผลงาน และการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนด้วย

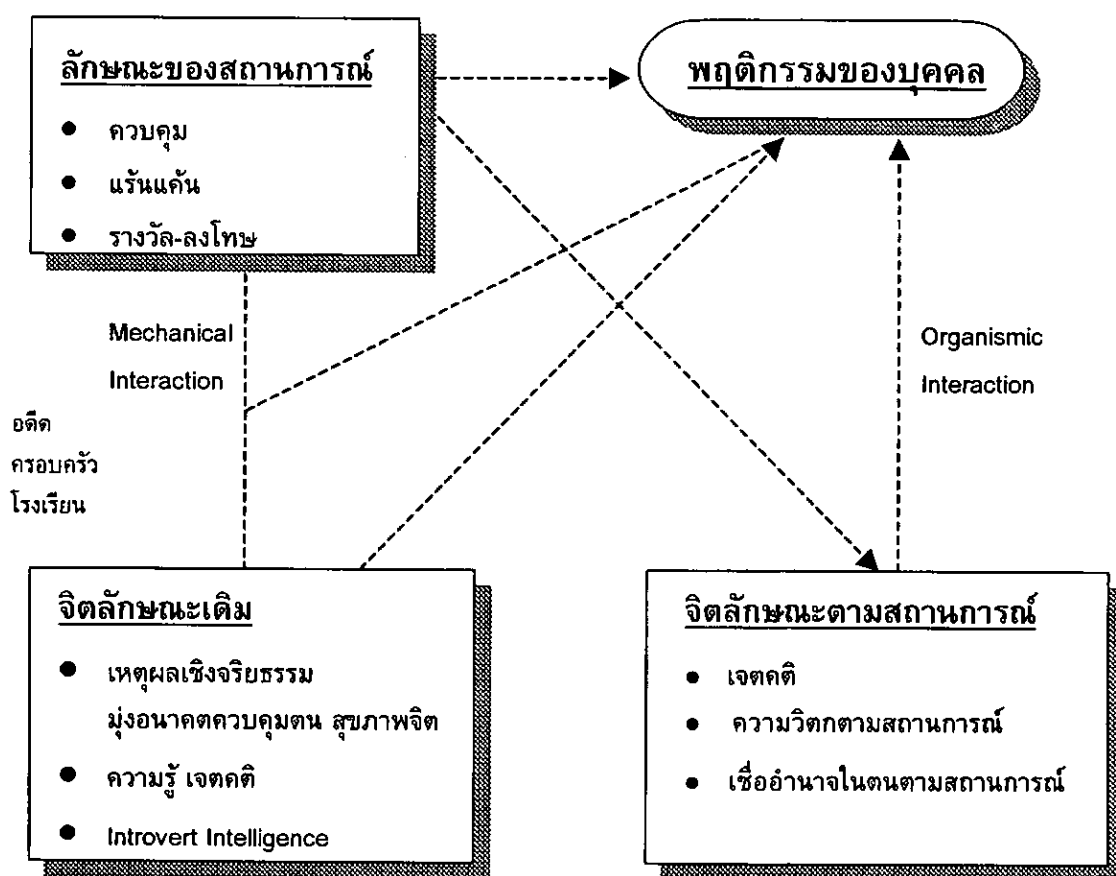
การวัดพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในการวัดพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับการวิจัยครั้งนี้จะวัดที่การกระทำหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูโดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนการสอน ซึ่งเป็น การเตรียมการก่อนการดำเนินการสอนจริง การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และการ ประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง ซึ่งเป็นรูปแบบพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อ เป็นแนวทางการดำเนินการของครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประยูร ผ่องอำไพ (2544 : 33-34) ได้สร้างแบบวัดการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันเน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลางมีเนื้อหาครอบคลุม 4 ด้าน คือ ด้านการวิเคราะห์ปัญหา-เป้าหมายการเรียนรู้ ด้านการ วางแผนการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ใช้วัดกับ ครูประจำกลุ่มการศึกษาออกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 396 คน เป็นแบบวัด ประเภทมาตรประเมินรวมค่า มีมาตร 5 หน่วยประกอบ ตั้งแต่มากที่สุด ถึง น้อยที่สุด ได้ค่า ความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ .96 สำหรับอภิญา เหมระ (2544 : 41-42) ได้สร้าง แบบวัดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีเนื้อหาครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้าน การเตรียมการ ด้านการดำเนินการ และด้านการประเมินผล ใช้วัดกับครูธุรกิจสังกัดกรมสามัญ ศึกษา เขตการศึกษา 5 จำนวน 207 คน เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า มีมาตร 4 หน่วยประกอบ ตั้งแต่มากที่สุด ถึง น้อยที่สุด จำนวน 35 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด ทั้งฉบับเท่ากับ .92 และจินดา ทับจิ้น (2546:53-54) ได้สร้างแบบวัดพฤติกรรมการสอนของครู ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้านการเตรียมการสอน ด้านการสร้างบรรยากาศในการเรียน ด้านการ เอาใจใส่ช่วยเหลือผู้เรียน ด้านส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ด้านการส่งเสริมให้ ผู้เรียนรู้จักคิด ด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากกลุ่ม ด้านการใช้สื่อการสอน สร้างสรรค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียน ด้านการรู้จักใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้านการสอนให้ผู้เรียน มีวินัยและจริยธรรม และด้านการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ใช้วัดกับครูผู้สอนในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มกรุงธนเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 125 คน เป็นแบบ วัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า มีมาตร 5 หน่วยประกอบ ตั้งแต่มากที่สุด ถึง น้อยที่สุด จำนวน 40 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น .95

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษา ในครั้งนี้ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่าที่สร้างขึ้นจากนิยามพฤติกรรมการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่ จริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย คะแนนสูง แสดงว่า ครูผู้ตอบมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่ได้คะแนนต่ำ

รูปแบบการวิจัยเพื่อวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรม

ในการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ต้องอาศัยความรู้จากเนื้อหาวิชาหลายด้านรวมกัน เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจ ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interaction Model) เป็นรูปแบบประเภทหนึ่งของทฤษฎีต่างๆ ที่ศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ได้อย่างหลากหลายและครอบคลุมสาเหตุได้กว้างขวาง โดยนักจิตวิทยาคนหนึ่ง (Magnusson and Endler.1977 : 18-21) ได้ประมวลทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ที่ใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมนี้ไว้แล้วสรุปว่าพฤติกรรมของมนุษย์มีสาเหตุได้ถึง 4 ประการคือ 1) ลักษณะของสถานการณ์ปัจจุบัน 2) จิตลักษณะเดิมของผู้กระทำ 3) จิตลักษณะร่วมกับสถานการณ์ ที่เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์แบบกลไก (Mechanical Interaction) อาจวิเคราะห์ได้โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง โดยมีตัวแปรทางจิตและสถานการณ์เป็นตัวแปรอิสระ 2 ตัว และพฤติกรรมเป็นตัวแปรตาม และ 4) จิตลักษณะตามสถานการณ์หรือที่เรียกว่าปฏิสัมพันธ์แบบในตน (Organismic Interaction) เป็นลักษณะทางจิตของบุคคลผู้กระทำที่เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ปัจจุบันของบุคคลกับจิตลักษณะเดิมของเขา ทำให้เกิดจิตลักษณะตามสถานการณ์ในบุคคลนั้นขึ้น ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรม ด้วยรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model)

จึงกล่าวได้ว่ารูปแบบการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมแบบปฏิสัมพันธ์นิยมได้มีการนำเอาสาเหตุภายนอกหรือสาเหตุทางด้านสถานการณ์เข้ามาประกอบกับสาเหตุภายในด้วย โดยได้วิจัยเปรียบเทียบจิตลักษณะบางประการของผู้ที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกันหรือสถานการณ์ที่คล้ายกัน แต่ยังมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันว่าย่อมมีสาเหตุที่สำคัญจากจิตใจและต้องมีการเลือกผู้ถูกศึกษาในกลุ่มเปรียบเทียบต่างๆ ซึ่งมีพฤติกรรมหนึ่งในปริมาณต่างกัน ให้กลุ่มเหล่านี้มีความเท่าเทียมกันทางด้านสถานการณ์และลักษณะทางชีวสังคมของผู้ถูกศึกษา ทั้งนี้เพื่อขจัดอิทธิพลของสถานการณ์ออกจากปรากฏการณ์ที่ศึกษาอยู่เสียก่อน การวิจัยในประเทศไทยที่ยืนยันว่ารูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมเป็นรูปแบบการวิจัยเพื่อวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมได้หลากหลายและครอบคลุมสาเหตุได้กว้างขวาง ได้แก่ ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมสำหรับคนไทย ซึ่งได้จากการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมประเภทต่างๆ ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมแสดงความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุและผลระหว่างจิตลักษณะบางประการใน 8 ประการที่ลำดับ (เหตุผลเชิงจริยธรรม มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติ คุณธรรมและค่านิยม) และรากของต้นไม้ (สติปัญญา ประสพการณ์ทางสังคม และสุขภาพจิต) กับพฤติกรรมคนดีและคนเก่ง ได้แก่ พฤติกรรมกระทำดีละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวมซึ่งก็คือส่วนที่เป็นดอกและผล นอกจากนี้ยังแสดงถึงความสัมพันธ์ในเชิงสาเหตุและผลของจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากกับจิตลักษณะบางประการที่ลำดับ ในจิตลักษณะทั้ง 8 ประการนี้ ถ้าพิจารณาตามแนวของรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม อาจกล่าวได้ว่าจิตลักษณะเดิมของผู้กระทำ ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สติปัญญา ลักษณะประสพการณ์ทางสังคม คุณธรรม(หรือทฤษฎี) ของผู้กระทำ ความเชื่ออำนาจในตนโดยทั่วไปและสุขภาพจิตโดยรวมหรือโดยทั่วไป ส่วนจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ เจตคติ คุณธรรมและค่านิยมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมนั้น ความเชื่ออำนาจในตนเฉพาะพฤติกรรมหรือสถานการณ์ และสุขภาพจิตตามสถานการณ์ (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2538 : 2-9)

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการวิจัยเพื่อวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมดังกล่าว ในการวิจัยครั้งนี้จึงได้นำรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมในลักษณะของจิตลักษณะร่วมกับสถานการณ์ และจิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นหลักในการศึกษาและกำหนดตัวแปรที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากรูปแบบดังกล่าวสามารถบ่งชี้ถึงพฤติกรรมมนุษย์ได้อย่างครอบคลุม ประกอบกับจากทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมนั้น กล่าวได้ว่าพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูถือเป็นพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งทั้งในด้านพฤติกรรมการทำดี ละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ผู้วิจัยจึงคาดว่าลักษณะทางจิตบางประการร่วมกับลักษณะทางสังคม และลักษณะทางจิตตามสถานการณ์บางประการ ซึ่งเป็นสาเหตุของพฤติกรรมตามทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมน่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าตัวแปร

ลักษณะทางสังคม ลักษณะทางจิต ลักษณะทางพุทธ และลักษณะทางชีวสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนหรือพฤติกรรมการทำงานหรือพฤติกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับครู ดังนี้ วิลเลียม สตีเยร์และเทอร์บอร์ก (William, Steers and Terborg.1995) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำในโรงเรียน 89 แห่งในประเทศสิงคโปร์ พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กร การพฤติกรรมกลุ่ม และความพึงพอใจในการทำงานของครูต่อผู้นำของโรงเรียนและส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน รุ่งทิพย์ สมานรักษ์ (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมกับความพึงพอใจของครูพบว่า ครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูงจะมีความรู้สึกต่องานตามสภาพความเป็นจริงสูงกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ รัชณีพร จาวรุ่งวณิชสกุล (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูต้นแบบวิชาภาษาอังกฤษ พบว่า ครูต้นแบบวิชาภาษาอังกฤษมีหลักปฏิบัติงานคือ มีปรัชญาการทำงาน มีศรัทธาในวิชาชีพ และมีความสุขกับการสอนภาษาอังกฤษ วิชัย เอียดบัว(2534 :180) พบว่า ความเชื่ออำนาจในตนของครูเป็นลักษณะทางจิตที่สำคัญมากและเป็นตัวทำนายที่สำคัญที่สุดของพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการของครู ปริญญา ฦ วันจันทร์ (2536 : 76-78) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของครูและพบว่าตัวแปรรวม 7 ตัวแปร ได้แก่ ความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ อิทธิบาท 4 เจตคติต่อวิชาชีพครู ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการรับรู้การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพในการทำงานของครูได้ และจากการวิเคราะห์เพิ่มเติมโดยวิเคราะห์เพิ่มทีละตัวพบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครูเป็นตัวทำนายที่น่าสนใจมากที่สุด เพราะสามารถทำนายประสิทธิภาพในการทำงานของครูได้ถึง 5 กลุ่ม คือ กลุ่มรวม เพศ อายุราชการ วุฒิการศึกษา สำหรับตัวแปรทางชีวสังคม ประยูร ผ่องอำไพ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูประจำกลุ่มการศึกษาออกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครใน 4 ด้าน คือ ด้านการวิเคราะห์ปัญหา-เป้าหมายการเรียนรู้ ด้านการวางแผนการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ครูที่มีอายุต่างกัน และประสบการณ์ในการสอนต่างกัน และการได้รับการฝึกอบรม มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงคาดว่าลักษณะทางสังคม ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู และการสนับสนุนทางสังคม ลักษณะทางจิต ได้แก่ ความสุขใจ ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ลักษณะทางพุทธ ได้แก่ อิทธิบาท 4 และลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่ อายุ และประสบการณ์ในการสอน น่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6

ลักษณะทางสังคมกับพฤติกรรมการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูกับพฤติกรรมการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ

องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่สามารถทำให้การบริหารงานในองค์กรสัมฤทธิ์ผลก็คือผู้บริหาร ซึ่งอัญชลี เจียประเสริฐ (2542 : 23) ได้ให้ความหมายว่าผู้บริหารหมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งมีตำแหน่งเป็นทางการในหน่วยงาน อาจเป็นบุคคลเดียวกับผู้นำก็ได้ ดังนั้นการบริหารงานในโรงเรียนจะสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน แบลส และอโวลิโอ ในปี ค.ศ.1991 ได้เสนอโมเดลภาวะผู้นำแบบเต็มรูปแบบ (Model of the full range of leadership) โดยใช้ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำตามรูปแบบภาวะผู้นำที่เขาเคยเสนอในปี ค.ศ.1985 โมเดลนี้จะประกอบด้วยภาวะผู้นำ 3 แบบ คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายหรือพฤติกรรมความไม่มีภาวะผู้นำ โดยสรุปว่าผู้บริหารหรือผู้นำที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคคลในองค์กรและประสิทธิผลขององค์กรได้ดีกว่าภาวะผู้นำแบบอื่นๆ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (รัตติกรณ์ จงวิศาล.2543 : 22-28 ; อ้างอิงจาก Bass.1999 : 9-32 ; Bass.1997b : 19-28 ; Bass and Avolio.1994 : 2-6 ; Bass and Avolio.1993 : 114-122) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational leadership) เป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานและผู้ตาม โดยเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานและผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้น และศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของทีมและขององค์กร จูงใจให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองให้ไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของกลุ่มองค์กรหรือสังคม ซึ่งกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานหรือผู้ตามนี้จะกระทำโดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ หรือที่เรียกว่า "4I" (Four I's) คือ

1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence or Charisma Leadership : II or CL) หมายถึง การที่ผู้นำประพฤติตนเป็นแบบอย่าง หรือเป็นโมเดลสำหรับผู้ตาม ผู้นำจะเป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานกัน ผู้ตามจะพยายามประพฤติปฏิบัติเหมือนกับผู้นำและต้องการเลียนแบบผู้นำของเขา สิ่งที่ผู้นำต้องปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงคุณลักษณะนี้ คือ ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์ และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ตาม ผู้นำจะมีความสม่ำเสมอมากกว่าการเอาแต่อารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤต ผู้นำเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ว่าจะทำในสิ่งที่ถูกต้อง ผู้นำจะเป็นผู้ที่มีศีลธรรมและมีจริยธรรมสูง ผู้นำจะหลีกเลี่ยงที่จะใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว แต่จะประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น และเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม ผู้นำจะแสดงให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาด ความมีสมรรถภาพ ความตั้งใจ

การเชื่อมั่นในตนเอง ความแน่วแน่ในอุดมการณ์ ความเชื่อและค่านิยมของเขา ผู้นำจะเสริมความภาคภูมิใจ ความจงรักภักดี และความมั่นใจของผู้ตาม และทำให้ผู้ตามมีความเป็นพวกเดียวกันกับผู้นำ โดยอาศัยวิสัยทัศน์และการมีจุดประสงค์ร่วมกัน ผู้นำแสดงความมั่นใจช่วยสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ผู้ตามจะเลียนแบบผู้นำและพฤติกรรมของผู้นำจากการสร้างความมั่นใจในตนเอง ประสิทธิภาพและความเคารพในตนเอง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงรักษาอิทธิพลของตนในการบรรลุเป้าหมายและปฏิบัติภาระหน้าที่ขององค์การ

2. การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation : IM) หมายถึง การที่ผู้นำจะประพடுத்தในทางที่จูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ตาม โดยการสร้างแรงจูงใจภายใน การให้ความหมายและท้าทายในเรื่องงานของผู้ตาม ผู้นำจะกระตุ้นจิตวิญญาณของทีม (Team spirit) ให้มีชีวิตชีวา มีการแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้นโดยการสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก ผู้นำจะทำให้ผู้ตามสัมผัสกับภาพที่งดงามของอนาคต ผู้นำจะสร้างและสื่อความหวังที่ผู้นำต้องการอย่างชัดเจน ผู้นำจะแสดงการอุทิศตัวหรือความผูกพันต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผู้นำจะแสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ผู้นำจะช่วยให้ผู้ตามมองข้ามผลประโยชน์ของตนเพื่อวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์การ ผู้นำจะช่วยให้ผู้ตามพัฒนาความผูกพันของตนต่อเป้าหมายระยะยาว และบ่อยครั้งพบว่าการสร้างแรงบันดาลใจนี้เกิดขึ้นผ่านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และการกระตุ้นทางปัญญา โดยการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลทำให้ผู้ตามรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และกระตุ้นให้พวกเขาสามารถจัดการกับปัญหาที่ตนเองเผชิญได้ ส่วนการกระตุ้นทางปัญญาช่วยให้ผู้ตามจัดการกับอุปสรรคของตนเองและเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation : IS) หมายถึง การที่ผู้นำมีการกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตามมีความต้องการหาแนวทางใหม่ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงาน เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ โดยผู้นำมีการคิดและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการตั้งสมมติฐาน การเปลี่ยนกรอบ (Reframing) การมองปัญหา และการเผชิญกับสถานการณ์เก่าๆ ด้วยวิถีทางแบบใหม่ๆ มีการจูงใจและสนับสนุนความคิดริเริ่มใหม่ๆ ในการพิจารณาปัญหาและการหาคำตอบของปัญหา มีการให้กำลังใจผู้ตามให้พยายามหาทางแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ๆ ผู้นำมีการกระตุ้นให้ผู้ตามแสดงความคิดและเหตุผล และไม่วิจารณ์ความคิดของผู้ตาม แม้ว่ามันจะแตกต่างไปจากความคิดของผู้นำ ผู้นำทำให้ผู้ตามรู้สึกว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทายและเป็นโอกาสที่ดีที่จะแก้ปัญหาด้วยกัน โดยผู้นำจะสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ตามว่าปัญหาทุกอย่างต้องมีวิธีแก้ไข แม้บางปัญหาจะมีอุปสรรคมากมาย ผู้นำจะพิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถเอาชนะอุปสรรคทุกอย่างได้ จากความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาของผู้ร่วมงานทุกคน ผู้ตามจะได้รับการกระตุ้นให้ตั้งคำถามต่อค่านิยมของตนเอง ความเชื่อ และประเพณี การกระตุ้นทางปัญญา

เป็นส่วนที่สำคัญของการพัฒนาความสามารถของผู้ตามในการที่จะตระหนัก เข้าใจ และแก้ไข ปัญหาด้วยตนเอง

4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration : IC) ผู้นำจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลในฐานะเป็นผู้นำให้การดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคล และทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ ผู้นำจะเป็นโค้ช (Coach) และเป็นที่ปรึกษา (Advisor) ของผู้ตามแต่ละคน เพื่อการพัฒนาผู้ตาม ผู้นำจะเอาใจใส่เป็นพิเศษในความต้องการของปัจเจกบุคคล เพื่อความสัมฤทธิ์และเติบโตของแต่ละคน ผู้นำจะพัฒนาศักยภาพของผู้ตามและเพื่อนร่วมงานให้สูงขึ้น นอกจากนี้ผู้นำจะมีการปฏิบัติต่อผู้ตามโดยการให้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สร้างบรรยากาศของการให้การสนับสนุน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความจำเป็นและความต้องการ การประพฤติของผู้นำแสดงให้เห็นว่าเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น บางคนได้ร่ำรับกำลังใจมากกว่า บางคนได้รับอำนาจการตัดสินใจด้วยตัวเองมากกว่า บางคนมีมาตรฐานที่เคร่งครัดกว่า บางคนมีโครงสร้างงานที่มากกว่า ผู้นำมีการส่งเสริมการสื่อสารสองทาง และมีการจัดการด้วยการเดินดูรอบๆ (Management by walking around) มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นการส่วนตัว ผู้นำสนใจในความกังวลของแต่ละบุคคล เห็นปัจเจกบุคคลเป็นบุคคลทั้งหมด (As a whole person) มากกว่าเป็นพนักงานหรือเป็นเพียงปัจจัยการผลิต ผู้นำจะมีการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ มีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) ผู้นำจะมีการมอบหมายงานเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้ตาม เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้ใช้ความสามารถพิเศษอย่างเต็มที่และเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่ท้าทายความสามารถ ผู้นำจะดูแลผู้ตามว่าต้องการคำแนะนำ การสนับสนุน และการช่วยให้ก้าวหน้าในการทำงานที่รับผิดชอบอยู่หรือไม่ โดยผู้ตามจะไม่รู้สึกว่าเขากำลังถูกตรวจสอบ

องค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะทั้ง 4 ประการ (4I's) ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้ จะมีความสัมพันธ์กัน (Intercorrelated) อย่างไรก็ตามมีการแบ่งแยกแต่ละองค์ประกอบ เพราะเป็นแนวคิดพฤติกรรมที่มีความเฉพาะเจาะจง และมีความสำคัญในการวินิจฉัยตามวัตถุประสงค์ต่างๆ (Bass, 1997a : 133) ทั้งนี้ จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าโลกปัจจุบันเป็นยุคเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ การทำงานตั้งข้อแม้ให้ผู้ปฏิบัติมีเพียงแต่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถทางสติปัญญาในลักษณะของ "Knowledge Worker" แต่ยังคงมีลักษณะของ "Wisdom Worker" ที่สามารถประยุกต์ประมวลองค์ความรู้ประสบการณ์ต่างๆ สร้างเป็นภูมิปัญญาเพื่อแก้ปัญหาในการทำงานริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำครูและนักเรียนไปสู่สิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม โดยการพัฒนาปรับปรุงปรับเปลี่ยนการบริหารงานในโรงเรียนให้ทันต่อสภาพสังคมปัจจุบัน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของไทยในขณะนี้ เนื่องจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ (Paradigm shift) ไปสู่

ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (Visionary) และมีการกระจายอำนาจหรือเสริมสร้างพลังใจ (Empowering) เป็นผู้มีคุณธรรม (Moral agents) และกระตุ้นผู้ตามให้มีความเป็นผู้นำ ซึ่งภาวะผู้นำลักษณะนี้กำลังเป็นที่ต้องการอย่างยิ่งในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนอย่างในปัจจุบันนี้ (Mosley and others.1992 : 412) ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของปราณี โพธิ์สุข (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการฝึกอบรมที่มีงานวิจัยเป็นพื้นฐานพัฒนาความเป็นผู้นำของครู : บทบาทแสดงความคิดริเริ่มที่เอื้อต่อการปฏิรูปการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูมีเจตคติที่เกี่ยวกับบทบาทความคิดริเริ่มที่ครูควรมีในระดับมาก 8 ด้านคือ การสร้างทีมงาน การจัดการโครงการ การพัฒนาบุคลากร การสร้างความเข้าใจหรือสร้างภาพลักษณ์ที่ดี การเสนอแนวคิด ที่แสงถึงวิสัยทัศน์ การประเมินผล การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ จากนั้นได้นำมาสร้างเป็นชุดฝึกอบรมความเป็นผู้นำ โดยนำพุทธวิธีคิดประสานแนวคิดทางการศึกษาตะวันตกโดยเน้นบทบาทความคิดริเริ่มในแง่ของการเป็นผู้นำ และการปฏิบัติงานในลักษณะวิชาชีพของครูที่เอื้อต่อการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ ประกอบด้วย 3 หน่วย คือ การพัฒนาวิธีคิด การพัฒนาวิสัยทัศน์และการทำงานเป็นทีม และการประชาสัมพันธ์ โรงเรียน จากงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าคุณลักษณะของผู้นำที่เอื้อต่อการปฏิรูปการศึกษาก็คือภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั่นเอง ดังนั้น ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาของครูผู้สอนที่จะทำให้พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพิ่มมากขึ้น เอื้อต่อการปฏิรูปการศึกษาและสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบันอย่างยิ่ง

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation leadership) หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงาน เป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน โดยการเปลี่ยนสภาพหรือเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม จูงใจให้ผู้ร่วมงานมองไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของกลุ่มหรือสังคม ซึ่งกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานจะกระทำโดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามรายละเอียดดังนี้ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการ หรือการทำงานที่เป็นกระบวนการทำให้ผู้ร่วมงานมีการยอมรับ เชื่อมั่นศรัทธาภาคภูมิใจ และไว้วางใจในความสามารถของผู้นำ มีความยินดีที่จะทุ่มเทการปฏิบัติงานตามภารกิจ โดยผู้นำจะมีการประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น เสียสละเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม เน้นความสำคัญในเรื่องค่านิยม ความเชื่อและการมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีความมั่นใจที่จะเอาชนะอุปสรรค ผู้นำจะมีคุณลักษณะสำคัญในด้านการมีวิสัยทัศน์และการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปยัง

ผู้ร่วมงาน มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการปฏิบัติงานตามภารกิจ มีความสามารถในการจัดการ หรือการควบคุมอารมณ์ตนเอง มีการเห็นคุณค่าในตนเอง มีศีลธรรมและจริยธรรม 2) การสร้าง แรงบันดาลใจ หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงานที่เป็น กระบวนการทำให้ผู้ร่วมงานมีแรงจูงใจภายใน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน แต่อุทิศตนเพื่อกลุ่ม มีการตั้งมาตรฐานในการทำงานสูงและเชื่อมั่นว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมาย มีความตั้งใจแน่วแน่ ในการทำงาน มีการให้กำลังใจผู้ร่วมงาน มีการกระตุ้นผู้ร่วมงานให้ตระหนักถึงสิ่งที่สำคัญ โดยผู้นำ จะมีคุณลักษณะสำคัญในด้านการสร้างแรงจูงใจภายในให้กับผู้ร่วมงาน มีการสร้างเจตคติที่ดี และการคิดในแง่บวก 3) การกระตุ้นทางปัญญา หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นใน การจัดการ หรือการทำงานที่เป็นกระบวนการ กระตุ้นผู้ร่วมงานให้เห็นวิธีการหรือแนวทางใหม่ ในการแก้ปัญหา มีการพิจารณาวิธีการทำงานแบบเก่าๆ ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็น มองปัญหาในแง่มุมต่างๆ มีการวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้เหตุผลและข้อมูลหลักฐาน มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ โดยผู้นำจะมีคุณลักษณะสำคัญในด้านการคิดและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการ หรือการทำงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการ เอาใจเขามาใส่ใจเรา มีการติดต่อสื่อสารแบบสองทางและเป็นรายบุคคล สนใจและเอาใจใส่ผู้ร่วม งานเป็นรายบุคคล มีการวิเคราะห์ความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล เป็นที่เล็ง สอนและให้คำแนะนำ และส่งเสริมพัฒนาผู้ร่วมงานให้พัฒนาตนเอง มีการกระจายอำนาจโดยการ มอบหมายงานให้ผู้ร่วมงาน โดยผู้นำจะมีคุณลักษณะสำคัญในด้านความเข้าใจในความแตกต่าง ระหว่างบุคคล และการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล และเทคนิคการมอบหมายงาน

การวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู

ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารตามบริบทของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ที่พึงปรารถนา ก็คือภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นคุณลักษณะของผู้นำที่มีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ เป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้ตามมีการยอมรับ เชื่อมั่น ศรัทธา และภาคภูมิใจ ในตัวผู้นำ (Idealized influence) ผู้นำจะเห็นคุณค่าและศักยภาพของผู้ตาม จึงมีการมอบหมาย งาน มีการกระจายอำนาจ มีการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานใช้ ความสามารถอย่างเต็มที่และได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่ท้าทายความสามารถ (Individualized consideration) ผู้นำมีการจูงใจให้ผู้ร่วมงานมีแรงจูงใจภายใน เห็นความหมายและคุณค่าของงาน (Inspirational motivation) และผู้นำจะชักนำให้ผู้ร่วมงานมองไกลเกินกว่าความสนใจตนเองไปสู่ อุดมการณ์เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ (Achievement) การบรรลุศักยภาพแห่งตน (Self-actualization) และความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) ทั้งของตน ผู้อื่น ขององค์กร และของสังคม มีผู้ศึกษาและ สร้างแบบวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับสังคมไทย อาทิ อัญชลี เจียประเสริฐ (2542 : 47-48) ได้สร้างแบบวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำแบบแยก

เปลี่ยน ใช้วัดกับผู้บริหารระดับกลางของสภาอากาศไทย จำนวน 174 คน เป็นแบบวัดภาวะผู้นำซึ่งตัดแปลงจากแบบวัดภาวะผู้นำของ Bass ในปี ค.ศ.1985 ซึ่งเดิมเป็นการประเมินโดยผู้ใต้บังคับบัญชามาเป็นผู้บังคับบัญชาประเมินตนเอง โดยแบ่งเป็นแบบวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (transformational leadership) มี 3 องค์ประกอบ คือ บุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และการกระตุ้นให้ใช้สติปัญญา และแบบวัดภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (transactional leadership) มี 2 องค์ประกอบ คือ การให้รางวัลตามสถานการณ์ และการจัดการโดยยึดกฎระเบียบ ทำการทดสอบหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำแบบวัดไปทดลองกับผู้บริหารระดับกลางที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 15 ข้อ และนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของ Conbanch ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เท่ากับ .9235 และภาวะผู้นำตามสถานการณ์ เท่ากับ .7334

รัตติกรณ์ จงวิศาล (2543 : 71-72) ได้สร้างแบบวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยพัฒนามาจากแบบวัดภาวะผู้นำของประเสริฐ สมพงษ์ธรรม (2538) ซึ่งแปลมาจากแบบวัดภาวะผู้นำพหุองค์ประกอบ ฉบับ 5X สำหรับผู้ประเมิน (Multifactor Leadership Questionnaire Form 5X – Rate : MLQ) ของเบส และอวลิโอ (Bass and Avolio, 1991) เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า (Rating scale) มีมาตร 5 หน่วยประกอบ โดยวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีจำนวน 47 ข้อ ประกอบด้วย การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ จำนวน 18 ข้อ คือ ข้อ 1-18 การสร้างแรงบันดาลใจ จำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 19-28 การกระตุ้นทางปัญญา จำนวน 10 ข้อ คือ ข้อ 29-38 และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จำนวน 9 ข้อ คือ ข้อ 39-47 แบบวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้มี 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้นำนิสิตประเมินภาวะผู้นำของตนเอง และชุดที่ 2 สำหรับผู้ร่วมงานประเมินภาวะผู้นำของผู้นำนิสิต เนื้อหาของแบบวัดเหมือนกัน แตกต่างเฉพาะสรรพนามที่ใช้ในแต่ละข้อความให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

จากผลการวิเคราะห์แบบวัดภาวะผู้นำชุดที่ 1 สำหรับผู้นำนิสิตประเมินภาวะผู้นำของตนเอง จำนวน 47 ข้อ ในรายข้อมีค่า Item-total correlation ตั้งแต่ .30 ขึ้นไป และในบางข้อที่มีค่าไม่ถึง .30 ผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามให้มีความเหมาะสมมากขึ้น สำหรับค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .94 ค่าความเชื่อมั่นในแต่ละองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เท่ากับ .90 การสร้างแรงบันดาลใจ เท่ากับ .88 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา เท่ากับ .84 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เท่ากับ .68

จากผลการวิเคราะห์แบบวัดภาวะผู้นำชุดที่ 2 สำหรับผู้ร่วมงานประเมินภาวะผู้นำของผู้นำนิสิต จำนวน 47 ข้อ ในรายข้อมีค่า Item-total correlation ตั้งแต่ .30 ขึ้นไป และในบางข้อที่มีค่าไม่ถึง .30 ผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามให้มีความเหมาะสมมากขึ้น สำหรับค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ .96 ค่าความเชื่อมั่นในแต่ละองค์ประกอบของภาวะผู้นำการ

เปลี่ยนแปลง ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ เท่ากับ .91 การสร้างแรงบันดาลใจ เท่ากับ .87 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา เท่ากับ .89 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เท่ากับ .89 สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ จะวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูประถมศึกษา เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า ที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของรัตติกรณ์ จงวิศาล (2543) โดยใช้โมเดลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของแบสและอโวลิโอ (Bass and Avolio.1991) ผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่ บ่อยมาก ถึง ไม่เคย

มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากมาย ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ฮาเตอร์ และ แบส (Hater and Bass.1988) ศึกษาแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนของผู้บริหารจากการประเมินของผู้บังคับบัญชาของผู้บริหาร และจากการรับรู้ของผู้ใต้บังคับบัญชาในบริษัทที่มีชื่อเสียงและมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วแห่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกา กลุ่มผู้บริหารที่ต้องการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารที่ได้คะแนนสูงสุดร้อยละ 20 ของการประเมินงานครั้งล่าสุดของบริษัท จากผู้บังคับบัญชาของผู้บริหาร ซึ่งได้ผู้บริหารที่ผ่านการประเมินว่ายอดเยี่ยม 28 คน และกลุ่มผู้บริหารทั่วไป 26 คน ใช้แบบสอบถาม MLQ เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้บริหารแต่ละคน จำนวน 306 คน เป็นผู้ประเมิน ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามการรับรู้ของผู้ใต้บังคับบัญชา ในกลุ่มผู้บริหารที่ผ่านการประเมินแล้วสูงกว่ากลุ่มผู้บริหารทั่วไป โดยเฉพาะในด้านบุคลิกภาพที่นำหน้าของผู้นำ และด้านการยอมรับความแตกต่างของบุคคล ส่วนด้านแบบภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนในกลุ่มผู้นำทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน 2) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นปัจจัยทำนายผลการปฏิบัติงาน และความพึงพอใจของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ดีกว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่สนับสนุนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงดังนี้ คอช (Koh. 1991) ศึกษาและทดสอบสมมติฐานหลายสมมติฐานเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในประเทศสิงคโปร์ ในกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและอาจารย์จากโรงเรียนมัธยมศึกษาในสิงคโปร์ จำนวน 90 โรงเรียน โรงเรียนละ 20 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนสามารถทำนายการเป็นพลเมืองดีขององค์การ (Organizational citizenship behavior) ความผูกพันกับองค์การ ความพึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานขององค์การโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทำนายความพึงพอใจและความผูกพันได้เพิ่มขึ้นจากภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน สอดคล้องกับทักเกอร์ (Tucker. 1991) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารระดับอุดมศึกษาที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ ประสิทธิภาพ และความพยายามเป็นพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า โครงร่าง (Profile) ของผู้นำแต่ละคนมีพฤติกรรมกระจายตั้งแต่ภาวะผู้นำ

แบบตามสบายจนถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อความพึงพอใจ ประสิทธิภาพ และความพยายามเป็นพิเศษ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงช่วยให้ภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนส่งผลต่อความพึงพอใจ ประสิทธิภาพ และความพยายามเป็นพิเศษมากยิ่งขึ้น และยังพบว่า ภาวะผู้นำแบบตามสบายมีความสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจ ประสิทธิภาพ และความพยายามเป็นพิเศษ สำหรับงานวิจัยของประเทศไทยได้มีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน อาทิ ประเสริฐสมพงษ์ธรรม (2538) ศึกษาการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของศึกษานิเทศก์จังหวัดที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์กรสำนักงานศึกษานิเทศก์จังหวัด กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายศึกษานิเทศก์จังหวัด ผู้ช่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด หัวหน้าฝ่าย และเจ้าหน้าที่สำนักงานศึกษานิเทศก์จังหวัด จำนวน 432 คน ผลการศึกษาพบว่า ศึกษานิเทศก์จังหวัดมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน อยู่ในระดับปานกลาง ภาวะผู้นำแบบปล่อยตามสบายอยู่ในระดับน้อย และพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถเสริมประสิทธิผลองค์กรเพิ่มจากภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และตัวทำนายประสิทธิผลองค์กรโดยรวมที่ดี ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนด้านการให้รางวัลอย่างเหมาะสม มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเป็นบวก สำหรับกมลวรรณ ชัยวานิช (2536) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ผลการศึกษาพบว่า ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในโรงเรียนที่ผู้บริหารเป็นครูใหญ่ และผู้ได้รับอนุญาตได้ 74.33% โดยทำนายประสิทธิผลได้มากกว่าการดำรงตำแหน่งบริหารแบบอื่นๆ และสามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในโรงเรียนที่ครูมีความสามัคคีสูงมากกว่าที่มีความสามัคคีต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาพร รอดถนอม (2542 : บทคัดย่อ) พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากกับประสิทธิผลองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r=.720$) และดวงใจ นิลพันธุ์ (2543) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ความพึงพอใจในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ศึกษากรณีบริษัทในกลุ่มธุรกิจสื่อสารโทรคมนาคม ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการทำงาน และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์หรือสามารถทำนายตัวแปรต่างๆ เช่น ประสิทธิภาพการทำงาน ผลการปฏิบัติงานของผู้นำหรือผู้ตาม ผลการปฏิบัติงานโดยรวมของกลุ่มหรือองค์กร และความพึงพอใจของผู้ตาม ดังนั้น การวิจัยนี้จึงคาดว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนน่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูที่รับรู้ว่าผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับสูง จะมีความสามารถในการใช้กระบวนการต่างๆ เพื่อให้ครูมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพิ่มมากขึ้น

การสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ

โรงเรียนเป็นเสมือนสังคมย่อยๆ ที่บุคคลภายในโรงเรียนจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งครูเป็นบุคคลหนึ่งในสังคมหรือในโรงเรียน ที่ต้องทำงานร่วมกับบุคคลอื่นๆ ภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน และนักเรียน ประกอบกับโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ในการให้ความรู้กับสมาชิกในชุมชน โรงเรียนจะมีความก้าวหน้าเจริญรุ่งเรือง ครูผู้สอนจะมีขวัญกำลังใจในการทำงานหรือมีประสิทธิภาพการทำงานดีเพียงใด ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือ การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน โรงเรียนใดชุมชนไม่ให้ความช่วยเหลือ ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมใดๆ ย่อมไม่สามารถทำให้คุณภาพการทำงานของครูผู้สอนในโรงเรียนดีขึ้นได้ (Barnard.1970 : 9) เนื่องจากการจัดการศึกษาโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมสำคัญในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย กำหนดทิศทางของโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ ให้ข้อมูลย้อนกลับ ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดกิจกรรม แรงงาน เงินวัสดุ วิทยากร ซึ่งจะทำให้โรงเรียนสามารถปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้นต่อไปได้ ทำให้คุณภาพของครูในโรงเรียนดีขึ้นตามไปด้วย (ไพฑูริย์ สันสารัตน์.2526 : 64) ดังที่ คอบบ์ (Cobb.1976 : 300) ได้กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทำให้บุคคลเชื่อว่ามีคนรัก มีคนคอยดูแลเอาใจใส่ มีคนยกย่อง เห็นคุณค่า รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความผูกพันและเอื้ออาทรต่อกัน กานเนลเจน เรียกสิ่งเหล่านี้ว่าเป็นการสนับสนุนด้านการเห็นคุณค่า การสนับสนุนด้านอารมณ์ และการสนับสนุนด้านชุมชน ในอีกความหมายหนึ่ง หมายถึง ข่ายงานทางสังคมที่จะช่วยให้บุคคลปรับตัวเข้ากันได้กับความต้องการของสังคม ด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งที่บุคคลคาดหวัง ให้ข้อมูลย้อนกลับจากการกระทำของบุคคล ช่วยทำงานให้สำเร็จให้รางวัลแก่การกระทำที่เหมาะสม (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี.2532 : 36 ; อ้างอิงจาก Ganellen and Blaney.1984 : 156-157) ทั้งนี้ ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532 : 64) ได้สรุปความหมาย การสนับสนุนทางสังคมว่าหมายถึง การรับรู้ถึงแหล่งบุคคลที่จะให้ความช่วยเหลือด้านอารมณ์ เช่น ให้ความรัก ความเห็นใจ ความเอื้ออาทร การยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม หรือด้านข้อมูลข่าวสาร หรือการช่วยเหลือด้านอื่นๆ เมื่อตนต้องการ และจากความหมายของการสนับสนุนทางสังคมดังกล่าว จึงมีผู้แบ่งรูปแบบการสนับสนุนทางสังคมเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 แบ่งการสนับสนุนทางสังคมเป็น 2 ลักษณะ (ธีรรุณี เอกะกุล.2541 : 71 ; อ้างอิงจาก Ganellen and Blaney.1984 : 157 ; citing Dean and Lin.1977 ; Thoits.1982 : 147-148) ดังนี้

- 1) เป็นระบบที่นำบุคคลไปสู่ความสำเร็จในการทำงานหรือการปฏิบัติตน
- 2) เป็นระบบที่นำไปสู่ความพึงพอใจหรือการตอบสนองความต้องการของบุคคลเพื่อการดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดีในสังคม

กลุ่มที่ 2 แบ่งการสนับสนุนทางสังคมเป็น 5 ลักษณะ (Thoits.1982 : 147-148) ดังนี้

1) การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotional support) หมายถึง ข้อมูลที่ทำให้บุคคลเชื่อว่าเขาได้รับความรักและการดูแลเอาใจใส่ ซึ่งมักจะได้รับความสัมพันธ์ใกล้ชิดและมีความผูกพันลึกซึ้งต่อกัน

2) การสนับสนุนทางการยอมรับเห็นคุณค่า (Esteem support) หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงออกให้บุคคลรับรู้ได้ถึง การยอมรับและเห็นคุณค่า

3) การสนับสนุนทางการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Socially support or Network) หมายถึง การแสดงออกให้ทราบว่าบุคคลนั้นเป็นสมาชิกหรือส่วนหนึ่งของเครือข่ายสังคมและมีความผูกพัน

4) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Information support) หมายถึง การให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหา หรือการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรมและการกระทำของบุคคล

5) การสนับสนุนด้านสิ่งของ (Tangible support) หมายถึง การให้ความช่วยเหลือด้านสิ่งของ เงินทอง แรงกายหรือบริการ

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางสังคม จึงสามารถสรุปความหมายการสนับสนุนทางสังคมได้ว่าหมายถึง การที่บุคคลรับรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนกับบุคคลที่สำคัญ ว่าได้ให้ความรัก ความเห็นใจ ความเอื้ออาทร การเห็นคุณค่า และการให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาแก่ตน รวมทั้งการได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม กล่าวได้อีกนัยหนึ่งก็คือ การที่ครูประถมศึกษาทราบว่าผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน นักเรียน และชุมชน ได้ให้ความรัก ความเห็นใจ ความเอื้ออาทร การเห็นคุณค่า และการให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาแก่ตน รวมทั้งการได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนและชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคมไม่ว่าจะมาจากผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน นักเรียน หรือชุมชนจะเป็นสิ่งที่ทำให้ครูรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมีที่ปรึกษา มีที่พึ่งพาเมื่อเกิดปัญหาและมีผู้ให้ความสำคัญทำให้เกิดกำลังใจในการทำงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าหากขาดสิ่งเหล่านี้แล้ว จะรู้สึกโดดเดี่ยวในการทำงาน ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดต่ำลง (Sarason, et al.1987 : 813) การสนับสนุนทางสังคมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยลดภาวะกดดันในการทำงาน (Jemmott and Maglionic.1988 : 804) ทำให้รู้สึกมั่นคงปลอดภัย ได้รับความห่วงใยจากคนในองค์กร มีการเข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้รับการยอมรับนับถือ และทำให้ทราบข้อมูลย้อนกลับจากการปฏิบัติงาน (ยีนยง ไทยใจดี. 2537 : 95 ; อ้างอิงจาก Shumaker and Brownell.1984 : 27)

แนวคิดที่สามารถอธิบายเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ กรอบแนวคิดการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic interactionism) ซึ่งเป็นแกนหลักแกนหนึ่งของสังคมวิทยาแนวการตีความ (Interpretive sociology) เน้นความสำคัญของความหมายเชิงอัตวิสัย (Subjective meaning) ในการจัดระเบียบทางสังคมในชีวิตประจำวัน แนวคิดดังกล่าวมีรากฐานมาจากผลงานของจอร์จ เฮเบอร์ท มีด (George Herbert Mead) ซึ่งได้เขียนบทความเรื่อง Mind, Self and Society เขากล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์นั้นมีหัวใจอยู่ 3 อย่าง คือ จิตใจ (Mind) ตัวตน (Self) และสังคม (Society) จิตใจ ในทฤษฎีของมีด ถือว่าพัฒนามาอย่างใกล้ชิดกับตัวตน จิตใจเป็นเรื่องที่ปรากฏออกมาจากชีวิตมนุษย์ โดยผ่านการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์กันของมนุษย์ เมื่อใดก็ตามที่ปัจเจกบุคคลใช้สัญลักษณ์ที่มีนัยสำคัญ เมื่อนั้นก็แสดงว่ามีจิตใจขึ้นในตัวของบุคคลนั้นแล้ว จิตใจจึงเป็นเสมือนขบวนการหนึ่งที่ปรากฏตัวเด่นออกมาในทุกขณะที่ปัจเจกบุคคลผู้นั้นได้กำลังสร้างสรรค์สัมพันธ์กับตัวเองโดยการใช้สัญลักษณ์ที่มีนัยสำคัญ จิตใจจึงเป็นขบวนการที่ทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถควบคุมและจัดระเบียบการตอบโต้ของเขาได้ตามเจตนาารมณ์ของเขา ส่วนตัวตนในทฤษฎีของมีดได้เสนอแนะว่า ตัวตนมีความสำคัญต่อการกระทำของตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งมีผลมาจากอดีตอีกทีหนึ่ง เขาได้เน้นถึงความจำเป็นว่า ตัวตนเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลต่อการกระทำเสมอ และได้เสนอว่าการปฏิสังสรรค์ภายในตัวตนของแต่ละคนนั้นก็เหมือนกับการเล่น (Play) คือผู้เล่นได้สวมบทบาทของผู้อื่นที่ตนได้เล่นตามความสัมพันธ์ที่มีต่อเขา ซึ่งมีดีเรียกว่าเป็น “คนอื่นที่สำคัญ” (Significant other) ส่วนการปฏิสังสรรค์ในระหว่างปัจเจกบุคคลหรือระหว่างปัจเจกบุคคลกับกลุ่มก็เหมือนกับการเล่นเกมส์ (Game) คือผู้เล่นจะต้องสวมบทบาทของทุกคนด้วย ซึ่งเรียกว่า “คนอื่นโดยทั่วไป” (Generalized other) และคนอื่นโดยทั่วไปนี้เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างการควบคุมตนกับการควบคุมทางสังคม และตัวตนตามความคิดของมีดประกอบด้วย “I” กับ “Me” ซึ่ง “I” เปรียบเสมือนความต้องการเฉพาะตัว และ “Me” เปรียบเสมือนว่าบุคคลนั้นคิดว่าตนควรจะมีพฤติกรรมอย่างไร การแสดงออกของบุคคลจะเริ่มต้นด้วย “I” และลงท้ายด้วย “Me” นั่นคือ “I” จะกระตุ้น “Me” แล้ว “Me” จะกำหนดทิศทางของการกระทำ (อ้อมเดือน สดมณี และนงเล็ก สุขถิ่นไทย.2529 : 24-25 ; อ้างอิงจาก Mead.1934) กรอบแนวคิดการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ ประกอบด้วยสมมติฐานสามประการ คือ ประการแรก สังคมมนุษย์ประกอบด้วยบุคคลทั้งหลายที่มีตัวตน (Self) ซึ่งหมายถึงความสามารถในการเป็นวัตถุแห่งการกระทำของตนเอง ประการที่สอง การกระทำของบุคคลไม่ใช่สิ่งที่ถูกปลดปล่อยจากแรงขับตามธรรมชาติแต่เป็นผลจากการสร้างสรรค์โดยบุคคลนั้นๆ จากการบันทึกและการตีความตามลักษณะต่างๆ ของสถานการณ์ที่เขาได้คิดการกระทำนั้นๆ ขึ้นมา และประการสุดท้าย การกระทำร่วม (Joint act) หรือการกระทำของกลุ่มเป็นผลจากการประสานการกระทำของแต่ละบุคคลเข้าหากันจากการที่แต่ละคนตีความและคำนึงถึงการกระทำของกันและกัน (พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิ์พงษ์.2530 : 1-2 ; อ้างอิงจาก Blumer.1962 : 184) ตามทฤษฎีภาพนี้ สังคมมีลักษณะที่เป็นกระบวนการ (Processual) คือ เป็นพลวัตแห่งการปรับตัวเข้าหากันและกัน

แต่ละคนกระทำตามวิถีทางที่เขาตีความการกระทำของคนอื่นๆ ตัวตนก็อยู่ในรูปของกระบวนการเช่นกัน ตัวตนในทฤษฎีนี้หมายถึง กระบวนการสื่อสารที่ดำเนินอยู่ตลอดเวลาเป็นพลวัตรแห่งการบ่งชี้ให้กับตนเองจากการสวมรับทฤษฎีที่คนอื่นมีต่อตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีของ "คนอื่นที่สำคัญ" (Significant others) (พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิ์พงษ์, 2530 : 2) จะเห็นได้ว่ากระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมโดยสัญลักษณ์เป็นสื่อความหมายในการปฏิสัมพันธ์กัน ทำให้บุคคลสามารถให้ความหมายในสิ่งต่างๆ ได้อย่างตรงกัน และถ่ายทอดความหมายต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมรับรู้ร่วมกัน ทั้งยังเป็นผลให้บุคคลสามารถปรับบุคลิกภาพของตนให้สอดคล้องกับการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยสามารถเข้าใจความหมายของพฤติกรรมที่บุคคลเหล่านั้นกระทำต่อตนและสามารถแสดงพฤติกรรมนั้นให้ตรงตามที่บุคคลเหล่านั้นมุ่งหวัง

การวัดการสนับสนุนทางสังคม

สาราซัน และคณะ (Sarason, et al.1983 : 129-130) ได้วัดการสนับสนุนทางสังคมกับนักศึกษามหาวิทยาลัยวอชิงตัน จำนวน 602 คน ด้วยแบบวัด SSQ (Social Support Questionnaire) จำนวน 27 ข้อ โดยลักษณะของแบบวัดประกอบด้วยองค์ประกอบสองประการคือ 1) ระบุบุคคลที่ตัวผู้ตอบรับรู้ว่าสามารถพึ่งพาอาศัยได้ในสถานการณ์ต่างๆ 2) ให้แสดงว่าผู้ตอบมีความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจอย่างไรต่อการช่วยเหลือนั้น โดยค่าของคะแนนจะแบ่งเป็นมาตรฐานรวมค่า 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่พอใจมาก (6) ถึงไม่พอใจมาก (1) ซึ่งแบบวัดนี้มีค่าสหสัมพันธ์ของแต่ละข้ออยู่ระหว่างช่วง .35-.71 โดยมีค่าเฉลี่ย .54 และมีค่าความเชื่อมั่นภายใน .97 นอกจากนี้ยังพบว่าองค์ประกอบแรกสามารถอธิบายการสนับสนุนทางสังคมถึง 82% องค์ประกอบที่สองสามารถอธิบายการสนับสนุนทางสังคม 72% โดยทั้งสององค์ประกอบมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการสอบก่อนและหลัง (Test-retest) เท่ากับ .90 และ .83 ตามลำดับ สำหรับในประเทศไทย ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี (2532) ได้นำแบบวัด SSQ มาดัดแปลงสร้างเป็นแบบวัดการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมของครูจำนวน 30 ข้อ เป็นแบบวัดประเภทมาตรฐานรวมค่า วัดแหล่งการสนับสนุนทางสังคมที่ครูได้รับขณะประกอบอาชีพครู เป็นการให้การช่วยเหลือในด้านอารมณ์ เช่น ให้ความรัก ความเห็นใจ ความเอื้ออาทร การยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม หรือในด้านข้อมูลข่าวสารหรือในด้านอื่นๆ เมื่อตนต้องการ มีมาตร 6 หน่วยประกอบ โดยให้ผู้ตอบระบุปริมาณที่แต่ละบุคคลให้การสนับสนุนตนเมื่อมีปัญหา ค่าของคะแนนที่ได้จะเป็นค่าความช่วยเหลือที่ครูได้จากผู้บังคับบัญชา เพื่อน ญาติ เพื่อนร่วมงาน สามีภรรยา หรือบุคคลอื่นๆ ผู้ตอบจะได้คะแนนอยู่ระหว่าง 36-180 คะแนน ซึ่งแบบวัดนี้ได้ผ่านการทดสอบค่าอำนาจจำแนกของแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 2.19 ถึง 8.76 มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .87

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดการสนับสนุนทางสังคมในครั้งนี้ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า ที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมของคักตี้ชัย นิรัญทวี (2532) โดยวัดการสนับสนุนทางสังคมของครูจาก 4 แหล่ง คือ ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน นักเรียน และชุมชน มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึง ไม่จริงที่สุด

งานวิจัยเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของครูมีดังนี้ รัสเซล และคณะ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในรัฐไอโอวา จำนวน 316 คน ได้ผลสรุปว่าการสนับสนุนจากผู้บริหารหรือหัวหน้า การได้รับการยอมรับในคุณค่า การมีเพื่อนที่เชื่อถือได้เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมอันพึงปรารถนาในการทำงานของครู (คักตี้ชัย นิรัญทวี, 2532 : 40 ; อ้างอิงจาก Russell et al, 1987) ส่วนฟรีด (Freed, 1994 : 909) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความพึงพอใจในอาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากผู้บริหารโรงเรียน และเพื่อนครูมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในอาชีพครู นอกจากนี้ยังพบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในอาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการสนับสนุนทางสังคมช่วยลดความท้อแท้ในการทำงานของครู ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเชน (Chen, 1995 : 41) ที่ได้ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมของครูระดับประถมศึกษาในประเทศไต้หวัน พบว่า ระดับการสนับสนุนทางสังคมเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความท้อแท้ในการทำงานลดลงและการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนครูในโรงเรียนมีส่วนช่วยให้ประสบผลสำเร็จในการทำงานมากยิ่งขึ้น และงานวิจัยในประเทศไทยที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับครู ได้แก่ งานวิจัยของคักตี้ชัย นิรัญทวี (2532 : 158) ศึกษาถึงความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า เจตคติต่อสภาพการทำงาน ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน และความรู้สึกเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมร่วมกัน สามารถทำนายพฤติกรรมการสอนตามคำรายงานของครูได้ 6% และร่วมกันสามารถทำนายพฤติกรรมการอบรมจริยธรรมตามคำรายงานของครูได้ 13% เช่นเดียวกับ ปริญา ณ วันจันทร์ (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของครู พบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมในการทำงานและประสิทธิภาพในการทำงานของครูมีความสัมพันธ์กันทางบวก สอดคล้องกับ รุ่งทิพย์ สมานรักษ์ (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมกับความพึงพอใจในการทำงานของครู พบว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูงจะมีความรู้สึกต่องานตามสภาพความเป็นจริงสูงกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงานของครูประถมศึกษา ซึ่งการวัดการสนับสนุนทางสังคมของการวิจัยครั้งนี้ จะวัดจากการที่ครูประถมศึกษารับรู้ว่าผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน นักเรียน และชุมชน ได้ให้ความรัก ความเห็นใจ ความเอื้ออาทร การเห็นคุณค่า และการให้

คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาแก่ตน รวมทั้งการได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน และชุมชน ดังนั้น จึงคาดว่าครูประถมศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงน่าจะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูประถมศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่ำ

ลักษณะทางจิตกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความสุขใจกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความสุขเป็นสิ่งที่ชาวตะวันตกให้ความสำคัญมาก โดยได้ศึกษาความสุขจากคุณภาพชีวิตในรัฐที่มีรายได้สูง ซึ่งได้มีการตีพิมพ์ผลการวิจัยจำนวนมาก หัวข้อที่ใช้พิจารณา ได้แก่ ความสุขคืออะไร เราวัดความสุขได้หรือไม่ วัดอย่างไร สถานการณ์ใดเอื้อต่อความสุข จะเสริมสร้างความสุขได้หรือไม่ และควรสร้างความสุขหรือไม่ จากการประมวลแนวคิดของนักปรัชญาและนักวิชาการในอดีตและผลวิจัยในปัจจุบัน สรุปได้ว่า ความสุขเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ (Happiness is learned) โดยวิน โฮเวน (Veenhoven.1991 : 20) ได้สรุปแนวทางในการสร้างความสุขเป็น 3 ทาง คือ 1) มีผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดโปรแกรมพิเศษทางการศึกษาสามารถสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาลักษณะที่พึงปรารถนาได้ เช่น ความภาคภูมิใจในตนเอง (self-esteem) ความเป็นตัวของตัวเองและการควบคุม (autonomy and control) 2) ผลงานของนักจิตบำบัดได้พิสูจน์ตนเองแล้วว่าสามารถช่วยแก้ปัญหาของบุคคลได้ แต่ก็ไม่ได้เพียงบางปัญหาเท่านั้น และ 3) การได้รับการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวค่อนข้างทรงพลังและมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ความสุขของบุคคลได้ และมีหลักฐานเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่าลักษณะของผู้ที่มีความสุขคือ ผู้ที่มีเกียรติยศด้วยเอกลักษณ์แห่งตน (identity integrity) มีความแกร่งด้านอัตตรา (ego strength) มีวุฒิภาวะทางจิต (mental maturity) มีความสามารถในการควบคุมตนจากภายใน (inner control) มีความสามารถทางสังคม (social ability) มีความคล่องแคล่ว (activity) และเป็นคนใจเปิดกว้าง (perceptual openness)

ในวรรณกรรมของนักวิชาการสังคมสงเคราะห์ คำว่าความสุข (happiness) ถือว่าเป็นเป้าหมาย (goals) ของคำว่าสวัสดิการ (welfare) ซึ่งมีความหมายว่า การมีวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตหรือสภาพความเป็นอยู่ราบรื่นมั่นคง มีการกินดีอยู่ดีและมีมาตรฐานในการครองชีพสูงขึ้น โดยเฉพาะการมีสุขภาพอนามัยทางกายและทางจิตใจดี มีความสุขหรืออยู่เย็นเป็นสุข สวัสดิการจึงประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ การมีสุขภาพอนามัยแข็งแรงสมบูรณ์ การมีสุขภาพจิตดี และการมีทรัพย์สินสมบัติ หากบุคคลมีองค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้ ย่อมจะนำไปสู่ความสุขในเบื้องต้น (ศรีทับทิมพานิชพันธ์, 2534 : 14 -15) ในช่วง 2 – 3 ทศวรรษที่ผ่านมานักวิทยาศาสตร์สังคมได้พลิกผันความหมายของความสุขไปในเชิงของความดีงาม ซึ่งมีผู้ให้ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความสุขมากมาย มีการจำแนกและอธิบายไว้อย่างหลากหลาย ดังปรากฏในตารางที่ 1 (Veenhoven.1980 : 8 – 9)

ตารางที่ 1 การจำแนกความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความสุขใจ

	ความสุขแบบวัตถุวิสัย (Objective Well-Being)	ความสุขแบบจิตวิสัย (Subjective Well-Being)	การประสานแนวคิด (Mixed concepts)
รายบุคคล	คุณภาพส่วนบุคคล	ชื่นชมตนเอง	
ด้าน	ปัญญา ความมั่นคง อดทน สร้างสรรค์ มีจริยธรรม ฯลฯ	ความพึงพอใจในงาน เห็นคุณค่าของตน ทำตามความเชื่อของตน	พลังแห่งอีโก้ เอกลักษณ์แห่งอีโก้
โดยรวม	อดได้ รอได้ มีสัจจการแห่งตน	ความพึงพอใจในชีวิต ความอึดเอม ระดับความซาบซึ้ง	สุขภาพจิต การปรับตัว จริยธรรมของบุคคล
กลุ่ม	คุณภาพด้านสังคม	บรรยากาศความเห็นทาง สังคม	
ด้าน	ความกลมเกลียว ความยุติธรรม ความเท่าเทียมในโอกาส ความมั่นคง ฯลฯ	การยอมรับกฎระเบียบ – สังคมการเมือง ความไว้วางใจต่อกัน ความเชื่อมั่นในความ – ก้าวหน้าของชาติ	การบูรณาการในสังคม การปรับตัวของตัวเอง
โดยรวม	การเห็นช่องทาง ความสามารถ	ขวัญหรือกำลังใจของกลุ่ม	การควบคุมชีวิตของตน
แนวประสม			
ด้าน	เศรษฐกิจมั่งคั่ง ความอิสระ ความปลอดภัย ความเสมอภาค	พิจารณาร่วมกัน	
โดยรวม	สวัสดิการ ความก้าวหน้า	ความแปลกแตกต่าง	ความสุขใจตามแนวกว้าง

จากแนวความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความสุขดังกล่าว วินโฮเวน (Veenhoven.1980 : 10) ได้สรุปว่า ความสุข คือ ความพึงพอใจในชีวิต (life satisfaction) หมายถึง ระดับที่บุคคลตัดสินค่าโดยรวมของคุณภาพชีวิตในด้านความพึงพอใจหรือชอบชีวิตของตนเองเพียงใด ชีวิตโดยรวมประกอบด้วยจิตใจและการรู้คิด ระดับความรู้สึก/จิตใจ คือ มีความรู้สึกในระดับที่ดีบ่อยเพียงใด มีความอึดอ้อม คือ ระดับที่รับรู้ว่าคุณภาพหรือความหมายในชีวิตเพียงใด สำหรับ อาร์ยิล และมาร์ติน (Argyle and Martin. 1991 : 77-79) ได้นิยามความสุขเป็นสองแนวทางที่เกี่ยวข้องกับสภาวะของความสนุกสนาน (joy) ในแนวเชิงอารมณ์ และสภาวะของความพึงพอใจ (satisfaction) ในแนวเชิงการรู้คิด โดยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุข พบว่าความสุขมีลักษณะตรงกันข้ามกับการไม่มีความสุขหรือความซึมเศร้า และมาจากสาเหตุที่แตกต่างกัน จึงทำให้ตัวแปรความสุขและการไม่มีความสุขเป็นอิสระต่อกัน ซึ่งองค์ประกอบของความสุขมี 3 มิติ คือ 1) ความถี่และระดับของผลทางบวกหรือความสนุกสนาน (positive affect) 2) ระดับเฉลี่ยของความพึงพอใจในช่วงเวลาหนึ่ง (satisfaction) และ 3) การปราศจากความรู้สึกในทางลบ เช่น ความซึมเศร้าและความวิตกกังวล (negative affect)

แนวคิดและทฤษฎีความสุขใจ

เป็นระยะเวลากว่า 20 ปี ที่ความสุขทางจิตใจ (Psychological Well-Being) ถูกชี้้นำด้วยความคิดรวบยอดจากสองสาขาวิชา คือ จิตวิทยาและสังคมวิทยา ซึ่งความสุขใจตามแนวคิดรวบยอดทางจิตวิทยาเป็นรากฐานของการหน้าที่ด้านบวก (positive functioning) โดยจำแนกความแตกต่างระหว่างความรู้สึกด้านบวกและความรู้สึกด้านลบ (positive affect and negative affect) และให้ความหมายคำว่าความสุข (happiness) ว่าเป็นสภาวะสมดุลระหว่างความรู้สึกสองประเภทดังกล่าว ซึ่งแนวความคิดรวบยอดนี้ ได้รับการอธิบายให้เกิดความชัดเจนมากขึ้นด้วยทฤษฎีทางจิตวิทยา ดังตัวอย่างจิตวิทยาพัฒนาการ ได้แก่ พัฒนาการทางจิตสังคมของ Erikson และการเปลี่ยนบุคลิกภาพของ Nengarten อธิบายวิถีทางของความเป็นสุขที่ต่อเนื่องควบคู่ไปกับการเติบโตในวงจรชีวิตของบุคคล นักจิตวิทยาคลินิกพรรณนาถึงความเป็นสุขของบุคคลด้วยสังกัดด้านการบรรลุความเป็นจริงแห่งตนตามทฤษฎีของ Maslow การก่อกำเนิดของวุฒิภาวะของมนุษย์โดย Allport ความเป็นปัจเจกชนของ Jung และแม้แต่นำทางด้านสุขภาพจิตซึ่งอธิบายการหน้าที่ด้านลบของจิตวิทยา โดยยังคงรวมเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพด้านบวกไว้ด้วยกรอบแนวคิดเชิงซ้อนของการหน้าที่ด้านบวกดังกล่าว สามารถใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดมิติเชิงซ้อนของความเป็นสุข ประกอบด้วยการหน้าที่ทางจิตวิทยาเชิงบวก (positive psychological functioning) 6 องค์ประกอบ ดังนี้ (Ryff.1995 : 719 – 720)

1. การยอมรับตน (Self – Acceptance) หมายถึง การประเมินตนในปัจจุบันและในอดีตทางด้านบวก
2. การพัฒนาตนเองในปัจจุบัน (Personal Growth) หมายถึง การเป็นบุคคลที่มีการเติบโตและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
3. การมีเป้าหมายในชีวิต (Purpose in Life) หมายถึง การที่บุคคลมองเห็นว่าตนมีการดำเนินชีวิตอย่างมีจุดหมายและมีความหมาย
4. การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น (Positive Relations With Other) หมายถึง การเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อย่างมีคุณภาพกับบุคคลอื่น
5. การจัดการสภาพแวดล้อม (Environmental Mastery) หมายถึง การเป็นผู้มีความสามารถในการจัดการกับชีวิตและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. ความเป็นอิสระ (Autonomy) หมายถึง การเป็นผู้มีความสามารถในการกำหนดทิศทางการกระทำของตนเอง

สำหรับความสุขตามแนวคิดรวบยอดทางสังคมวิทยา จะเน้นว่าความพึงพอใจในชีวิตเป็นตัวบ่งชี้พื้นฐานของความเป็นสุข (well-being) แนวความคิดนี้ถูกมองว่าเป็นองค์ประกอบด้านการรู้สึกและเป็นประเด็นที่เพิ่มความสมบูรณ์ให้แก่ความหมายของคำว่า "ความสุข" (happiness) ซึ่งเป็นมิติของความรู้สึกที่ทำหน้าที่ด้านบวก การศึกษาเกี่ยวกับความเป็นสุขด้านนี้ มักจะมีคำถามที่ครอบคลุมอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิต และคำถามในมิติเฉพาะเกี่ยวกับงานรายได้ ความสัมพันธ์ทางสังคมและผู้คนในละแวกบ้าน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ได้รับการสนใจศึกษา เช่น ระดับความเป็นสุขของประชาชนในยุคหนึ่งเปรียบเทียบกับอีกยุคหนึ่ง เป็นต้น ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นสุขทางใจของริฟฟ์ สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้จากแนวคิดเกี่ยวกับความรู้สึกที่ดีของไดเนอร์ กล่าวคือ จิตวิทยาเชิงบวกได้วิเคราะห์ความรู้สึกที่ดี (Subjective Well-Being/SWB) โดยวัดด้านการรู้สึกและจิตใจของประชาชนเกี่ยวกับชีวิต ทำให้ค้นพบความก้าวหน้าในการที่จะเข้าใจองค์ประกอบของความสุข ความสำคัญของการปรับตัวและความมุ่งหมายของความสุข อารมณ์และวัฒนธรรมที่มีต่อความสุข จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างและการประเมินเชิงคุณภาพ ตลอดจนเทคนิควิธีในการพัฒนาแบบวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้สามารถนำมาสร้างดัชนีแห่งความสุขเพื่อวัดความสุขของประชากรระดับชาติได้ (Diener.2000 : 34) ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

บรรดานักคิดทั้งหลายพยายามค้นหาคำตอบว่า "อะไรคือสิ่งที่ดีสำหรับชีวิต" (What is the good life?) บางคนมีความเห็นว่าเป็นความรักในผู้อื่น ความพึงพอใจหรือความเข้าใจตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะของคุณภาพชีวิต สิ่งใดบ้างที่จะช่วยให้มีชีวิตที่ดีงาม อย่างไรก็ตาม ประชาชนมีโอกาสคิดได้ตามความปรารถนาว่าจะดำรงชีวิตที่ดีอย่างไร ความหมายเชิงจิตวิสัยเกี่ยวกับชีวิตที่ดี มีความเป็นประชาธิปไตย เพราะให้โอกาสแก่บุคคลที่จะมีสิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเองว่าจะใช้ชีวิตให้คุ้มค่าได้เพียงใด สิ่งเหล่านี้คือ วิธีการให้ความหมายของ "ชีวิตที่ดี" ว่าเป็น

“ความรู้สึกที่ดี” (Subjective Well-Being/SWB) ซึ่งอาจเรียกง่าย ๆ ว่า “ความสุข” (happiness) เป็นการวัดคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งด้านการคิดและจิตใจ โดยมุ่งให้ประชาชนวัดตนเองเป็นสำคัญ (Diener.2000 : 34) คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาพการดำรงชีวิตที่มีทั้งความสุขและความพึงพอใจอันเนื่องจากการได้รับการสนองตอบความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจอย่างเหมาะสม คุณภาพชีวิตของประชาชนหรือชีวิตที่ดีของมนุษย์ จึงเป็นเป้าหมายของการดำรงชีวิตที่มีความสุขและความสมบูรณ์ ซึ่งความหมายในสังคมไทยก็คือ “กินดี อยู่ดี” หรือ “อยู่ดี มีสุข” มีความหมายเดียวกับคำว่า “good life” หรือ “well-being” (นิศารัตน์ ศิลปเดช. 2538 : 13-16) โดยลิว (Lui.1975 : 12) กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิตประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบด้านจิตวิสัย (Subjective Factor) หรือองค์ประกอบด้านจิตวิทยา (Psychological Factor) องค์ประกอบด้านนี้เกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกของบุคคล ซึ่งได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้สึกนึกคิดของบุคคล และ 2) องค์ประกอบด้านวัตถุวิสัย (Objective Factor) องค์ประกอบด้านนี้ ได้แก่ ปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมของบุคคล เช่น องค์ประกอบด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม

จึงสรุปได้ว่า “ความรู้สึกที่ดี” (Subjective Well-Being/SWB) หรือ “ความสุข” (Happiness) ตามความหมายของไดเนอร์ และความสุขทางจิตใจ (Psychological Well-Being) ตามความหมายของรีฟฟี ก็คือ ความสุขใจของบุคคล ซึ่งเป็นองค์ประกอบด้านจิตวิสัยของคุณภาพชีวิตนั่นเอง

ประชากรทั่วทั้งโลกต่างให้ความสำคัญกับความสุขใจเพิ่มขึ้น บางคนเห็นว่าความสุขใจเกิดขึ้นเมื่อความต้องการทางวัตถุขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนอง แต่ก็มีผู้ให้ความสำคัญกับสิ่งที่อยู่เหนือวัตถุ อันเป็นการสนองความมุ่งหวังของตนเอง (self-fulfillment) ดังผลการวิจัยของไดเนอร์ และคณะที่ทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาจากวิทยาลัยต่างๆ จำนวน 7,204 คน จาก 42 ประเทศ โดยใช้ค่าเฉลี่ยของทรศนะที่มีต่อ “ความสุข” จากการตอบคำถามเกี่ยวกับความเชื่อของตนที่มีต่อความสำคัญของความสุขใจ (Suh, et al.1998) พบว่าทุกกลุ่มแม่ในสังคมที่มีใช้ประเทศตะวันตกต่างรายงานมาว่า ความสุขและความพึงพอใจในชีวิตมีความสำคัญมาก และคิดเกี่ยวกับตนเองเสมอ แม้จะมีแนวโน้มว่าผู้ตอบจากประเทศตะวันตกจะให้ความสำคัญกับความสุขใจสูงกว่ากลุ่มตัวอย่าง มีเพียงร้อยละ 6 จากผู้ตอบทั้งหมดที่ให้ความสำคัญกับเงินสูงกว่าความสุข ร้อยละ 69 ให้ค่าของความสุขในระดับสูงสุด และมีเพียงร้อยละ 1 ที่รายงานว่าจะไม่เคยถึงความสุข ร้อยละ 62 ให้ค่าความพึงพอใจในชีวิตในระดับสูงสุด มีเพียงร้อยละ 2 ที่รายงานว่าจะไม่เคยถึงความพึงพอใจในชีวิต ถึงแม้ว่าประชาคมโลกจะมุ่งแสวงหาความต้องการด้านวัตถุ แต่ก็ยังให้คุณค่ากับความสุขใจมากกว่า ความสุขใจจึงเป็นเป้าหมายที่มีคุณค่าสูงกว่าความสุขทางวัตถุ ทั้งๆ ที่ความสุขใจยังมีความหมายครอบคลุมชีวิตที่ดีได้ไม่เต็มที่นักก็ตาม แต่ดูเหมือนว่าความสุขใจจะเป็นความจำเป็นของชีวิตไปแล้ว (Diener. 2000 : 34 ; citing Diener, Sapyta and Suth.1998) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ความสุขของคนเรามี 2 ลักษณะ คือ ความสุข

ทางวัตถุ เป็นรูปธรรม และความสุขทางใจ เป็นนามธรรม บุคคลจะให้ความสำคัญกับความสุ
 ทางวัตถุหรือความสุขทางใจมากน้อยแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคล
 และจะเห็นได้ว่าความสุขทางวัตถุเป็นองค์ประกอบเชิงปริมาณ สามารถวัดได้ชัดเจน แต่ความ
 สุขทางใจเป็นองค์ประกอบเชิงคุณภาพหรือจิตวิสัย ซึ่งวัดจากการรู้สึกและจิตใจของบุคคล จึงเป็น
 ข้อคำถามว่า ในการวัดความสุขทางใจของบุคคล จะมีความผันแปรตามสถานการณ์ต่างๆ สภาวะ
 ทางอารมณ์ รวมทั้งวัฒนธรรมหรือไม่อย่างไร และความสุขลักษณะใดที่เป็นความสุขอย่างแท้จริง
 ของมนุษย์ ทั้งนี้ เราสามารถตอบคำถามเหล่านี้ได้จากกระบวนการของความสุขใจ (Subjective
 Well-Being/SWB) ดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

กระบวนการที่สำคัญของความสุขใจ

แนวคิดพื้นฐานของบริกแมนและแคมเบล (Brickman and Cambell.1971 : 36 – 37)
 ได้อธิบายกระบวนการของความสุขใจ โดยเปรียบเทียบความสุขกับกังหันลม เมื่อประสบความสำเร็จ
 แล้วควบคุมครอบครองได้ไม่นานก็จะเริ่มรอบใหม่อีกรอบเพื่อนำไปสู่ระดับต่อไป แล้วความสุขเดิม
 ก็หมดไป หากมองในด้านตรงกันข้าม คนเราจะหมดความสุขก็เมื่อมีทุกข์เคราะห์ร้าย ในไม่ช้าก็
 ปรับตัวได้และไม่มีอะไรที่จะทำให้ทุกข์อีกต่อไป จากพื้นฐานของเหตุผลดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า
 คนเรามุ่งหวังที่จะไปสู่สิ่งที่สูงส่งเสมอ ซึ่งปรากฏในการศึกษาผู้ที่โชคร้ายหลังได้รับบาดเจ็บและ
 ผู้ที่ได้รับรางวัลลอตเตอรี่ ก็สนับสนุนหลักของกังหันลม ไม่ว่าจะสุขหรือทุกข์รุนแรงเพียงใดไม่
 นานก็จะปรับตัวสู่ระดับความสุขพื้นฐานเดิมของเขาเหล่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นการสนับสนุนแนวคิด
 ของการปรับตัว ดังผลการวิจัยของแคมเบลและคณะ พบว่าในปัจจุบัน 10 ด้าน ได้แก่ รายได้
 จำนวนเพื่อน ความเชื่อทางศาสนา เซวนปัญหาและการศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์กับ
 ความเบี่ยงเบนของความสุขเพียงร้อยละ 15 (Cambell, Converse and Rogers.1976) ต่อมา
 ไดเนอร์และคณะ พบว่ารายได้ประชากรของประเทศต่าง ๆ และความสุขใจ มีความสัมพันธ์ทาง
 บวกเพียงเล็กน้อยเท่านั้น โดยเฉลี่ยผู้ที่ร่ำรวยจะมีความสุขมากกว่าผู้ที่ยากจนเล็กน้อยเท่านั้น
 (Diener, et al. 1993) และพบว่ารางวัลที่สูงส่ง การมีเสน่ห์ในเรือนร่าง สามารถทำนายความรู
 สึกด้านรื่นรมย์ ความรู้สึกด้านความทุกข์ และความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาได้น้อยมาก
 (Diener, Wolsic and Fujita.1995) และที่น่าแปลกใจก็คือ มีงานวิจัยหลายเรื่องไม่พบความ
 สัมพันธ์ระหว่างสุขภาพกายกับความสุขใจของผู้สูงอายุ (Okun and George. 1984) ซึ่งผลการ
 วิจัยที่เป็นรูปธรรมเกิดขึ้นในห้วงปฏิบัติการ ได้แก่ การศึกษาผลการบอกของผู้ป่วยโรคมะเร็งที่
 ผ่านการให้สารเคมีบำบัด บอกว่ามีความยินดีที่ผ่านพ้นโรคร้ายพุ่งขึ้นสูงเพียง 2 วัน ก็เข้าสู่
 สภาวะปกติ แต่วินเทอร์และคณะ พบว่า ความสุขของผู้ที่แต่งงานใหม่และการเป็นหม้ายมีระยะเวลา
 6 และ 8 เดือน ตามลำดับ (Winter, et al. 1990) จากผลการวิจัยจึงยืนยันได้ว่าสถานการณ์
 ต่างๆ มีความสัมพันธ์กับความสุขใจน้อยมาก

สำหรับอิทธิพลของสภาวะอารมณ์กับระดับความสุขพื้นฐาน สามารถอธิบายได้จาก โมเดลพลวัตแห่งความสมดุลของเฮดดีและแวร์ริง (Headey and Wearing, 1992) โดยบูรณาการ บุคลิกภาพเข้ากับแนวคิดของการปรับตัวกล่าวคือ บุคลิกภาพของคนเราสามารถกำหนดการคงอยู่ ของความรู้สึกด้านบวก (ความรื่นรมย์) และความรู้สึกด้านลบ (ความทุกข์) ได้ เมื่อมีเหตุการณ์ ที่ให้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ จะผลักดันให้คนเราเบี่ยงจากบุคลิกภาพพื้นฐานนั้น แต่แล้ว จากนั้นก็กลับคืนสู่พื้นฐานเดิม แม้ว่าอารมณ์ของคนเราจะผันแปรไปทุกขณะ แต่ก็พบว่ามี ความมั่นคงในระดับประสบการณ์ทางอารมณ์โดยเฉลี่ยอย่างเด่นชัด (Deiner and Lasen, 1984) และมีความมั่นคงในทุกสถานการณ์ (Costa, McCrae and Zonderman, 1987) ดังที่เฮดดีและ เวอร์ริง พบว่า เหตุการณ์และสถานการณ์มีผลต่อความสุข แต่บุคลิกภาพของคนเราจะมิมีผลต่อ ความสุขในระยะยาว แต่ก็มีข้อแม้ที่ชี้ให้เห็นว่าคนเราไม่อาจที่จะปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้เสมอไป ไม่ว่าจะใช้เวลาานานสักเท่าใด ดังเช่น ผู้พิการหรือขาดความสามารถได้รายงาน เกี่ยวกับความสุขใจของตนเองต่ำกว่าผู้ที่ไม่มีความพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้พิการซ้ำซ้อน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคนเราไม่อาจที่จะปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้เสมอไปไม่ว่าจะใช้เวลาานาน สักเท่าใด

นอกจากนี้ยังพบว่าวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์อย่างเด่นชัดกับความพึงพอใจในชีวิต โดยซุและคณะ (Suh, et al. 1998) พบว่า ประเทศที่เป็นปัจเจกบุคคลมักจะใช้หลักด้านจิตใจ ความรู้สึกและอารมณ์เป็นตัวพยากรณ์ที่มีเหตุผลในการตัดสินความพึงพอใจในชีวิตเสมอ ในทางตรงกันข้าม ประชาชนในวัฒนธรรมสังคมนิยม มักจะคำนึงถึงบรรทัดฐานของสังคม (Norm) ว่าสิ่งที่ทำจะมีผลต่อครอบครัวและเพื่อนๆ ในการประเมินชีวิตของตน ดังนั้น ดัชนีชี้วัด ความสุขของประชาชนจะมีความแตกต่างกันในประเทศที่มีวัฒนธรรมต่างกัน

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขใจ จึงสามารถสรุปนิยามความ สุขใจตามแนวคิดของ Diener (2000 : 34) กล่าวคือ ความสุขใจ ประกอบด้วย 1) ความพึงพอใจ ในชีวิต โดยเน้นความสำคัญด้านความพึงพอใจชีวิตในเรื่องทั่วไป ครอบครัว เพื่อน และโรงเรียน ในช่วงเวลาอดีต ปัจจุบัน ตลอดจนในอนาคต 2) ความรู้สึกเชิงบวก ประสบการณ์ทางอารมณ์ และความรู้สึกที่รื่นรมย์ และ 3) ระดับอารมณ์ของความรู้สึกเชิงลบ ประสบการณ์ทางอารมณ์ และความรู้สึกไม่พอใจเพียงเล็กน้อย

การวัดความสุขใจ

การวัดความสุขตามนิยามความสุขของอาร์ยิลและมาร์ติน (Argyle and Martin, 1991 : 77-79) จะใช้แบบวัดเป็นมาตรประเมินรวมค่าที่เริ่มตั้งแต่แบบวัดความซึมเศร้าของเบค (The Beck Depression Inventory) นำมาปรับปรุงเพิ่มจำนวนข้อคำถามและการทดสอบ แบบวัดซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่มได้ข้อคำถาม 29 ข้อ แต่ละข้อมีข้อย่อยให้เลือกอีก 4 ข้อ เรียกแบบวัดนี้ว่า Oxford Happiness Inventory มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .67 ถึง .78 ความ

เที่ยงตรงของแบบวัดในกลุ่มที่มีความสุขใจ 3 ระดับ คือ สูง กลาง และต่ำ ได้นำไปเปรียบเทียบความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนเขาเอง ได้ค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .43 และความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ได้ค่า Cronbach 's alpha เท่ากับ .90 ในข้อคำถามรวม 29 ข้อ และในข้อย่อยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาระหว่าง .64 กับ .84 เมื่อแยกเป็นองค์ประกอบ 3 มิติของความสุขพบว่าทั้งสามส่วนคือ ผลทางบวก ความพึงพอใจ และผลทางลบได้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง .40-.60

สำหรับการวัดความสุขใจตามนิยามความสุขใจของไดเนอร์ (Diener, 2000 : 34-35) การวัดความสุขในระยะแรก เป็นการสำรวจด้านต่างๆ ของความสุขที่เป็นการรายงานจากการวัดตนเองรายข้อเพื่อประเมินแต่ละด้าน ดังการวิจัยของแอนดรูว์และวิทเฮย์ (Andrew and Withey, 1976) ได้ถามผู้รับการทดสอบว่า "มีความรู้สึกอย่างไรกับชีวิตโดยรวม" เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า มีมาตร 7 หน่วยประกอบ ตั้งแต่ระดับน่าชื่นชม จนถึง เลวร้าย การวัดในปัจจุบันประกอบด้วยข้อความหลายๆ ด้าน ดังเช่น แบบวัดพาร์นาส (PANAS-Positive and Negative Scale) ซึ่งใช้ทั้งสองด้านร่วมกันด้วย แม้ว่าจะเป็นการวัดความพึงพอใจในชีวิต เช่น "ในทุกด้านของชีวิตมักใกล้เคียงกับอุดมคติของฉัน" และ "เท่าที่ผ่านมามีฉันได้ในสิ่งที่ฉันมุ่งหวังในชีวิต" (Pavot and Diener, 1993) แม้ว่าการวัดเชิงจิตวิทยาแบบนี้ค่อนข้างจะหนักแน่น แต่ก็ใช้วัดความสุขเพียงวิธีการเดียว

ในทศวรรษที่ผ่านมา นักวิจัยได้พยายามใช้หลายแบบวัดร่วมกัน เพื่อได้ผลที่ชัดเจนในระยะยาว ในการศึกษาแบบธรรมชาติซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามประสบการณ์ (ESM-naturalistic experience – sampling method) นักวิจัยทำการวัดโดยสุ่มเพื่อทำการวัดในช่วงเวลาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เป็นระยะเวลา 1-4 สัปดาห์ พบว่า การวัดเพื่อรายงานตนเองเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตโดยใช้แบบวัดความสุขที่รายงานโดยเพื่อน ญาติ และความทรงจำของผู้คนต่อการวัดเหตุการณ์เชิงบวกและลบที่ผ่านมาในชีวิต มีความสัมพันธ์รวมกันในระดับปานกลาง ถึง ระดับสูง (Sandvick, Diener and Seiflitz, 1993) ต่อมาเมื่อพบว่า การมีความพึงพอใจในชีวิตระดับต่ำ สามารถทำนายการตัดสินใจในการฆ่าตัวตายล่วงหน้า 5 ปีได้ (Moum, 1996) นอกจากนี้พบว่าแบบวัดความสุขมีความเที่ยงตรงและมีความสัมพันธ์กันระหว่างด้านต่างๆ อย่างเด่นชัด เช่น การมองโลกในแง่ดี (Lucus, Diener and Shu, 1996) ที่กล่าวมาเป็นเหตุผลที่แสดงให้เห็นว่าแบบวัด "ความสุข" มีความเที่ยงตรง อย่างไรก็ตามยังไม่มีการสำรวจเกี่ยวกับเวลาที่วัดและวิธีการวัดที่แตกต่างกันอย่างเป็นระบบ ดังเช่น โทมัสและไดเนอร์ (Thomas and Diener, 1990) พบว่า มีความสัมพันธ์เล็กน้อยระหว่างการรายงานโดยภาพรวมและการรายงานเกี่ยวกับอารมณ์ ซึ่งนักวิจัยก็ยังไม่สามารถอธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวัดทั้งสองชุดนี้

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดความสนใจในครั้งนี้ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า จากงานวิจัยของฉันทนา ภาคบงกช และคณะ สร้างขึ้นจากนิยามความสนใจของไดเนอร์ โดยวัดความสนใจของครูประถมศึกษาด้านความพึงพอใจชีวิตในเรื่องทั่วไป ครอบครัว เพื่อน และโรงเรียน ในช่วงเวลาอดีต ปัจจุบัน ตลอดจนในอนาคต ความรู้สึกเชิงบวก และความรู้สึกเชิงลบ มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90

ซึ่งจากงานวิจัยของชัยชาญ ศรีทรง (2529) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญของครูประถมศึกษา ได้แก่ สัมพันธภาพของบุคลากรในโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานภาพ และการยอมรับนับถือ ความเชื่อมั่นและนับถือในตัวผู้บริหาร ความพึงพอใจในการทำงาน ภารกิจ ในหน้าที่รับผิดชอบ ความมั่นคงปลอดภัยและความก้าวหน้า สภาพการปฏิบัติงาน สวัสดิการ และความเพียงพอของรายได้ ตามลำดับ สนั่น ราชทิพย์ (2541) พบว่า คุณภาพชีวิตในการสอนของครูประถมศึกษา คือ ภารกิจที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรอื่น โอกาสความก้าวหน้าของบุคลากร ความเป็นอิสระทางวิชาการ ความรวดเร็วในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติงานประจำวัน และความเป็นเชิงซ้อนของงาน รัชณีพร จาวรุ่งวณิชสกุล (2543) พบว่าครูต้นแบบวิชาภาษาอังกฤษ มีหลักปฏิบัติงานคือ มีปรัชญาการทำงาน มีความศรัทธาในวิชาชีพ และมีความสุขกับการสอนภาษาอังกฤษ และมานพ ตั้งเพชรศรีพงษ์ (2544) พบว่าการพัฒนาตนเองกับสมรรถภาพที่พึงประสงค์ ด้านสอนและการประเมินผล ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านวิชาการของครูมีความสัมพันธ์กันทางบวกค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.701$) และพบว่า ความพึงพอใจในงาน ได้แก่ มีความรู้สึกที่ดีต่อการทำงาน รักงาน สามารถทำงาน ให้ได้ประสิทธิภาพสูงก็ต่อเมื่อได้รับการตอบสนอง ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ ความรู้สึกต่อความสำเร็จ การได้รับการยอมรับนับถือ โอกาสความก้าวหน้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.657$)

จากการประมวลเอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าความสนใจตามนิยามของไดเนอร์ ซึ่งประกอบด้วย 1) ความพึงพอใจในชีวิตในเรื่องทั่วไป ครอบครัว เพื่อน และโรงเรียนในช่วงเวลาอดีต ปัจจุบัน ตลอดจนในอนาคต 2) ความรู้สึกเชิงบวก ประสบการณ์ทางอารมณ์และความรู้สึกที่รื่นรมย์ และ 3) ระดับอารมณ์ของความรู้สึกเชิงลบ ประสบการณ์ทางอารมณ์และความรู้สึกไม่พอใจเพียงเล็กน้อย ถือว่าเป็นตัวบ่งชี้พื้นฐานความสุขของบุคคลและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมโดยทั่วไปและพฤติกรรมเฉพาะของบุคคล ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงคาดว่าความสนใจน่าจะมี ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูประถมศึกษาที่มีความสุขใจสูงจะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีความสุขใจต่ำ

ความเชื่ออำนาจในตนกับพฤติกรรมการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ลักษณะความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน (Internal-external control) เป็นลักษณะทางจิตที่สำคัญอย่างหนึ่งของบุคคล เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่ออำนาจในตน ถือเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมพึงปรารถนาได้ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของความเชื่ออำนาจในตน-นอกตนไว้สอดคล้องกัน ดังนี้ รอตเตอร์ (Rotter, 1966 : 1) กล่าวว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนเองจะรับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตเป็นผลเนื่องมาจากลักษณะพฤติกรรมและการกระทำของตน ส่วนผู้ที่มีความเชื่ออำนาจนอกตนจะรับรู้เหตุการณ์หรือผลต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตน ไม่ได้เกิดจากการกระทำของตน แต่เป็นผลมาจากโชคชะตาเคราะห์กรรม ความบังเอิญ หรือได้รับอิทธิพลมาจากอำนาจของบุคคลอื่นให้เป็นไป สตรีคแลนด์ (Strickland, 1977 : 221) กล่าวว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนจะเป็นผู้ที่เชื่อว่าผลต่างๆ ที่ตนได้รับไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลร้ายก็ตามเกิดจากการกระทำของตนเอง ส่วนผู้ที่มีความเชื่ออำนาจนอกตนจะเป็นผู้ที่เชื่อว่าผลต่างๆ ที่ตนได้รับไม่ได้ขึ้นอยู่กับการกระทำของตนแต่ขึ้นอยู่กับสาเหตุจากภายนอก เช่น โชคชะตา ความบังเอิญ หรือจากบุคคลอื่น เช่นเดียวกับ คักดีชัย นิรัฐทวิ (2532 : 64) ที่กล่าวว่าความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน หมายถึง ความเข้ม (degree) ที่บุคคลรับรู้ว่าจะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนขึ้นอยู่กับทักษะหรือความสามารถของตนเอง หรือขึ้นอยู่กับโชคชะตาและ/หรืออำนาจที่อยู่นอกเหนือการควบคุม และความเข้าใจของตน คนที่เชื่ออำนาจภายในตนหมายถึง บุคคลที่เชื่อว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวต่างๆ เกิดจากการกระทำของตนเองและตนสามารถควบคุมให้เป็นไปตามความต้องการได้ ส่วนคนที่เชื่ออำนาจนอกตน หมายถึง บุคคลที่เชื่อว่าสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น เป็นผลจากพฤติกรรมหรืออำนาจการตัดสินใจของบุคคลอื่น ที่เขาไม่สามารถควบคุมได้ และวิชัย เอียดบัว (2534 : 52-53) ที่กล่าวว่า ปริมาณความเชื่อของครูผู้ตอบที่เชื่อว่าตนสามารถที่จะทำให้เกิดผลดีหรือผลเสียแก่ตน และงานของตนได้ตามที่ตนปรารถนาและมุ่งหวัง ครูผู้เชื่อเช่นนี้ เรียกว่า เป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตน ส่วนครูที่เชื่อว่าโชคชะตา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ บุญกรรมหรืออำนาจลึกลับและความบังเอิญเป็นผู้กำหนดแนวทางและความสำเร็จในชีวิตของตน ครูประเภทนี้เรียกว่าเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจนอกตน โดยปริญญาณ วันจันทร์ (2536 : 23) ได้สรุปว่าความเชื่ออำนาจในตน-นอกตนเป็นกระบวนการรับรู้อำนาจในการควบคุมผลการกระทำ โดยเห็นว่าอำนาจในการบันดาลให้เกิดผลกับตนมี 2 ลักษณะ คือ ปัจจัยที่อยู่เหนือการควบคุมของตนเองกับปัจจัยความสามารถของตนเอง หลังจากนั้นจึงใช้การรับรู้ที่คาดการณ์การกระทำในอนาคต

จากความหมายดังกล่าวนี้ จึงกล่าวได้ว่าความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ว่าจะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนไม่ว่าจะสำเร็จหรือล้มเหลว จะเกิดผลดีหรือผลเสียกับตนเองหรือผู้อื่นนั้น ขึ้นอยู่กับการกระทำของตนและตนสามารถควบคุมให้เป็นไปตามที่ตนต้องการได้

แนวคิดและทฤษฎีความเชื่ออำนาจในตน

โรตเตอร์ (Rotter.1966 : 25) ได้ค้นคว้าแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม โดยอธิบายลักษณะความเชื่ออำนาจในตน-นอกตนว่า เมื่อบุคคลได้รับผลตอบแทนจากพฤติกรรมอันหนึ่งจะเกิดความคาดหวังว่าจะได้รับผลตอบแทนจากสถานการณ์ใหม่ๆ ที่คล้ายกับสถานการณ์เดิม ถ้าเหตุการณ์นั้นเป็นไปตามที่บุคคลคาดหวังไว้ก็จะทำให้เกิดความคาดหวังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ถ้าผิดหวังก็จะทำให้ความคาดหวังของเขาลดลง ซึ่งความคาดหวังที่ลดลงหรือเพิ่มขึ้นจะก่อตัวจากพฤติกรรมอย่างหนึ่งก่อน แล้วจึงขยายครอบคลุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์อื่นๆ ที่คล้ายกับสถานการณ์เดิมแล้วค่อยๆ เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นบุคลิกภาพของบุคคลนั้น ถ้าประสบการณ์ที่ผ่านมาได้รับการเสริมแรงบ่อยครั้ง จะทำให้บุคคลเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นผลจากความสามารถหรือทักษะของตน ความเชื่อนี้คือ ความเชื่ออำนาจในตน แต่ถ้าพฤติกรรมนั้นไม่ได้รับการเสริมแรงจะทำให้บุคคลเชื่อว่าสิ่งที่ได้รับนั้น ไม่ได้เกิดจากการกระทำของตน แต่เป็นผลมาจากโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือสิ่งแวดล้อมบันดาลให้เป็นไป ความเชื่อนี้เรียกว่า ความเชื่ออำนาจนอกตน ความเชื่อหรือการรับรู้ดังกล่าวจะมีผลย้อนกลับไปสู่ความหวังในผลแห่งพฤติกรรมใหม่ๆ อีก ต่อมา แมกกี้และแกลนดอลล์ (McGhee and Crandall.1968 : 91-92) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน โดยสรุปว่าผลของการเสริมแรงพฤติกรรมที่ผ่านมาในอดีต ทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันโดยผู้ซึ่งเชื่อว่าผลของการเสริมแรงที่ตนได้รับนั้นเกิดจากการกระทำของตน จัดว่าเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตน ส่วนผู้ที่มีความเชื่ออำนาจนอกตนจะเป็นผู้ที่เชื่อว่าผลของการเสริมแรงที่ตนได้รับนั้นเกิดจากสิ่งที่อยู่ภายนอกที่ตนไม่สามารถควบคุมได้ ได้แก่ โชคเคราะห์ ความบังเอิญ อำนาจเหนือธรรมชาติ ลักษณะงาน หรือสถานการณ์ความซับซ้อนทางสังคม ตลอดจนผู้ที่มีอำนาจเหนือตน

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นว่าความเชื่ออำนาจในตนเกิดจากการที่บุคคลได้คาดหวังว่าเมื่อกระทำพฤติกรรมนั้นแล้ว เขาจะประสบความสำเร็จหรือได้รับผลตอบแทนจากประสบการณ์ที่เคยกระทำพฤติกรรมที่ผ่านมา และเมื่อเขาได้การเสริมแรงบ่อยครั้ง เขาก็จะเชื่อว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากความสามารถของเขาไม่ใช่มาจากโชคชะตาความบังเอิญหรือบุคคลอื่น ซึ่งเป็นความเชื่ออำนาจนอกตน จากการศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในครั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าถ้าครูคาดหวังว่าเมื่อตนกระทำพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้วจะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามจุดประสงค์การสอนที่ตั้งไว้ และสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ อันนำไปสู่ลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์คือ คนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา และเมื่อตนสามารถทำได้ ประกอบกับได้รับการเสริมแรงบ่อยครั้ง จนทำให้เกิดความเชื่ออำนาจในตนที่ว่าเมื่อตนกระทำพฤติกรรมดังกล่าวแล้ว ตนก็จะประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกับที่ผ่านมา จึงสรุปได้ว่า

ครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนเองจะมีความเชื่อในความสามารถ ทักษะของตนว่าถ้าตนได้กระทำ พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตนจะประสบความสำเร็จตามที่ตนคาดหวังไว้นั่นเอง

การวัดความเชื่ออำนาจในตน

เครื่องมือในการวัดความเชื่ออำนาจในตนนั้น มักจะยึดตามเกณฑ์ที่รอตเตอร์ (คักดีชัย นิรัญทวี.2532 : 28 ; อ้างอิงจาก Pervin.1980 : 510) ได้เสนอไว้ว่า “เมื่อบุคคลรับรู้ตัวเสริมแรงในลักษณะที่ว่าเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวเขาเกิดจากการกระทำของเขาหรือบุคลิกภาพที่ค่อนข้างแน่นอนของเขา ก็สามารถตัดสินใจได้ว่าเขามีความเชื่ออำนาจในตน และในทางตรงข้าม หากบุคคลรับรู้ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเขานั้นขึ้นอยู่กับโชค ความบังเอิญ ชะตากรรม หรือภายใต้อำนาจของบุคคลอื่น หรือไม่สามารถทำนายได้ เนื่องจากความซับซ้อนของอำนาจที่อยู่รอบตัว ก็สามารถตัดสินใจได้ว่าเขามีความเชื่ออำนาจนอกตน” โดยเครื่องมือนี้จะประกอบด้วยข้อความที่มีทั้งเนื้อความของลักษณะความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน และ คำตอบมีค่า 2 ค่า คือ การเลือกข้อใดข้อหนึ่ง ต่อมาลีเวนสัน (คักดีชัย นิรัญทวี. 2532 : 28; อ้างอิงจาก Levenson and Miller.1976) ได้ปรับเครื่องมือวัดของรอตเตอร์ ที่สามารถใช้วัดในลักษณะของมาตรประเมินรวมค่า และใช้ความรู้สึกรู้สึกถูกควบคุมโดยอำนาจของผู้อื่น (Powerful others) กับการเกิดขึ้นโดยบังเอิญ (Chance or Undered) เป็นองค์ประกอบแสดงความเชื่ออำนาจนอกตน นอกจากนี้จินตนา บิลมาศ (2529) ได้สร้างแบบวัดความเชื่ออำนาจในตน-นอกตน โดยใช้ในการวัดกับข้าราชการพลเรือน จำนวน 1,253 คน และตั้งชื่อแบบวัดนี้ว่าแบบวัดเหตุการณ์ในชีวิตการทำงานของข้าพเจ้า เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า มีมาตร 6 หน่วยประกอบ คือตั้งแต่จริงที่สุดถึง ไม่จริงเลย จำนวน 20 ข้อ และคักดีชัย นิรัญทวี (2532) ได้สร้างเครื่องมือวัดความเชื่ออำนาจในตนของครูประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ที่มีชื่อว่า “เหตุการณ์ในชีวิตการทำงานของข้าพเจ้า” ซึ่งปรับปรุงมาจากแบบวัดความเชื่ออำนาจในตน-นอกตนของจินตนา บิลมาศ โดยใช้มาตรประเมินรวมค่า มีมาตร 6 หน่วยประกอบ จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 4.17-7.31 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดความเชื่ออำนาจในตนในครั้งนี้ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า ที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนของคักดีชัย นิรัญทวี (2532) มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึง ไม่จริงที่สุด

ความเชื่ออำนาจในตนเป็นการคาดการณ์เกี่ยวกับความสามารถในการควบคุมและทำนายเหตุการณ์ หรือผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง มีงานวิจัยหลายชิ้นที่ยืนยันให้เห็นว่าความเชื่ออำนาจในตนเป็นลักษณะทางจิตที่พึงปรารถนาและนำไปสู่พฤติกรรมการทำงานที่พึงปรารถนา เช่น จากงานวิจัยของโปรคิกและบริน (วิชัย เอียดบัว. 2534 : 44 ; อ้างอิงจาก Prociuk and Breen.1977 : 309-310) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตน-นอกตนกับพฤติกรรม การแสวงหาข่าวสารความรู้ทางด้านวิชาการของนิสิตภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัย

มานิโตบา จำนวน 76 คน พบว่า นิสิตที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง เป็นผู้ที่เพียรพยายามแสวงหาความรู้และข่าวสารเชิงวิชาการมากกว่านิสิตที่มีความเชื่ออำนาจนอกตน จากการศึกษาเรื่องความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532 : 167) พบว่า ครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงจะมีพฤติกรรมการทำงานสูงกว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ และเมื่อพิจารณาความเชื่ออำนาจในตนร่วมกับลักษณะทางจิตด้านอื่นๆ คือความรู้สึกเกี่ยวกับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมและความภาคภูมิใจในตนเองก็พบว่าถ้าครูมีความเชื่ออำนาจในตนสูงในขณะที่มีลักษณะทางจิตอื่นต่ำก็ยังคงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนและการอบรมจริยธรรมสูงกว่าครูลักษณะอื่น แต่ถ้าครูมีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ ในขณะที่มีลักษณะทางจิตอื่นสูงจะมีพฤติกรรมทั้งสองด้านต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความเชื่ออำนาจในตนเอง สอดคล้องกับ วิชัย เอียดบัว (2534 : 180) พบว่า ความเชื่ออำนาจในตนของครูเป็นลักษณะทางจิตที่สำคัญมากและเป็นตัวทำนายที่สำคัญที่สุดของพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการของครู และรุ่งทิพย์ สมานรักษ์ (2536 : 105) พบว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงจะมีความพึงพอใจในการทำงานสูงกว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ รวมทั้งนุชนารถ ชาติทอง (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการทำงานของนักวิชาการศึกษาในส่วนภูมิภาค พบว่านักวิชาการศึกษาอายุมากที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงมีพฤติกรรมการทำงานสูงกว่านักวิชาการศึกษาในกลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะนักวิชาการศึกษาอายุมากที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ และนักวิชาการศึกษาอายุน้อยที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่ออำนาจในตน จะเห็นได้ว่าความเชื่ออำนาจในตนมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายประการ การวัดในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวัดเป็นความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่ามีผลมาจากการกระทำของตนเองหรือเกิดจากบุคคลอื่น ดังนั้น จึงคาดได้ว่าความเชื่ออำนาจในตนน่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูประถมศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจนอกตน

เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เจตคติเป็นลักษณะทางจิตประเภทหนึ่งของบุคคล โดยมีความโน้มเอียงหรือความรู้สึกที่จะตอบสนองไปในทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยเฉพาะ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ โดยมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบรวมทั้งความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่างต่อบุคคล สิ่งของ หรือสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้อง (บุญรับ ศักดิ์มณี. 2532 : 38) เจตคติประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ (McGuire.1969 : 155-156 ; Shaver.1977 : 168-170)

1. ความรู้เชิงประเมินค่า (Cognitive component) หมายถึง การที่บุคคลรับรู้เกี่ยวกับ วัตถุประสงค์หรือเหตุการณ์ต่างๆ รวมทั้งความเชื่อของบุคคลต่อสิ่งเหล่านั้นว่าดีหรือเลว มีประโยชน์ หรือมีโทษมากน้อยเพียงใด บุคคลส่วนใหญ่มักจะมีความรู้เชิงประเมินค่าสิ่งของต่างๆ เพียง เล็กน้อยและอาจเป็นความรู้ที่ไม่ถูกต้องด้วย ทำให้เกิดอคติหรือมีเจตคติต่อสิ่งนั้นๆ ไม่ตรงกับ ความเป็นจริง เป็นผลให้เกิดผลเสียต่อบุคคลหรือส่วนรวมได้ และเนื่องจากความรู้เชิงประเมินค่านี้ เป็นต้นกำเนิดของเจตคติของบุคคล ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่สำคัญประการหนึ่งคือการ ปรับองค์ประกอบความรู้เชิงประเมินค่า โดยการให้ความรู้ที่ตรงกับความจริงแก่บุคคลนั้นๆ

2. ความรู้สึกพอใจ (Affective component) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลในลักษณะที่ ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งนั้น การที่บุคคลรู้ว่าสิ่งใดดีมีประโยชน์ บุคคลจะเกิด ความรู้สึกชอบสิ่งนั้น และในทางตรงกันข้ามถ้ารู้ว่าสิ่งใดมีโทษ บุคคลจะไม่ชอบหรือเกลียดสิ่งนั้น ส่วนใหญ่แล้วความรู้สึกพอใจของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติและสอดคล้องกับ ความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ ด้วย ตามปกติแล้วถ้าสิ่งใดมีประโยชน์โดยตรงต่อตนเอง บุคคลย่อมรู้สึกพอใจมาก แต่ถ้าเป็นประโยชน์ต่อคนอื่นที่ตนไม่รู้จักหรือเป็นประโยชน์ต่อ ส่วนรวม โดยที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองไม่มากนัก บุคคลจะรู้สึกพอใจในสิ่งนั้นเพียงเล็กน้อย การ ที่บุคคลจะรู้สึกพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมากทั้งๆ ที่สิ่งนั้นมีประโยชน์ต่อตนเองน้อยหรือไม่มี เลย แต่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม ประเทศชาติ และมนุษยชาติ ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นต้องเป็นผู้มีเหตุผล เชิงจริยธรรมสูงโดยผ่านองค์ประกอบนี้

3. การมุ่งกระทำ (Behavior intention component) หมายถึง ความโน้มเอียงหรือความ พร้อมที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตน ซึ่งความโน้มเอียงที่จะแสดง พฤติกรรมนี้เป็นแบบกว้างๆ ไม่เฉพาะเจาะจง การที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมได้อย่างเฉพาะ เจาะจงขึ้นอยู่กับลักษณะทางจิตอื่นๆ ของบุคคลและสถานการณ์ บุคคลจะกระทำพฤติกรรมตาม เจตคติของตนก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง คือมีเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นที่ 5 หรือ 6 มีความสามารถในการควบคุมตนเอง ส่วนใหญ่บุคคลที่ขาดความเป็นตัวของตัวเองต้อง พึ่งการควบคุมจากภายนอก เช่น การให้รางวัลและการลงโทษ จากผู้อื่นหรือสังคม จะกระทำ ตามการชักจูงหรือบังคับจากผู้อื่นมากกว่าจะทำตามเจตคติของตนต่อสิ่งนั้น

นอกจากองค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้แล้ว เจตคดียังมีลักษณะสำคัญอีก 2 ประการ คือ 1) มีทิศทาง (Direction) หมายถึง จะมีทิศทางไปในทางบวกหรือลบ ดีหรือเลว ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ พร้อมทั้งจะให้การสนับสนุนช่วยเหลือและเข้าใกล้ชิดหรือพร้อมที่จะทำลายขัด ขวางและหลีกเลี่ยง 2) มีปริมาณ (Magnitude) หมายถึง ความเข้มข้นหรือปริมาณความรุนแรง ของเจตคติไปในทางบวกหรือลบ นั่นคือ บุคคลอาจมีเจตคติต่อสิ่งหนึ่งอย่างรุนแรงมาก แต่มี เจตคติต่ออีกสิ่งหนึ่งเพียงเบาบางขึ้นอยู่กับความสำคัญของสิ่งนั้น หรือความพัวพันของบุคคลต่อ เรื่องนั้น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 5-9) อนิสรา จรัสศรี (2541 : 42) ได้ให้ความหมาย ของเจตคติว่าหมายถึง ลักษณะทางจิตประเภทหนึ่งของบุคคลเกิดจากการรู้คิดเชิงประเมินค่า

เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทำนองมีประโยชน์หรือโทษทำให้มีความรู้สึกโน้มน้าวใจไปทางชอบ พอใจ มากน้อยต่อสิ่งนั้นๆ รวมทั้งความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตน โดยมีผู้ศึกษาเจตคติในด้านต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการทำงานไว้ดังนี้ ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี (2532 : 65) และนุชนารถ ชาติทอง (2539 : 37) ได้ศึกษาเจตคติต่อสภาพการทำงาน วิชัย เอียดบัว (2534 : 52) และปริญญา ณ วันจันทร์ (2536 : 42) ได้ศึกษาเจตคติต่อวิชาชีพครู ส่วนรุ่งทิพย์ สมานรักษ์ (2536 : 49-50) ได้ศึกษาเจตคติต่อระบบราชการ ซึ่งสรุปความหมายของเจตคติโดยรวมคือ ความรู้เกี่ยวกับคุณประโยชน์และโทษ ความรู้สึกชอบและไม่พอใจของบุคคลที่มีต่อด้านนั้นๆ รวมทั้งความพร้อมที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมนั้นๆ ดังนั้น เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับคุณประโยชน์และโทษ ความรู้สึกชอบและไม่พอใจของครูประถมศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตน

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ประกอบด้วย ความรู้เชิงประเมินค่า ความรู้สึกพอใจ และการมุ่งกระทำ มาเป็นตัวแปรเชิงสาเหตุที่คาดว่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูประถมศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะสามารถจัดการเรียนการสอนในอันที่จะนำผู้เรียนไปสู่ลักษณะที่พึงประสงค์คือ เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข

การวัดเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เจตคติเป็นภาวะของจิตใจเป็นพฤติกรรมภายใน (covert behavior) ซึ่งไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง จะสามารถวัดหรือสังเกตได้ก็ต่อเมื่อบุคคลได้แสดงเจตคติออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกที่มองเห็นได้ ดังนั้นวิธีการวัดเจตคติที่อาศัยการสรุปอ้างอิงจากพฤติกรรมภายนอก ทั้งที่ใช้ภาษาและไม่ใช้ภาษาของบุคคลอาจทำได้หลายวิธี คือ (ปริญญา ณ วันจันทร์, 2536 : 31-32; อ้างอิงจาก เจลิมศักดิ์ รวยอารีย์, 2523 : 23) |.

1. การสังเกตพฤติกรรมโดยตรง (direct observation) เป็นการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด แล้วสรุปอ้างอิงไปถึงเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น วิธีนี้มีข้อสำคัญคือสามารถใช้วัดพฤติกรรมได้บางด้านและจะวัดได้ก็ต่อเมื่อมีพฤติกรรมออกมาเท่านั้น ซึ่งต้องใช้เวลาและกำลังคนมากจึงจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ซึ่งทำได้ยาก จึงไม่นิยมใช้วิธีนี้ศึกษาเจตคติ

2. วิธีการสร้างจินตนาภาพ (projective technique) เป็นวิธีที่กระตุ้นโดยรูปภาพที่คลุมเครือ การเติมเรื่อง การใช้นิทาน การใช้วิธีเล่น (play technique) ต่างๆ การทดลอง ซึ่งเป็นการให้บุคคลแสดงความคิดเห็นหรือมีปฏิกิริยาออกมา วิธีนี้สามารถใช้วัดเจตคติในระดับลึกๆ ซึ่งบางครั้งเจ้าตัวก็ไม่รู้ได้ วิธีการนี้เป็นที่นิยมกันแพร่หลาย

3. วิธีการใช้เจ้าตัวรายงาน (self or verbal report) ได้แก่ การสัมภาษณ์ การใช้มาตรวัดต่างๆ เจตคติจะพิจารณาจากความรู้สึก ความคิดเห็นที่บุคคลรายงานออกมา ซึ่งเชื่อกันว่าการรายงานที่บุคคลถ่ายทอดความรู้สึกต่างๆ ออกมานั้น จะแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล โดยจะแปลความรู้สึกของบุคคลที่ถ่ายทอดออกมาทางภาษาพูด เป็นคะแนนเจตคติของบุคคล ซึ่งคะแนนจากมาตรวัดเจตคติเป็นคะแนนอันตรภาคชั้น (interval scale) ที่สามารถรวมและเปรียบเทียบกันได้ การสร้าง การใช้และการตีความหมายคะแนนก็ไม่ยุ่งยากวิธีนี้จึงเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมาก การสร้างแบบวัดวิธีนี้ เจลิมศรี รวยอารีย์ ได้สร้างแบบวัดเจตคติต่อวิชาชีพครูเป็นการให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกต่อเหตุการณ์หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำ โดยมีคำตอบเป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่จริงที่สุดถึงไม่จริงที่สุด จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก 4.18 ถึง 7.32 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา .92 นอกจากนี้ จินตนา บิลมาศ และคณะ (2529) ได้สร้างแบบวัดเจตคติต่อการทำงานราชการซึ่งหมายถึงความรู้เกี่ยวกับคุณประโยชน์ ความรู้สึกพอใจตลอดจนความพร้อมที่จะกระทำงานราชการ โดยแบ่งเป็นประโยชน์ที่ตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานราชการ ได้แก่ การประเมินผลการปฏิบัติงาน การบริการประชาชน การร่วมปฏิบัติงานกับผู้อื่น กฎระเบียบ จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า มีมาตร 6 หน่วยประกอบ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 3.81-7.17 ที่ระดับความเชื่อมั่น $p < .01$ ต่อมา ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532) ได้สร้างแบบวัดเจตคติต่อสภาพการทำงานมีสองด้าน ด้านแรก เป็นด้านความรู้และความรู้สึกพอใจของครูที่มีต่อการทำงานในหน้าที่ของครูผู้สอน ด้านที่สอง เป็นด้านแนวโน้มของการกระทำพฤติกรรมการสอนและอบรมนักเรียน มีจำนวน 20 ข้อ โดยแบบวัดเป็นเรื่องเกี่ยวกับสวัสดิการของโรงเรียน สภาพการทำงานร่วมกับครูอื่น ประโยชน์ที่ได้แก่ตนเองและประเทศชาติ ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน การทำงานในเวลาราชการ ค่าความเชื่อมั่นในด้านแรก เท่ากับ .56 และด้านที่สอง เท่ากับ .58

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในครั้งนี้ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า ที่สร้างขึ้นจากนิยามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีองค์ประกอบความรู้เชิงประเมินค่า ความรู้สึกพอใจ และการมุ่งกระทำ มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึง ไม่จริงที่สุด

งานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเจตคติต่อพฤติกรรมการทำงาน ได้แก่ วิชัย เอียดบัว (2534 : 179) ได้ศึกษาลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกำยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพครูมากจะมีพฤติกรรมกำยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการสูงกว่าครูที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการประกอบอาชีพครู อุบล ภัทระ (2535 : 78) พบว่า เจตคติต่องานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการทำงานของครูมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ และลักษณะมี ลูประสงค์ (2546 : บทคัดย่อ) พบว่าเจตคติต่อการสื่อสารในการทำงานและการสนับสนุนทางสังคมในการทำงานร่วมกันส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานด้านการสื่อสารตามมาตรฐานสากลของประเทศไทย

ด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผลของงานภาครัฐ (P.S.O.1102 : ระบบสื่อสาร) ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ได้แก่ นักวิชาการศึกษาอายุมาก นักวิชาการศึกษาประสบการณ์น้อย นักวิชาการศึกษาประสบการณ์มาก และนักวิชาการศึกษารัฐมนตรีศึกษาปริญญาตรี นอกจากนี้ ปริมาณ วันจันทร์ (2536 :76-78) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของครูประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการทำงานของครู โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.21 และพบว่าตัวแปรรวม 7 ตัวแปร ได้แก่ ความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ อิทธิบาท 4 เจตคติต่อวิชาชีพครู ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการรับรู้การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพในการทำงานของครูได้ และจากการวิเคราะห์เพิ่มเติม โดยวิเคราะห์เพิ่มทีละตัว (stepwise) พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครูเป็นตัวทำนายที่น่าสนใจมากที่สุด เพราะสามารถทำนายประสิทธิภาพในการทำงานของครูได้ถึง 5 กลุ่ม คือ กลุ่มรวม กลุ่มครูหญิง กลุ่มครูอายุราชการน้อย กลุ่มครูวุฒิการศึกษาปริญญาตรี และกลุ่มครูวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงพอจะสรุปได้ว่าบุคคลที่มีเจตคติที่ดีต่องานจะมีพฤติกรรมการทำงานสูงด้วย ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงคาดว่าครูประถมศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญน่าจะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ลักษณะทางพุทธรกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

อิทธิบาท 4 กับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

อาชีพครูเป็นอาชีพที่จะต้องนำหลักธรรมศาสนามายึดถือปฏิบัติเป็นอย่างมากในขณะปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้เกิดผลดีต่อการทำงาน หลักธรรมที่จะนำไปสู่การทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ อิทธิบาท 4 เนื่องจากหลักธรรมอิทธิบาท 4 จะเชื่อมโยงหรือโน้มนำให้เกิดหลักธรรมด้านอื่นๆในตัวบุคคล ส่งผลให้การปฏิบัติงานใดๆ ของบุคคลนั้นประสบความสำเร็จหรือทำให้ผลงานดียิ่งขึ้น การทำงานใดๆ ก็ตามหากไม่ได้นำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ เนื่องจากอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมหมวดหนึ่งที่น่าไปใช้ในการประกอบกิจ ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จ อิทธิบาท มาจากคำว่า อิทธิกับบาท ซึ่งอิทธิ หมายถึง ความสำเร็จ การบรรลุผล ส่วนบาท หมายถึง รากฐานที่นำไปสู่ความสำเร็จ อิทธิบาท 4 มีองค์ประกอบดังนี้

1. ฉันทะ คือ ความพอใจ ความชอบใจ ความยินดี ความต้องการ ความรักใคร่ในสิ่งนั้น ในการทำงานให้สำเร็จและบรรลุจุดหมาย จุดเริ่มต้นของการทำงานจะขึ้นอยู่กับใจ เมื่อใจรักงานแล้วก็อยากทำ เต็มใจทำงานนั้น จะเห็นได้ว่าฉันทะ เป็นความรักความใส่ใจและปรารถนาต่อความดีงาม จะทำให้เกิดการทำงานอย่างสม่ำเสมอ งานก็ย่อมสำเร็จได้

2. **วิริยะ** คือ ความเพียร ได้แก่ ความบากบั่น ความพยายามทำหน้าที่อย่างไม่ทอดทิ้งในการทำงานถึงแม้ว่าจะถูกใจ ถ้าไม่ขยันฝึกฝนจนชำนาญหรือมีความเพียรพยายามและกล้าที่จะทำงาน ย่อมไม่เกิดผลสำเร็จขึ้นได้ หากบุคคลใดเกิดหลักธรรมอิทธิบาท 4 ด้านวิริยะแล้ว บุคคลนั้นจะมีความเพียรพยายาม มีความเข้มแข็ง ไม่หวั่นกลัว หรือทอดย้ออุปสรรคและความยากลำบาก แต่กับเห็นว่าอุปสรรคหรือความยากลำบากเป็นสิ่งท้าทายที่ต้องเอาชนะ หรือปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จของงานนั้น วิริยะจึงมีความจำเป็นสำหรับการทำงานทุกอย่าง

3. **จิตตะ** คือ เอาใจใส่ เอาใจฝึกฝนในสิ่งนั้นไม่วางธุระ และเป็นความคิดฝึกฝนไม่ปล่อยใจ ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ในการทำงานจะต้องเอาใจใส่กับงานที่ทำไม่ปล่อยปละละเลยงานของตน คอยตรวจตรางานอยู่เสมอ จะสามารถปรับปรุงแก้ไขงานที่ทำให้ประสบผลสำเร็จได้ บุคคลที่มีจิตตะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง บุคคลนั้นจะไม่สนใจเรื่องอื่น ๆ แต่จะตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่กระทำโดยใช้ปัญญา ไม่คิดปล่อยใจฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย แต่จะมองเห็นความสำคัญของงาน นอกจากนั้นยังเอาใจใส่ในสิ่งนั้น ๆ หากมีความเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีข้อบกพร่องในการทำงาน บุคคลนั้นก็จะสามารถแก้ไขได้ทันท่วงที ไม่ปล่อยให้เกิดความเสียหายรุนแรง

4. **วิมังสา** คือ การหมั่นตรិตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น ในการทำงานจะต้องใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น ๆ ริเริ่มใช้วิธีการใหม่ ๆ เพื่อช่วยให้งานนั้นง่ายขึ้น การใช้ปัญญาจะเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงาน บุคคลที่มีหลักธรรมอิทธิบาท 4 ด้านวิมังสาจะใคร่ครวญ ตรวจตรา คิดหาเหตุผล และทดลองแก้ไขหรือปรับปรุงให้ประสบผลสำเร็จหรืองานนั้นมีคุณภาพดียิ่งขึ้น

ดังนั้น อิทธิบาท 4 จึงเป็นหลักธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งที่ควรพัฒนาหรือปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวครู เพราะครูคือบุคลากรวิชาชีพที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จุดเริ่มต้นของพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้เรียนขึ้นอยู่กับใจ เมื่อใจรัก พอใจหรือมีฉันทะที่จะกระทำหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์คือ เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุขแล้ว ครูก็จะวางแผนการสอน ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงอย่างสม่ำเสมอ แม้จะมีปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้พฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย แต่ครูมีความเพียรพยายามโดยไม่ทอดย้อต่อปัญหาและอุปสรรคนั้น ถือได้ว่าครูเป็นผู้มีวิริยะที่จะกระทำการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ครูจะต้องมีจิตตะหรือเอาใจใส่ผู้เรียนทั้งในเรื่องพฤติกรรมกรรมการสอนและความประพฤติที่ติงามของผู้เรียน โดยการตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่กระทำ ไม่คิดปล่อยใจ ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย แต่จะมองเห็นความสำคัญของพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญครูจำเป็นต้องมีความรอบรู้ ริเริ่มใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ตรวจตรา ใช้ปัญญาคิดหาเหตุผล และปรับปรุงการสอนของตนให้ประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพยิ่งขึ้น นั่นคือครูมีวิมังสา จึงกล่าวได้ว่าหากครูใช้หลักธรรม

อิทธิบาท 4 ในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว จะทำให้ครูมีคุณลักษณะที่แสดงถึงคุณภาพของครู ซึ่งศรีสมร พุ่มสะอาด (2530 : 5) ได้สรุปคุณลักษณะที่แสดงถึงคุณภาพของครู ประถมศึกษา ได้แก่ ความรู้ในวิชาชีพ คุณธรรมและจริยธรรม อุดมการณ์และวิญญานครู การพัฒนาชุมชน การมีระเบียบวินัย และการมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม คุณลักษณะดังกล่าวนี้เป็นที่ยอมรับและพึงพอใจของสังคมว่าสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

การวัดอิทธิบาท 4

ปริญญา ณ วันจันทร์ (2536) ได้นำแบบวัดของพัชรี ศรีทองนาก (2518) มาปรับปรุงในการวัดตัวแปรอิทธิบาท 4 เป็นแบบวัดลักษณะบุคลิกภาพที่ช่วยให้การปฏิบัติงานของบุคคลได้สำเร็จผลตามความมุ่งหมายในด้านความพึงพอใจเต็มใจที่จะทำงานนั้นๆ ให้สำเร็จ มีความพยายามและขยันหมั่นเพียรในการทำงาน เอาใจใส่ รอบคอบในการทำงาน ใช้ความคิด สติปัญญา ในการพัฒนางานอยู่เสมอ ใช้กับกลุ่มครูประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึงไม่จริงที่สุด ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .84 และกนิษฐา ดัณฑพันธ์(2541) สร้างแบบวัดโดยนำแบบวัดคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของจากรุพร แสงเป่าและคนอื่นๆ (2539) ที่ถามเกี่ยวกับปริมาณความรู้สึกของผู้ตอบที่มีต่อลักษณะการทำงานที่ประสบในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมย่อย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา จำนวน 23 ข้อ ในแต่ละข้อของแบบวัดมาตรประเมินรวมค่าประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 1 ประโยค มีมาตร 5 หน่วยประกอบ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม ได้ค่าอยู่ระหว่าง .7437 ถึง .9067 และได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .9836

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดอิทธิบาท 4 ในครั้งนี้ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่าที่สร้างขึ้นจากนิยามหลักธรรมอิทธิบาท 4 มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึง ไม่จริงที่สุด

งานวิจัยที่ศึกษาเรื่องลักษณะทางพุทธกับพฤติกรรมการทำงาน ได้แก่ อุทัยรัตน์ เนียรเจริญสุข (2544) ศึกษาปัจจัยทางชีวสังคม ลักษณะทางพุทธและจิตลักษณะที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตเครื่องประดับพบว่า พนักงานที่มีลักษณะทางพุทธสูงมีพฤติกรรมการทำงานดีกว่าพนักงานที่มีลักษณะทางพุทธต่ำ สอดคล้องกับปริญญา ณ วันจันทร์ (2536) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่าลักษณะทางพุทธโดยหลักธรรมอิทธิบาท 4 มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของครู และกนิษฐา ดัณฑพันธ์ (2541) ศึกษาลักษณะทางจิต

สังคมและลักษณะทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทำให้การพยาบาลตามบทบาทเชิงวิชาชีพ พบว่าพยาบาลที่มีอิทธิบาท 4 สูง จะให้การพยาบาลด้านการป้องกันมากกว่าพยาบาลที่มีอิทธิบาท 4 ต่ำ และอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อพฤติกรรมทำให้การพยาบาลตามบทบาทเชิงวิชาชีพ ทั้งด้านรวมและด้านย่อยทุก ๆ ด้าน

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงสรุปได้ว่าอิทธิบาท 4 เป็นธรรมสำหรับความสำเร็จ ที่สามารถนำบุคคลไปสู่ความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะด้านการศึกษาหรือด้านการทำงาน บุคคลที่ใช้หลักอิทธิบาท 4 จะมีความรู้สึกและพึงพอใจในสิ่งที่ตนเองต้องการกระทำ มีความรักความพอใจในจุดมุ่งหมายของงาน อยากทำงานนั้นให้สำเร็จเมื่อเกิดความรักความพอใจต่องานนั้น ๆ บุคคลจะเกิดความมานะบากบั่น ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคใดๆ ในการทำงาน แต่กลับเห็นว่าอุปสรรคนั้นเป็นสิ่งท้าทายความสามารถ มีการใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญข้อบกพร่อง คิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุงงานที่ทำอยู่ให้สำเร็จลุล่วงหรือมีคุณภาพดียิ่งขึ้น ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงคาดว่าหากครูประถมศึกษาใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 มากจะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากด้วย

ลักษณะทางชีวสังคมกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

อายุของครูนับว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากการที่ครุมีอายุมากขึ้นนั้น ย่อมหมายถึงครุจะมีประสบการณ์ต่างๆ มากขึ้นรวมทั้งวุฒิภาวะในการคิดการตัดสินใจก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุที่มากขึ้นด้วย เช่นเดียวกับประสบการณ์ในการสอนของครุ ถือได้ว่าเป็นปัจจัยอีกปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากครุที่ทำการสอนนักเรียนเป็นระยะเวลาานจะสามารถเรียนรู้วิธีการสอนได้จากประสบการณ์ในการสอนที่สั่งสมมาตามระยะเวลาที่ทำการสอนนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ได้เป็นอย่างดี ประกอบกับครุที่มีประสบการณ์ในการสอนมากจะมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี ดังต่อไปนี้

อายุกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรอายุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนของครุ ดังนี้ วีรยุทธ บุญยะไวโรจน์ (2537 : 109) ได้ศึกษาระดับการยอมรับนวัตกรรมและการรับรู้คุณค่าของนวัตกรรม การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ของครุคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครุคณิตศาสตร์ที่มีอายุต่างกัน มีการรับรู้คุณค่าของนวัตกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์แตกต่างกันที่ระดับ .05 ซึ่งประยูร ผ่องอำไพ (2544 : บทคัดย่อ) พบว่า การจัด

กิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียนในเขต กรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน คือ ด้านการวิเคราะห์ปัญหา-เป้าหมายการเรียนรู้ ด้านการวางแผน การเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ที่มีอายุต่างกัน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีอายุมากกว่า 40 ปี มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้มากกว่าครูที่มีอายุ 30-40 ปี และครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมนึก จันทร์แดง (2536 : 112) ได้ ศึกษาการปฏิบัติงานของครูกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย 6 ด้าน คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการสนับสนุน กิจกรรมพิเศษ และด้านการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน ครู และชุมชน พบว่า ครูที่มีอายุมากกว่า 40 ปี และครูที่มีอายุระหว่าง 30-40 ปี จะมีการปฏิบัติงานใน 6 ด้าน อยู่ในระดับมากและปานกลาง ส่วนครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี จะมีการปฏิบัติงานใน 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางและน้อย และศรีสมร พุ่มสะอาด (2530 : 205) ได้ศึกษาคุณภาพการสอนของครูประถมศึกษาจาก คุณลักษณะเด่น ประกอบด้วย ความรู้ในวิชาชีพ คุณธรรมและจริยธรรม อุดมการณ์และ วิญญาณครู การพัฒนาชุมชน วินัย และบุคลิกภาพ พบว่า ครูที่มีอายุระหว่าง 30-50 ปี จะเป็น ครูที่มีคุณภาพสูงกว่าครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี นอกจากนี้ จากการศึกษาเรื่องความแปลกแยกกับ พฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ของศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532) พบว่าครูอายุ น้อยเป็นกลุ่มครูที่มีพฤติกรรมการทำงานในระดับต่ำ

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงคาดว่าอายุของครูน่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูประถมศึกษาที่มีอายุมากน่าจะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีอายุน้อย

ประสบการณ์ในการสอนกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

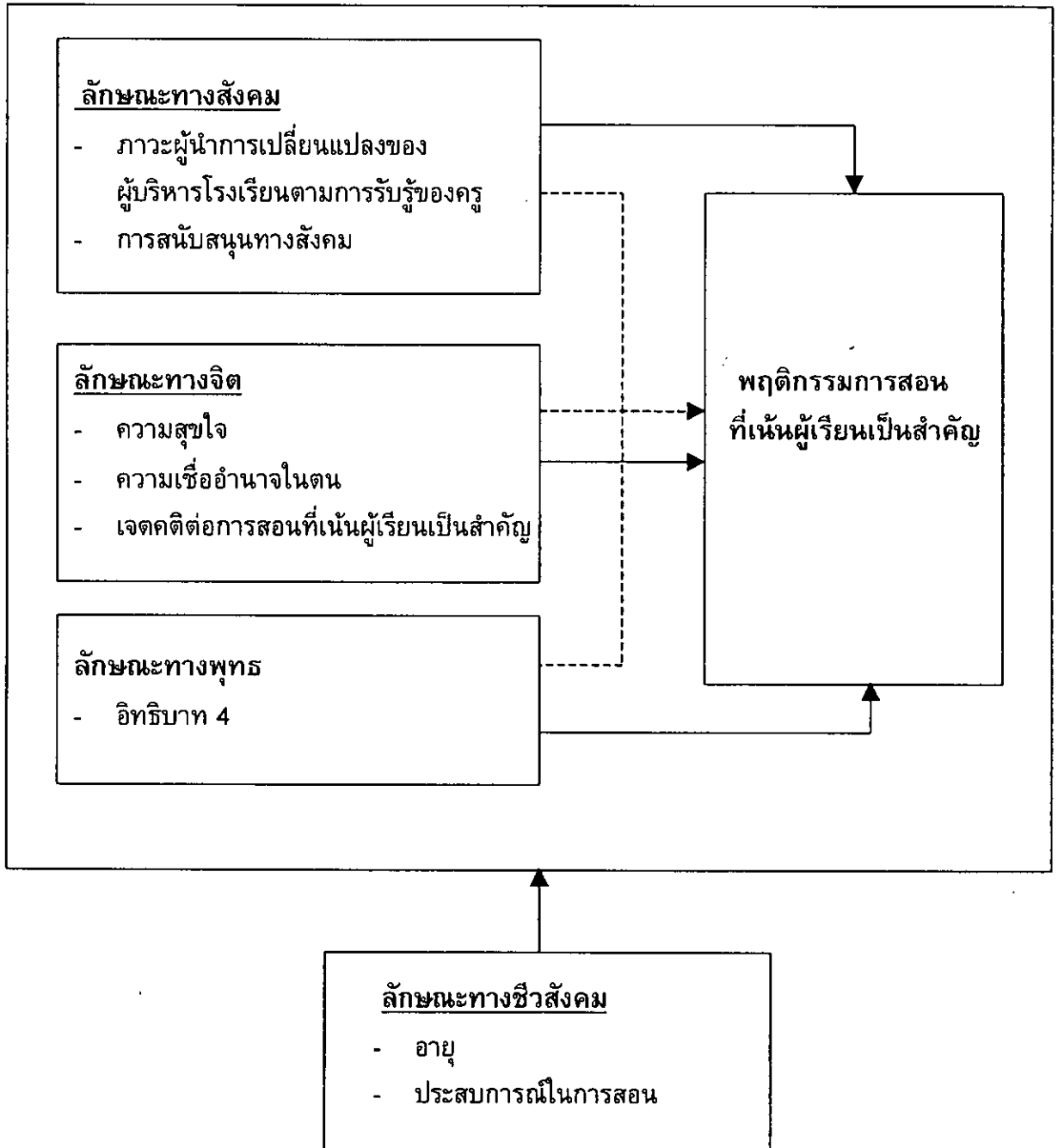
ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรประสบการณ์ในการสอนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนของครู ดังนี้ สุนัน จันทรโมลี (2544 : 77) พบว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีความรู้ด้าน รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน โดยครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนมาก คือ มี ประสบการณ์การสอน 7-30 ปี มีระดับความรู้ดีกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอน 1-6 ปี ประยูร ผ่องอำไพ (2544 : บทคัดย่อ) พบว่า ครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียนในเขต กรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน จะมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดย ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 5 ปี มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมาก กว่าครูที่มีประสบการณ์ 3-5 ปี และน้อยกว่า 3 ปี ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับจินดา ทับจิ้น

(2546 : บทคัดย่อ) พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้านการเตรียมการสอนและด้านการรู้จักใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้านการเตรียมการสอนและด้านการรู้จักใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า 5 ปี และอุบล ภัทระ(2535) ที่พบว่ากลุ่มครูที่มีอายุราชการน้อยจะมีพฤติกรรมการสอนและการอบรมจริยธรรมต่ำกว่าครูที่มีอายุราชการมาก

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงคาดว่าประสบการณ์ในการสอนของครูน่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนมากจะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาลักษณะภายในตัวบุคคลและภายนอกตัวบุคคลที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยอาศัยรูปแบบการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interaction Model) รวมทั้งทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมและงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนของครู เพื่อศึกษาและกำหนดตัวแปรที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมดังกล่าว จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าลักษณะทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู และการสนับสนุนทางสังคม ลักษณะทางจิต ได้แก่ ความสุขใจ ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ลักษณะทางพุทธ ได้แก่ อิทธิบาท 4 มาเป็นตัวแปรเชิงสาเหตุ นอกจากนี้ยังได้ศึกษาลักษณะทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องบางประการ ได้แก่ อายุ และประสบการณ์ในการสอน เป็นตัวแปรแบ่งกลุ่มเพื่อให้สามารถอธิบายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ชัดเจนยิ่งขึ้น สำหรับการตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แนวของรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมแบบกลไกและแบบปฏิสัมพันธ์ในตน ประกอบกับหลักฐานที่พบจากงานวิจัยในอดีต มาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะทางสังคม ลักษณะทางจิต และลักษณะทางพุทธ กับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

ตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยมีความหมายและวิธีวัดดังนี้

พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การกระทำหรือการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครูผู้สอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและคนมีความสุข และสร้างแบบวัดตาม ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวางแผนการสอน ครูต้องศึกษาเนื้อหาวิชาที่สอนจนเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน เพื่อกำหนดจุดประสงค์การสอนว่าจะสอนเพื่ออะไร ให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมใดและให้สอดคล้อง กับเนื้อหาวิชาที่สอน เตรียมแหล่งความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาข้อมูลได้ เตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการสอนที่เหมาะสมกับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียนและสอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามจุดประสงค์การสอน รวมทั้งเตรียมการประเมินผลที่ตรงตามจุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้ และตรงกับสภาพที่เป็นจริงของนักเรียน

2. การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยครูเป็นผู้อำนวยการความสะดวก ช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตาม ศักยภาพ และการสอนแต่ละครั้งต้องประกอบด้วย

2.1 การเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้คิด ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้และสรุปความรู้ใหม่ด้วยตนเอง

2.2 การเรียนการสอนที่ผู้เรียนสนใจ มีประเด็นท้าทายให้ผู้เรียนได้คิด ได้มีส่วนร่วม ในการวางแผน การดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมนั้นต้อง พัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์

2.3 การเรียนการสอนที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครู และผู้เรียนกับผู้เรียน เพื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถอยู่ใน สังคมร่วมกับผู้อื่นได้

2.4 การเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายทั้ง บุคคล เครื่องมือและสถานที่ต่าง ๆ

2.5 การเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม เช่น ความรับผิดชอบ ความเมตตากรุณา ความมีน้ำใจ ความขยัน ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ เป็นต้น

2.6 การเรียนการสอนต้องบูรณาการวิชาการ กระตุ้นการถ้อยแถลงความคิดทางวิชาการ เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิต

3. การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง การประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงาน ของผู้เรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติ ในสภาพจริง ของการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูอาจเป็นผู้ประเมินผลผู้เรียน หรือผู้เรียนประเมินผล ตนเอง หรือครูและผู้เรียนร่วมกันประเมินผล โดยคำนึงถึงลักษณะของเนื้อหาวิชา สถานที่

เรียนรู้ และจุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้ เน้นการวัดจากการปฏิบัติ จากแฟ้มสะสมผลงาน และการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนด้วย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษา ในครั้งนี้ เป็นแบบวัดประเภทมาตราประเมินรวมค่าที่สร้างขึ้นจากนิยามพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่ จริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย คะแนนสูง แสดงว่าครูผู้ตอบมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่ได้คะแนนต่ำ

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการทำงาน เป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงาน โดยการเปลี่ยนสภาพหรือเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม จูงใจให้ผู้ร่วมงานมองไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของกลุ่ม หรือสังคม ซึ่งกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานจะกระทำโดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และสร้างแบบวัดตามขั้นตอนดังนี้

1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการ หรือการทำงานที่เป็นกระบวนการทำให้ผู้ร่วมงานมีการยอมรับ เชื่อมั่นศรัทธา ภาคภูมิใจ และไว้วางใจในความสามารถของผู้นำ มีความยินดีที่จะทุ่มเทการปฏิบัติงานตามภารกิจ โดยผู้นำจะมีการประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น เสียสละเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม เน้นความสำคัญในเรื่องค่านิยม ความเชื่อและการมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีความมั่นใจที่จะเอาชนะอุปสรรค ผู้นำจะมีคุณลักษณะสำคัญในด้านการมีวิสัยทัศน์และการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปยังผู้ร่วมงาน มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการปฏิบัติงานตามภารกิจ มีความสามารถในการจัดการหรือการควบคุมอารมณ์ตนเอง มีการเห็นคุณค่าในตนเอง มีศีลธรรมและจริยธรรม

2. การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการ หรือการทำงานที่เป็นกระบวนการทำให้ผู้ร่วมงานมีแรงจูงใจภายใน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน แต่อุทิศตนเพื่อกลุ่ม มีการตั้งมาตรฐานในการทำงานสูงและเชื่อมั่นว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมาย มีความตั้งใจแน่วแน่ในการทำงาน มีการให้กำลังใจผู้ร่วมงาน มีการกระตุ้นผู้ร่วมงานให้ตระหนักถึงสิ่งที่สำคัญ โดยผู้นำจะมีคุณลักษณะสำคัญในด้านการสร้างแรงจูงใจภายในให้กับผู้ร่วมงาน มีการสร้างเจตคติที่ดี และการคิดในแง่บวก

3. การกระตุ้นทางปัญญา หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการ หรือการทำงานที่เป็นกระบวนการ กระตุ้นผู้ร่วมงานให้เห็นวิธีการหรือแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหา มีการพิจารณาวิธีการทำงานแบบเก่าๆ ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็น มองปัญหาในแง่มุมมองต่างๆ มีการวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้เหตุผลและข้อมูลหลักฐาน มีความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ โดยผู้นำจะมีคุณลักษณะสำคัญในด้านการคิดและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการ หรือการทำงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีการติดต่อสื่อสารแบบสองทางและเป็นรายบุคคล สนใจและเอาใจใส่ผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล มีการวิเคราะห์ความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล เป็นที่เลี้ยงสอนและให้คำแนะนำ และส่งเสริมพัฒนาผู้ร่วมงานให้พัฒนาตนเอง มีการกระจายอำนาจโดยการมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงาน โดยผู้นำจะมีคุณลักษณะสำคัญในด้านความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล และการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล และเทคนิคการมอบหมายงาน

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี จะวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูประถมศึกษา เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า ที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของรัตติกรณ์ จงวิศาล (2543) โดยใช้โมเดลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของแบสและอโวลิโอ (Bass and Avolio.1991) ผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่ บ่อยมาก ถึง ไม่เคย

การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนกับบุคคลที่สำคัญว่าได้ให้ความรัก ความเห็นใจ ความเอื้ออาทร การเห็นคุณค่า และการให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาแก่ตน รวมทั้งการได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม กล่าวได้อีกนัยหนึ่งก็คือ การที่ครูประถมศึกษารับรู้ว่าคุณบริหารโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน นักเรียน และชุมชน ได้ให้ความรัก ความเห็นใจ ความเอื้ออาทร การเห็นคุณค่า และการให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาแก่ตน รวมทั้งการได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดการสนับสนุนทางสังคมในครั้งนี เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า ที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมของศักดิ์ชัย นิริญทวี (2532) โดยวัดการสนับสนุนทางสังคมของครูจาก 4 แหล่ง คือ ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน นักเรียน และชุมชน มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึง ไม่จริงที่สุด

ความสุขใจ หมายถึง ความพึงพอใจในชีวิต โดยเน้นความสำคัญด้านความพึงพอใจชีวิตในเรื่องทั่วไป ครอบครัว เพื่อน และโรงเรียน ในช่วงเวลาอดีต ปัจจุบัน ตลอดจนในอนาคต ความรู้สึกเชิงบวก ประสบการณ์ทางอารมณ์และความรู้สึกที่รื่นรมย์ และระดับอารมณ์ของความรู้สึกเชิงลบ ประสบการณ์ทางอารมณ์และความรู้สึกไม่พอใจเล็กน้อย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดความสนใจในครั้งนี้ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า จากงานวิจัยของฉันทนา ภาคบงกช และคณะ สร้างขึ้นจากนิยามความสนใจของไดเนอร์ โดยวัดความสนใจของครูประถมศึกษาด้านความพึงพอใจชีวิตในเรื่องทั่วไป ครอบครัว เพื่อน และโรงเรียน ในช่วงเวลาอดีต ปัจจุบัน ตลอดจนในอนาคต ความรู้สึกเชิงบวก และความรู้สึกเชิงลบ มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90

ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ว่าการกระทำที่เกิดขึ้นกับตนไม่ว่าจะสำเร็จหรือล้มเหลว จะเกิดผลดีหรือผลเสียกับตนเองหรือผู้อื่นนั้น ขึ้นอยู่กับการกระทำของตน และตนสามารถควบคุมให้เป็นไปตามที่ตนต้องการได้

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดความเชื่ออำนาจในตนในครั้งนี้ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า ที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนของศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532) มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึง ไม่จริงที่สุด

เจตคติต่อการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับคุณประโยชน์ และโทษ ความรู้สึกชอบและไม่พอใจของครูประถมศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตน

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในครั้งนี้ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า ที่สร้างขึ้นจากนิยามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีองค์ประกอบความรู้เชิงประเมินค่า ความรู้สึกพอใจ และการมุ่งกระทำ มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึง ไม่จริงที่สุด

อิทธิบาท 4 หมายถึง หลักธรรมที่นำมาใช้ในการทำงานหรือการยึดถือปฏิบัติธรรมเพื่อให้เกิดผลดีต่อการทำงานและเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งของบุคคลที่เป็นแรงผลักดันให้บุคคลปฏิบัติงานได้สำเร็จตามความมุ่งหมาย ประกอบด้วย ฉันทะ หมายถึง เกิดความพึงพอใจ เต็มใจที่จะทำงานนั้นๆ ให้สำเร็จ วิริยะ หมายถึง มีความพยายาม มีมานะบากบั่น ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน จิตตะ หมายถึง เอาใจใส่มีความรอบคอบในการทำงาน มีความละเอียดถี่ถ้วนในขั้นตอนการทำงาน วิมังสา หมายถึง ใช้ความคิด สติปัญญา พิจารณาไตร่ตรองใคร่ครวญพัฒนางานอยู่เสมอ

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วัดอิทธิบาท 4 ในครั้งนี้ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า ที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดหลักธรรมอิทธิบาท 4 ของปริญญา ณ วันจันทร์ (2536) มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึง ไม่จริงที่สุด

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูประถมศึกษาที่มีความสุขใจสูงและมีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีความสุขใจต่ำและมีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนต่ำทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยๆประเภทต่างๆ
2. ครูประถมศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงและมีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำและมีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนต่ำทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยๆประเภทต่างๆ
3. ครูประถมศึกษาที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงและมีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำและมีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยๆประเภทต่างๆ
4. ครูประถมศึกษาที่มีความสุขใจสูงและมีอิทธิบาท 4 สูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีความสุขใจต่ำและมีอิทธิบาท 4 ต่ำ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยๆประเภทต่างๆ
5. ครูประถมศึกษาที่มีความสุขใจสูงและมีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีความสุขใจต่ำและมีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยๆประเภทต่างๆ
6. ตัวแปรกลุ่มลักษณะทางสังคม (ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู และการสนับสนุนทางสังคม) ลักษณะทางจิต (ความสุขใจ ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ) และลักษณะทางพุทธ (อิทธิบาท 4) ร่วมกันสามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 มีโรงเรียน 18 โรงเรียน จำนวนครู 905 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 278 คน ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างและกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนและเกณฑ์ดังนี้

1. รวบรวมรายชื่อโรงเรียนที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 มีทั้งหมด 18 โรงเรียน
2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้านี้ คำนวณจากกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ยามาเน่ (นุชนารถ ชาติทอง.2539 : 42 ; อ้างอิงจาก Yamani.1973 : 725) โดยจะกำหนดให้ $e = .05$ ซึ่งมีสูตรการคำนวณดังต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

3. เลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มหลายชั้น (Multistage Random Sampling) โดยการสุ่มจากโรงเรียนและสุ่มครู ดังนี้

3.1 สุ่มโรงเรียนตามเขตปกครองในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้จำนวน 7 โรงเรียน

3.2 สุ่มครูจากจำนวน 7 โรงเรียน โดยการสุ่มครูตามสัดส่วนได้จำนวนครู ดังนี้

- โรงเรียนวัดโบสถ์	จำนวน 18 คน
- โรงเรียนอนุบาลสามเสน	จำนวน 32 คน
- โรงเรียนอนุบาลวัดปรีดิยาศูต	จำนวน 33 คน
- โรงเรียนวัดเวตวันธรรมมาวาส	จำนวน 40 คน
- โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์	จำนวน 40 คน
- โรงเรียนพญาไท	จำนวน 56 คน
- โรงเรียนราชวินิต	จำนวน 59 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ แบ่งออกเป็น 8 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยชีวสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2-8 เป็นแบบวัดเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นตัวแปรในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยทางชีวสังคม

ลักษณะแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับอายุ และประสบการณ์ในการสอน ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อบรรยายลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามและวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่นๆ โดยมีตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่างแบบสอบถามปัจจัยทางชีวสังคม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความและกรอกรายละเอียดที่เป็นจริงของท่าน

1. อายุ ปี
2. ประสบการณ์ในการสอน ปี

ตอนที่ 2 แบบวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของคุณ

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้วัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในครั้ง นี้ จะวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของคุณประถมศึกษา เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า ที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของรัตติกรณ์ จงวิศาล (2543) โดยใช้โมเดลภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของเบสและอโวลิโอ (Bass and Avolio.1991) ผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล จำนวน 43 ข้อ มีมาตรวัด 5 หน่วยประกอบ ตั้งแต่ บ่อยมาก ถึง ไม่เคยเลย แบบวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .96

ตัวอย่างแบบวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของคุณ

ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์

(0) ผู้บริหารโรงเรียนของฉันประพฤติตน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นในการทำงาน

.....
บ่อยมาก	บ่อย	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

(00) ผู้บริหารโรงเรียนของฉันมีการตั้งเป้าหมายในการทำงาน

.....
บ่อยมาก	บ่อย	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

ด้านการกระตุ้นทางปัญญา

(000) ผู้บริหารโรงเรียนของฉันให้ความสำคัญกับการตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่การร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน

.....
บ่อยมาก	บ่อย	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล

(0000) ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติต่อฉันและผู้ร่วมงานในฐานะที่เป็นเพื่อนร่วมงานมากกว่าในฐานะที่เป็นเพียงสมาชิกของกลุ่มคนหนึ่งเท่านั้น

.....
บ่อยมาก	บ่อย	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย

เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อจะให้คะแนน 5 อันดับ โดยข้อความทางบวกจะให้คะแนนดังต่อไปนี้ ไม่เคยเลย เท่ากับ 1 คะแนน จนถึง บ่อยมาก เท่ากับ 5 คะแนน ตามลำดับถ้าข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน

ตอนที่ 3 แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้วัดการสนับสนุนทางสังคมในครั้งนี้ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า ที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมของศักดิ์ชัย นิรัญทิวี (2532) โดยวัดการสนับสนุนทางสังคมของครูจาก 4 แหล่ง คือ ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน นักเรียน และชุมชน จำนวน 18 ข้อ มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .84

ตัวอย่างแบบวัดการสนับสนุนทางสังคม

(0) เมื่อฉันมีปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน ผู้บังคับบัญชาฉันจะให้ข้อเสนอแนะที่ดีเสมอ

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

(00) เมื่อฉันมีปัญหาในการทำงาน เพื่อนร่วมงานจะพูดให้กำลังใจฉันเสมอ

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

(000) ฉันมักไม่ค่อยได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่จากนักเรียน

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

(0000) ฉันมักจะได้รับคำแนะนำที่ดีเสมอจากชุมชนในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อจะให้คะแนน 6 อันดับ โดยข้อความทางบวกจะให้คะแนนดังต่อไปนี้ ไม่จริงเลย เท่ากับ 1 คะแนน จนถึง จริงที่สุด เท่ากับ 6 คะแนน ตามลำดับถ้าข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน

ตอนที่ 4 แบบวัดความสุขใจ

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้วัดความสุขใจในครั้งนี้ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า จากงานวิจัยของฉันทนา ภาคบงกชและคณะ สร้างขึ้นจากนิยามความสุขใจของไคเนอร์ โดยวัดความสุขใจของครูประถมศึกษาด้านความพึงพอใจชีวิตในเรื่องทั่วไป ครอบครัว เพื่อนและโรงเรียน ในช่วงเวลาอดีต ปัจจุบัน ตลอดจนในอนาคต ความรู้สึกเชิงบวก และความรู้สึกเชิงลบ จำนวน 20 ข้อ มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แบบวัดความสุขใจมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .97

ตัวอย่างแบบวัดความสุขใจ

(0) ปัจจุบันชีวิตส่วนใหญ่ของฉันมีความใกล้เคียงกับชีวิตในอุดมคติ/ในฝันของฉัน

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ก่อนข้างเห็นด้วย ก่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

(00) เหตุการณ์ในชีวิตของฉันในครอบครัวช่วงนี้นับว่าดีมาก

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ก่อนข้างเห็นด้วย ก่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อจะให้คะแนน 6 อันดับ โดยข้อความทางบวกจะให้คะแนนตั้งต่อไปนี้ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 1 คะแนน จนถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 6 คะแนน ตามลำดับถ้าข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน

ตอนที่ 5 แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้วัดความเชื่ออำนาจในตนในครั้งนี้ เป็นแบบวัดประเภทมาตรฐานประเมินรวมค่าที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดความเชื่ออำนาจในตนของศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532) ที่มีชื่อว่า “เหตุการณ์ในชีวิตการทำงานของข้าพเจ้า” เนื้อหาของแบบวัดเป็นความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ว่ามีผลมาจากการกระทำของตนเองหรือเกิดจากบุคคลอื่น จำนวน 20 ข้อ มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย แบบวัดความเชื่ออำนาจในตนมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .91

ตัวอย่างแบบวัดความเชื่ออำนาจในตน

(0) เมื่อฉันตั้งใจและทำการสอนอย่างเต็มความสามารถแล้ว ฉันเชื่อว่าชีวิตการเป็นครูของฉันจะดีขึ้น

.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
(00) ฉันเชื่อมั่นว่าหากฉันศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเสมอจะพัฒนาการสอนของฉันได้

.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อจะให้คะแนน 6 อันดับ โดยข้อความทางบวกจะให้คะแนนตั้งต่อไปนี้ ไม่จริงเลย เท่ากับ 1 คะแนน จนถึง จริงที่สุด เท่ากับ 6 คะแนน ตามลำดับถ้าข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน

ตอนที่ 6 แบบวัดเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้วัดเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในครั้งนี้เป็นแบบวัดประเภทมาตราประมินรวมค่า ที่สร้างขึ้นจากนิยามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยวัดองค์ประกอบด้านความรู้เชิงประมินค่า ด้านความรู้สึก และด้านการมุ่งกระทำของครูประถมศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จำนวน 23 ข้อ มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย แบบวัดเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .95

ตัวอย่างแบบวัดเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านความรู้เชิงประมินค่า

(0) การเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้คิดได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนสรุปความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ด้านความรู้สึก

(00) ฉันรู้สึกดีใจที่นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้อันระหว่างกัน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ด้านการมุ่งกระทำ

(000) ฉันจะสอนโดยบูรณาการเนื้อหาวิชาให้นักเรียนได้ถ่ายโยงความคิดกับวิชาอื่นๆ

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อจะให้คะแนน 6 อันดับ โดยข้อความทางบวกจะให้คะแนนดังต่อไปนี้ ไม่จริงเลย เท่ากับ 1 คะแนน จนถึง จริงที่สุด เท่ากับ 6 คะแนน ตามลำดับถ้าข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน

ตอนที่ 7 แบบวัดการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท 4

ลักษณะเครื่องมือที่ใช้วัดอิทธิบาท 4 ในครั้งนี้ เป็นแบบวัดประเภทมาตราประมินรวมค่า ที่สร้างขึ้นจากนิยามหลักธรรมอิทธิบาท 4 โดยเนื้อหาของแบบวัดจะสะท้อนให้เห็นถึงความชอบความตั้งใจจริง และความพากเพียรพยายามในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตน แม้ว่า จะพบปัญหาหรืออุปสรรคก็ไม่ย่อท้อ รวมทั้งพัฒนาตนและพัฒนางานให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นทั้งนี้เพื่อให้บรรลุ

จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กล่าวคือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และคนมีความสุข โดยจะวัดตามหลักธรรมาภิบาลทางพุทธศาสนาภายใต้กรอบฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา จำนวน 15 ข้อ มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย แบบวัดการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท 4 มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .98

ตัวอย่างแบบวัดการปฏิบัติตนตามหลักธรรมอิทธิบาท 4

(0) ฉันมีความสุขที่ได้ทำงานสอนนักเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

(00) ฉันใช้ความพากเพียรอย่างมากที่สุดในการสอนนักเรียน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

(000) ฉันจะเอาใจใส่นักเรียนทุกคนในเรื่องการเรียนและเรื่องทั่วๆไปที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

(0000) ฉันคิดปรับปรุงการสอนที่ทำอยู่ ให้มีคุณภาพดียิ่งๆ ยิ่ง

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อจะให้คะแนน 6 อันดับ โดยข้อความทางบวกจะให้คะแนนดังต่อไปนี้ ไม่จริงเลย เท่ากับ 1 คะแนน จนถึง จริงที่สุด เท่ากับ 6 คะแนน ตามลำดับถ้าข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน

ตอนที่ 8 แบบวัดพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษา ในครั้งนี้ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า ที่สร้างขึ้นจากนิยามพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ลักษณะเนื้อหาแบบวัดจะเป็นเรื่องที่เราได้กระทำหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ดังนี้ การวางแผนการสอน ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง จำนวน 26 ข้อ มีมาตร 6 หน่วยประกอบ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึง ไม่จริงเลย แบบวัดพฤติกรรมกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .92

ตัวอย่างแบบวัดพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(0) ในการวางแผนการสอน ฉันทศึกษาเนื้อหาวิชาที่จะสอนให้เข้าใจอย่างชัดเจน

.....
 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

(00) ฉันทมอบหมายงานกลุ่มให้นักเรียนได้ค้นคว้าเรียนรู้ร่วมกันตามความสนใจของกลุ่ม

.....
 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

(000) การประเมินผลการเรียน ฉันทใช้แฟ้มสะสมผลงานของนักเรียนมาประกอบกับผลการสอบ

.....
 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อจะให้คะแนน 6 อันดับ โดยข้อความทางบวกจะให้คะแนนดังต่อไปนี้ ไม่จริงเลย เท่ากับ 1 คะแนน จนถึง จริงที่สุด เท่ากับ 6 คะแนน ตามลำดับถ้าข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบวัดที่สร้างขึ้นเองและปรับปรุงจากผู้อื่นไปหาคุณภาพของเครื่องมือวัด โดยมีขั้นตอนตามลำดับดังนี้

การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity)

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัด (Content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจอย่างดีในเรื่องเนื้อหาของสิ่งที่ต้องการวัดเป็นผู้พิจารณาตรวจแก้ไขเนื้อหาตามนิยามปฏิบัติการเพื่อให้สามารถวัดได้เที่ยงตรงกับเรื่องที่ศึกษาและพิจารณาความคิดเห็นตรงกันของผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 คน เป็นเกณฑ์การคัดเลือกจากนั้นนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้

การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination)

ผู้วิจัยนำแบบวัดแต่ละฉบับที่ได้หาค่าความเที่ยงตรงแล้วไปทดลองใช้กับครูประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน นำผลที่ได้มาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window version 11.5 ในการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total correlation) คัดเลือกข้อที่มีค่าความสัมพันธ์สูงไว้ใช้เป็นแบบวัด

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดในการวิจัยครั้งนี้ โดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window version 11.5 ในการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษา ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากโรงเรียน 7 โรง สำนักงานพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อเก็บข้อมูลจากครูผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบวัดไปให้ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ปีที่ 1 ถึง 6 สำนักงานพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบ

การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลที่รวบรวมมาได้ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบของเครื่องมือวัดแต่ละชุด
2. ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผู้วิจัยได้นำแบบวัดที่มีคำตอบสมบูรณ์ทุกฉบับทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window version 11.5 สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญมีดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและลักษณะการแจกแจงของตัวแปรโดยใช้สถิติพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

1. ค่าร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ย
3. ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

1. การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way ANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ข้อ 1-5

2. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ข้อที่ 6

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง "ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1" โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ที่มีลักษณะทางสังคม ลักษณะทางจิต และลักษณะทางพุทธิที่แตกต่างกันทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 2) เพื่อค้นหาตัวทำนายที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร ได้แก่ ลักษณะทางสังคม 2 ตัวแปร คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู และการสนับสนุนทางสังคม ลักษณะทางจิต 3 ตัวแปร คือ ความสุขใจ ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และลักษณะทางพุทธิ 1 ตัวแปร คือ อิทธิบาท 4 และตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะทางชีวสังคม คือ อายุและประสบการณ์ในการสอนของครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ซึ่งจะช่วยให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนยิ่งขึ้นและอาจทำให้พบผลการวิจัยที่สำคัญของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละประเภทด้วย

ในบทนี้จะนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจการแบ่งกลุ่มย่อยของกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ข้อมูล และเพื่อเป็นประโยชน์ในการตีความผลการวิจัย รวมทั้งการกำหนดขอบเขตเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ต่อไป สำหรับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ จะแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยตามตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ละเอียดมากที่สุด

ลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 278 คน ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม โดยมีรายละเอียดในตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม

ลักษณะทางชีวสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ(ปี)		
อายุน้อย (23-48 ปี)	116	41.73
อายุมาก (49-60 ปี)	162	58.27
รวม	278	100.00
ประสบการณ์ในการสอน(ปี)		
ประสบการณ์ในการสอนน้อย (1-23 ปี)	117	42.09
ประสบการณ์ในการสอนมาก (24-40 ปี)	161	57.91
รวม	278	100.00

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางชีวสังคม สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. อายุ เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ตามระดับอายุ พบว่ามีอายุระหว่าง 23-60 ปี อายุเฉลี่ยเท่ากับ 48.45 ปี โดยได้แบ่งครูประถมศึกษาตามกลุ่มอายุเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย คือมีอายุระหว่าง 23-48 ปี มีจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 41.73 และกลุ่มครูที่มีอายุมาก คือมีอายุระหว่าง 49-60 ปี มีจำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 58.27

2. ประสบการณ์ในการสอน เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 1-40 ปี ประสบการณ์ในการสอนเฉลี่ย 23.89 ปี โดยได้แบ่งครูประถมศึกษาตามกลุ่มประสบการณ์ในการสอนเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย คือมีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 1-23 ปี มีจำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 42.09 และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก คือมีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 24-40 ปี มีจำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 57.91

ตาราง 3 แสดงคะแนนแบบวัด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู การสนับสนุนทางสังคม ความสุขใจ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความเชื่ออำนาจในตน และอิทธิบาท 4 กับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (N=278)

ตัวแปร	คะแนน แบบวัด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	พิสัย
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ฯ	43-215	172.17	27.96	54 - 215
การสนับสนุนทางสังคม	18-108	81.31	12.93	39 - 108
ความสุขใจ	20-120	89.84	16.36	20 - 120
ความเชื่ออำนาจในตน	20-120	83.66	14.88	54 - 120
เจตคติต่อการสอนฯ	23-138	117.71	11.93	89 - 138
อิทธิบาท 4	15-90	78.38	7.67	60 - 90
พฤติกรรมการสอนฯ	26-156	134.41	12.05	104 - 156

จากตาราง 3 เป็นการแสดงค่าสถิติพื้นฐานจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามได้ผล ดังนี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 172.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 27.96 การสนับสนุนทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 81.31 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.93 ความสุขใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 89.84 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 16.36 ความเชื่ออำนาจในตน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 83.66 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.88 เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 117.71 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.93 อิทธิบาท 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 78.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.67 และพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 134.41 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 12.05

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ตามการรับรู้ของครู การสนับสนุนทางสังคม ความสุขใจ ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และอิทธิบาท 4 กับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (N=278)

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ		
สูง	127	45.68
ต่ำ	151	54.32
รวม	278	100.00
การสนับสนุนทางสังคม		
สูง	127	45.68
ต่ำ	151	54.32
รวม	278	100.00
ความสุขใจ		
สูง	140	50.36
ต่ำ	138	49.64
รวม	278	100.00
ความเชื่ออำนาจในตน		
สูง	120	43.17
ต่ำ	158	56.83
รวม	278	100.00
เจตคติต่อการสอนฯ		
สูง	129	46.40
ต่ำ	149	53.60
รวม	278	100.00
อิทธิบาท 4		
สูง	128	46.04
ต่ำ	150	53.96
รวม	278	100.00

จากตาราง 4 พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความสุขอยู่ในระดับสูง คือ มีจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 50.36 และพบว่าส่วนใหญ่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติต่อการสอนฯ และอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับต่ำ จำนวน 151, 151, 158, 149 และ 150 คน คิดเป็นร้อยละ 54.32, 54.32, 56.83, 53.60 และ 53.96 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้ได้แบ่งตามวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง เพื่อทดสอบความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระที่ละสองตัว และส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อหาตัวพยากรณ์ที่สำคัญทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ดังนั้น การรายงานผลการวิเคราะห์จะเสนอการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ตามลำดับ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง

สำหรับการศึกษาในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์โดยใช้ตัวแปรอิสระพร้อมกันที่ละสองตัว ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานข้อ 1, 2, 3, 4 และ 5 แบ่งเป็น 5 รูปแบบ คือ รูปแบบที่หนึ่ง โดยใช้ตัวแปรอิสระพร้อมกันที่ละสองตัว คือ ความสุขใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู รูปแบบที่สอง โดยใช้ตัวแปรอิสระพร้อมกันที่ละสองตัว คือ ความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู รูปแบบที่สาม โดยใช้ตัวแปรอิสระพร้อมกันที่ละสองตัว คือ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคม รูปแบบที่สี่ โดยใช้ตัวแปรอิสระพร้อมกันที่ละสองตัว คือ ความสุขใจและอิทธิบาท 4 รูปแบบที่ห้า โดยใช้ตัวแปรอิสระพร้อมกันที่ละสองตัว คือ ความสุขใจและการสนับสนุนทางสังคม ทั้ง 5 รูปแบบ ใช้ตัวแปรตามเดียวกันคือ พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้มีความสมบูรณ์และสามารถตอบปัญหาการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น การวิเคราะห์ดังกล่าวนี้จะทำทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยอีก 4 กลุ่ม ที่แบ่งตามลักษณะทางชีวสังคม 2 ตัวแปร คือ อายุและประสบการณ์ในการสอน โดยมีตัวแปรละสองระดับ การเสนอผลการวิเคราะห์จะเรียงลำดับดังต่อไปนี้

**รูปแบบที่หนึ่ง ความสุขใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน
ตามการรับรู้ของครูกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางเมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัวคือ ความสุขใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู โดยแบ่งตัวแปรออกเป็นสองระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นสูงและต่ำ มีตัวแปรตามคือ พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการวิเคราะห์ผลแสดงไว้ในตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสุขใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ในกลุ่มรวม จำนวน 278 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความสุขใจ (ก)	1	153.43	1.28
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ (ข)	1	5696.34	47.65***
ก x ข	1	690.76	5.78*
ส่วนที่เหลือ	274	119.54	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางเมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัวคือ ความสุขใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ โดยมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นตัวแปรตาม ปรากฏว่าจะแนบพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสุขใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ในกลุ่มรวม

ตาราง 6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตาม
ความสนใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มรวม

ความ สนใจ	ภาวะ ผู้นำการ เปลี่ยนแปลง ฯ	รหัส	จำนวน คน	เฉลี่ย	(12)	(11)	(21)
สูง	สูง	(22)	81	141.51	4.81	10.93*	12.66*
ต่ำ	สูง	(12)	46	136.70	-	6.12*	7.85*
ต่ำ	ต่ำ	(11)	92	130.58	-	-	1.73
สูง	ต่ำ	(21)	59	128.85	-	-	-

*มีนัยสำคัญที่ระดับ.05

จากตาราง 6 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มรวม ด้วยวิธีของเชฟเฟพบว่า ในกลุ่มครูที่มีความสนใจสูงด้วยกัน ถ้ามีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ สูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ต่ำ และในกลุ่มครูที่มีความสนใจต่ำด้วยกัน ถ้ามีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ สูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ต่ำ

ตาราง 7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน
ตามการรับรู้ของครูในกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวน คน	ค่า เฉลี่ย	ความ สนใจ	ภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงฯ	ปฏิสัมพันธ์ สองทาง
กลุ่มรวม	278	134.41	1.28	47.65***	5.78*
อายุน้อย	116	132.48	1.01	15.05***	1.90
อายุมาก	162	135.78	<1	32.50***	3.69
ประสบการณ์น้อย	117	127.00	1.53	10.62***	<1
ประสบการณ์มาก	161	115.75	<1	36.55***	8.34**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัว คือ ความสุขใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ โดยมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นตัวแปรตาม ในกลุ่มครูที่แยกย่อยตามลักษณะทางชีวสังคม 2 ตัวแปร โดยมีตัวแปรละสองระดับรวมเป็นครู 4 ประเภท พบว่า คะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระที่ละสองตัวในกลุ่มย่อยเพียงกลุ่มเดียว คือ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก

ตาราง 8 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสุขใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก

ความ สุขใจ	ภาวะ ผู้นำการ เปลี่ยนแปลง ฯ	รหัส	จำนวน คน	เฉลี่ย	(12)	(11)	(21)
					138.38	132.81	127.92
สูง	สูง	(22)	52	143.69	5.31	10.88*	15.77*
ต่ำ	สูง	(12)	26	138.38	-	5.57	10.46*
ต่ำ	ต่ำ	(11)	47	132.81	-	-	4.89
สูง	ต่ำ	(21)	36	127.92	-	-	-

*มีนัยสำคัญที่ระดับ.05

จากตาราง 8 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก ด้วยวิธีของเซฟเฟ พบว่า ในกลุ่มครูที่มีความสุขใจสูงด้วยกัน ถ้ามีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ สูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ต่ำ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ละตัวแปร พบว่า คะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แปรปรวนไปตามความสุขใจทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม แต่ประการใด และเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ พบว่า คะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในกลุ่มครูที่รับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ต่างกัน พบว่า ครูที่รับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ สูง จะมีพฤติกรรมการ

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ต่ำ พบผลทั้งในกลุ่มรวม (ค่าเฉลี่ย 139.10 และ 129.71) และกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย (ค่าเฉลี่ย 136.63 และ 128.72) กลุ่มครูที่มีอายุมาก (ค่าเฉลี่ย 140.82 และ 130.48) กลุ่มครูที่มีประสบการณ์น้อย (ค่าเฉลี่ย 136.04 และ 129.27) และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก (ค่าเฉลี่ย 141.04 และ 130.36) (ภาคผนวก ค ตาราง 33)

สรุปได้ว่า (1) คะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสนใจและการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ในกลุ่มรวมและกลุ่มที่มีประสบการณ์มาก โดยเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของครูในกลุ่มรวม พบว่า ในกลุ่มครูที่มีความสนใจสูงด้วยกัน ถ้ามีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ สูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ต่ำ และในกลุ่มครูที่มีความสนใจต่ำด้วยกัน ถ้ามีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ สูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของครูในกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก พบว่า ในกลุ่มครูที่มีความสนใจสูงด้วยกัน ถ้ามีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ สูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ต่ำ (2) เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ละตัวแปร พบว่า พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แปรปรวนไปตามความสนใจทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม แต่จะแปรปรวนไปตามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในกลุ่มครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ต่างกัน พบว่า ครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ สูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ต่ำ พบผลในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย กลุ่มครูที่มีอายุมาก กลุ่มครูที่มีประสบการณ์น้อย และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก

รูปแบบที่สอง ความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางเมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัวคือ ความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู โดยแบ่งตัวแปรออกเป็นสองระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นสูงและต่ำ มีตัวแปรตามคือพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการวิเคราะห์ผลแสดงไว้ในตาราง 9

ตาราง 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนตามการรับรู้ของครู ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวน คน	ค่าเฉลี่ย	ความเชื่อ อำนาจในตน	ภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลง	ปฏิสัมพันธ์ สองทาง
กลุ่มรวม	278	134.41	2.76	35.63***	<1
อายุน้อย	116	132.48	<1	14.14***	<1
อายุมาก	162	135.78	4.55*	20.77***	<1
ประสบการณ์น้อย	117	127.00	<1	12.59***	<1
ประสบการณ์มาก	161	115.75	7.84**	20.92***	1.05

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางเมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัวคือ ความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ โดยมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นตัวแปรตาม ปรากฏว่าคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ได้แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ในกลุ่มรวมแต่ประการใด และเมื่อพิจารณาผลการวิจัยนี้ในกลุ่มครูที่แยกย่อยตามลักษณะทางชีวสังคม 2 ตัวแปร โดยมีตัวแปรละสองระดับรวมเป็นครู 4 ประเภท พบว่าคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ได้แปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระที่ละสองตัวในกลุ่มย่อยแต่ประการใด

แต่เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ละตัวแปร พบว่า คะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามความเชื่ออำนาจในตน ในกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุมาก และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในกลุ่มครูที่มีความเชื่ออำนาจในตน ต่างกัน พบว่า ครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงจะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ พบผลกลุ่มครูที่มีอายุมาก (ค่าเฉลี่ย 138.51 และ 134.34) และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก (ค่าเฉลี่ย 139.71 และ 134.36)

รวมทั้งยังพบว่าคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในกลุ่มครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ต่างกัน พบว่าครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ สูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ต่ำ พบผลทั้งในกลุ่มรวม (ค่าเฉลี่ย 139.42 และ 130.63) และกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย (ค่าเฉลี่ย 137.22 และ 128.94) กลุ่มครูที่มีอายุมาก

(ค่าเฉลี่ย 140.88 และ 131.97) กลุ่มครูที่มีประสบการณ์น้อย (ค่าเฉลี่ย 136.28 และ 128.37) และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก (ค่าเฉลี่ย 141.40 และ 132.67) (ภาคผนวก ค ตาราง 39)

สรุปได้ว่า (1) คะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม (2) เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระทีละตัวแปร พบว่า พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามความเชื่ออำนาจในตน ในกลุ่มครูที่มีอายุมาก และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก โดยครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ และพบว่าพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ในทั้งกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม โดยครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ สูงจะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ต่ำ

รูปแบบที่สาม เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางเมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัวคือ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคม โดยแบ่งตัวแปรออกเป็นสองระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นสูงและต่ำ มีตัวแปรตามคือ พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการวิเคราะห์ผลแสดงไว้ในตาราง 10

ตาราง 10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวน คน	ค่าเฉลี่ย	เจตคติต่อ การสอน ฯ	การ สนับสนุนฯ	ปฏิสัมพันธ์ สองทาง
กลุ่มรวม	278	5.16	123.43***	36.13***	3.62
อายุน้อย	116	5.09	30.86***	18.66***	4.70*
อายุมาก	162	5.22	95.85***	15.51***	1.12
ประสบการณ์น้อย	117	5.07	59.91***	13.86***	7.63**
ประสบการณ์มาก	161	5.23	62.82***	19.92***	<1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางเมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัว คือ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคม โดยมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นตัวแปรตาม ปรากฏว่าคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ได้แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มรวม และเมื่อพิจารณาผลการวิจัยนี้ในกลุ่มครูที่แยกย่อยตามลักษณะทางชีวสังคม 2 ตัวแปร โดยมีตัวแปรสองระดับรวมเป็นครู 4 ประเภท พบว่า คะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระที่ละสองตัวในกลุ่มย่อย 2 กลุ่มคือ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์น้อย

ตาราง 11 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มครูที่มีอายุน้อย

เจตคติต่อการสอนฯ	การสนับสนุนทางสังคม	รหัส	จำนวนคน	เฉลี่ย	(21)	(12)	(11)
					137.04	134.89	123.61
สูง	สูง	(22)	27	140.78	3.74	5.89*	12.66*
สูง	ต่ำ	(21)	27	137.04	-	2.15	13.43*
ต่ำ	สูง	(12)	18	134.89	-	-	11.28*
ต่ำ	ต่ำ	(11)	44	123.61	-	-	-

*มีนัยสำคัญที่ระดับ.05

จากตาราง 11 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มครูที่มีอายุน้อย ด้วยวิธีของเซฟเฟ พบว่า ในกลุ่มครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำด้วยกัน ถ้ามีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ นอกจากนี้ ในกลุ่มครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูงด้วยกัน ถ้ามีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำ

ตาราง 12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตาม
เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มครูที่มีประสบการณ์น้อย

เจตคติ ต่อการ สอนฯ	การ สนับสนุน ทาง สังคม	รหัส	จำนวน คน	เฉลี่ย	(21)	(12)	(11)
					138.89	132.57	122.36
สูง	สูง	(22)	25	140.40	1.51	7.83*	18.04*
สูง	ต่ำ	(21)	27	138.89	-	6.32*	16.53*
ต่ำ	สูง	(12)	23	132.57	-	-	10.21*
ต่ำ	ต่ำ	(11)	42	122.36	-	-	-

*มีนัยสำคัญที่ระดับ.05

จากตาราง 12 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มครูที่มีประสบการณ์น้อย ด้วยวิธีของเซฟเฟ พบว่า ในกลุ่มครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำด้วยกัน ถ้ามีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ นอกจากนี้ ในกลุ่มครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูงด้วยกัน ถ้ามีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ละตัวแปร พบว่า พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในกลุ่มครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่างกัน พบว่า ครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงจะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำ พบผลทั้งในกลุ่มรวม (ค่าเฉลี่ย 141.67 และ 129.16) และกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย (ค่าเฉลี่ย 138.91 และ 129.25) กลุ่มครูที่มีอายุมาก (ค่าเฉลี่ย 143.70 และ 129.22) กลุ่มครูที่มีประสบการณ์น้อย (ค่าเฉลี่ย 139.64 และ 127.46) และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก (ค่าเฉลี่ย 142.80 และ 130.40) และยังพบอีกว่า คะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามการสนับสนุนทางสังคม โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในกลุ่มครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่างกัน พบว่า ครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ พบผลทั้งในกลุ่มรวม (ค่าเฉลี่ย 138.79 และ 132.00) และกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มครูที่มีอายุน้อย (ค่าเฉลี่ย 137.83 และ 130.33) กลุ่มครูที่มีอายุมาก (ค่าเฉลี่ย 139.37 และ 133.55) กลุ่มครูที่มีประสบการณ์น้อย (ค่าเฉลี่ย 136.48 และ 130.62) และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก (ค่าเฉลี่ย 140.09 และ 133.11) (ภาคผนวก ค ตาราง 45)

สรุปได้ว่า (1) คะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์น้อย เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มครูที่มีอายุน้อย พบว่า ในกลุ่มครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำด้วยกัน ถ้ามีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ นอกจากนี้ ในกลุ่มครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูงด้วยกัน ถ้ามีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มครูที่มีประสบการณ์น้อย พบว่า ในกลุ่มครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำด้วยกัน ถ้ามีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ นอกจากนี้ ในกลุ่มครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูงด้วยกัน ถ้ามีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำ (2) เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ละตัวแปร พบว่า พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการสนับสนุนทางสังคม ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม โดยครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือมีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำ หรือมีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ

รูปแบบที่สี่ ความสุขใจและอิทธิบาท 4 กับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางเมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัวคือ ความสุขใจและอิทธิบาท 4 โดยแบ่งตัวแปรออกเป็นสองระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นสูงและต่ำ มีตัวแปรตามคือ พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการวิเคราะห์ผลแสดงไว้ในตาราง 13

ตาราง 13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและอิทธิบาท 4 ในกลุ่มรวม จำนวน 278 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความสนใจ (ก)	1	331.12	3.24
อิทธิบาท 4 (ข)	1	10789.49	105.46***
ก x ข	1	424.48	4.15*
ส่วนที่เหลือ	274	102.31	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตาราง 13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางเมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัวคือ ความสนใจและอิทธิบาท 4 โดยมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นตัวแปรตาม ปรากฏว่าคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสนใจและอิทธิบาท 4 ในกลุ่มรวม

ตาราง 14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและอิทธิบาท 4 ในกลุ่มรวม

ความสนใจ	อิทธิบาท 4	รหัส	จำนวนคน	เฉลี่ย	(12)	(11)	(21)
สูง	สูง	(22)	73	143.40	4.71	14.81*	15.10*
ต่ำ	สูง	(12)	55	138.69	-	10.10*	10.39*
ต่ำ	ต่ำ	(11)	83	128.59	-	-	0.29
สูง	ต่ำ	(21)	67	128.30	-	-	-

*มีนัยสำคัญที่ระดับ.05

จากตาราง 14 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มรวม ด้วยวิธีของเซฟเฟ พบว่า ในกลุ่มครูที่มีความสนใจสูงด้วยกัน ถ้ามีอิทธิบาท 4 สูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีอิทธิบาท 4 ต่ำ และในกลุ่มครูที่มีความสนใจต่ำด้วยกัน ถ้ามีอิทธิบาท 4 สูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีอิทธิบาท 4 ต่ำ

ตาราง 15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสุขใจและอิทธิบาท 4 ในกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวน คน	ค่าเฉลี่ย	ความ สุขใจ	อิทธิบาท 4	ปฏิสัมพันธ์ สองทาง
กลุ่มรวม	278	134.41	3.24	105.45***	4.15*
อายุน้อย	116	132.48	1.70	28.30***	2.16
อายุมาก	162	135.78	1.25	82.92***	1.87
ประสบการณ์น้อย	117	127.00	3.09	37.17***	<1
ประสบการณ์มาก	161	115.75	<1	67.96***	3.62

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 15 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางเมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัว คือ ความสุขใจและอิทธิบาท 4 โดยมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นตัวแปรตาม ในกลุ่มครูที่แยกย่อยตามลักษณะทางชีวสังคม 2 ตัวแปร โดยมีตัวแปร ละสองระดับรวมเป็นครู 4 ประเภท พบว่า คะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ได้แปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระที่ละสองตัวในกลุ่มย่อยแต่ประการใด

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ละตัวแปร พบว่า คะแนนพฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แปรปรวนไปตามความสุขใจ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม แต่ประการใด แต่เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระอิทธิบาท 4 พบว่า คะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามอิทธิบาท 4 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในกลุ่มครูที่มีอิทธิบาท 4 ต่างกัน พบว่า ครูที่มีอิทธิบาท 4 สูง เป็นผู้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีอิทธิบาท 4 ต่ำ พบผลทั้งในกลุ่มรวม (ค่าเฉลี่ย 143.35 และ 128.95) และกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย (ค่าเฉลี่ย 137.85 และ 127.73) กลุ่มครูที่มีอายุมาก (ค่าเฉลี่ย 143.35 และ 128.95) กลุ่มครูที่มีประสบการณ์น้อย (ค่าเฉลี่ย 138.33 และ 127.19) และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก (ค่าเฉลี่ย 143.00 และ 129.54) (ภาคผนวก ค ตาราง 50)

สรุปได้ว่า (1) คะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสนใจและอิทธิบาท 4 ในกลุ่มรวม เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของครูในกลุ่มรวม พบว่า ในกลุ่มครูที่มีความสนใจสูงด้วยกัน ถ้ามีอิทธิบาท 4 สูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีอิทธิบาท 4 ต่ำ และในกลุ่มครูที่มีความสนใจต่ำด้วยกัน ถ้ามีอิทธิบาท 4 สูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีอิทธิบาท 4 ต่ำ (2) เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ละตัวแปร พบว่า พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แปรปรวนไปตามความสนใจทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม แต่จะแปรปรวนไปตามอิทธิบาท 4 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในกลุ่มครูที่มีอิทธิบาท 4 ต่างกัน พบว่า ครูที่มีอิทธิบาท 4 สูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีอิทธิบาท 4 ต่ำ พบผลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย กลุ่มครูที่มีอายุมาก กลุ่มครูที่มีประสบการณ์น้อย และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก

รูปแบบที่ห้า ความสนใจและการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางเมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัวคือ ความสนใจและการสนับสนุนทางสังคม โดยแบ่งตัวแปรออกเป็นสองระดับด้วยค่าเฉลี่ยเป็นสูงและต่ำ มีตัวแปรตามคือ พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการวิเคราะห์ผลแสดงไว้ในตาราง 16

ตาราง 16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มรวม จำนวน 278 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความสนใจ (ก)	1	183.13	1.53
การสนับสนุนทางสังคม (ข)	1	5368.27	45.04***
ก x ข	1	1071.04	8.98**
ส่วนที่เหลือ	274	119.19	

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางเมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัว คือ ความสุขใจและการสนับสนุนทางสังคม โดยมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นตัวแปรตาม ปรากฏว่าจะแนบพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสุขใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มรวม

ตาราง 17 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสุขใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มรวม

ความ สุขใจ	การ สนับสนุน	รหัส	จำนวน คน	เฉลี่ย	(12)	(11)	(21)
					135.97	130.94	128.54
สูง	สูง	(22)	81	141.73	5.75	10.79*	13.19*
ต่ำ	สูง	(12)	46	135.98	-	5.04	7.44
ต่ำ	ต่ำ	(11)	92	130.93	-	-	2.40
สูง	ต่ำ	(21)	59	128.54	-	-	-

*มีนัยสำคัญที่ระดับ.05

จากตาราง 17 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มรวม ด้วยวิธีของเชฟเฟพบว่า ในกลุ่มครูที่มีความสุขใจสูงด้วยกัน ถ้ามีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ

ตาราง 18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสุขใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวน คน	ค่าเฉลี่ย	ความ สุขใจ	การ สนับสนุน	ปฏิสัมพันธ์ สองทาง
กลุ่มรวม	278	134.41	1.53	45.04***	8.99**
อายุน้อย	116	132.48	1.44	21.00***	1.98
อายุมาก	162	135.78	<1	22.11***	7.33**
ประสบการณ์น้อย	117	127.00	1.98	12.79***	0.10
ประสบการณ์มาก	161	115.75	<1	30.26***	12.66***

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางเมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระสองตัว คือ ความสุขใจและการสนับสนุนทางสังคม โดยมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นตัวแปรตาม ในกลุ่มครูที่แยกย่อยตามลักษณะทางชีวสังคม 2 ตัวแปร โดยมีตัวแปรละสองระดับรวมเป็นครู 4 ประเภท พบว่า คะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละสองตัวในกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุมากและกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก

ตาราง 19 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสุขใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มครูที่มีอายุมาก

ความ สุขใจ	การ สนับสนุน	รหัส	จำนวน คน	เฉลี่ย	(12)	(11)	(21)
					135.97	130.94	128.54
สูง	สูง	(22)	54	142.33	5.90	9.60*	13.72*
ต่ำ	สูง	(12)	28	136.43	-	3.70	7.82*
ต่ำ	ต่ำ	(11)	49	132.73	-	-	4.12
สูง	ต่ำ	(21)	31	128.61	-	-	-

*มีนัยสำคัญที่ระดับ.05

จากตาราง 19 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มครูที่มีอายุมาก ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ พบว่า ในกลุ่มครูที่มีความสุขใจสูงด้วยกัน ถ้ามีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ

ตาราง 20 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสุขใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก

ความ สุขใจ	การ สนับสนุน	รหัส	จำนวน คน	เฉลี่ย	(12)	(11)	(21)
					137.08	133.60	127.29
สูง	สูง	(22)	54	143.50	6.42	9.90*	16.21*
ต่ำ	สูง	(12)	25	137.08	-	3.48	9.79*
ต่ำ	ต่ำ	(11)	48	133.60	-	-	6.31
สูง	ต่ำ	(21)	34	127.29	-	-	-

*มีนัยสำคัญที่ระดับ.05

จากตาราง 20 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก ด้วยวิธีของเซฟเฟ พบว่า ในกลุ่มครูที่มีความสุขใจสูงด้วยกัน ถ้ามีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ละตัวแปร พบว่า พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ได้แปรปรวนไปตามความพอใจทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม แต่ประการใด แต่เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระการสนับสนุนทางสังคม พบว่า คะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามการสนับสนุนทางสังคม โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในกลุ่มครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่างกัน พบว่า ครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ พบผลทั้งในกลุ่มรวม (ค่าเฉลี่ย 138.85 และ 129.74) และกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย (ค่าเฉลี่ย 137.90 และ 128.67) กลุ่มครูที่มีอายุมาก (ค่าเฉลี่ย 139.38 และ 130.67) กลุ่มครูที่มีประสบการณ์น้อย (ค่าเฉลี่ย 136.43 และ 129.13) และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก (ค่าเฉลี่ย 140.29 และ 130.45) (ภาคผนวก ค ตาราง 55)

สรุปได้ว่า (1) คะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างความพอใจและการสนับสนุนทางสังคมทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุมากและกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของครูในกลุ่มรวม พบว่า ในกลุ่มครูที่มีความสุขใจสูงด้วยกัน ถ้ามีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่ามีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของครูในกลุ่มครูที่มีอายุมาก พบว่า ในกลุ่มครูที่มีความสุขใจสูงด้วยกัน ถ้ามีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่ามีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของครูในกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก พบว่า ในกลุ่มครูที่มีความสุขใจสูงด้วยกัน ถ้ามีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่ามีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ (2) เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่ละตัวแปร พบว่า พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่แปรปรวนไปตามความพอใจ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม แต่จะแปรปรวนไปตามการสนับสนุนทางสังคม ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม โดยเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในกลุ่มครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่างกัน พบว่า ครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ พบผลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย กลุ่มครูที่มีอายุมาก กลุ่มครูที่มีประสบการณ์น้อย และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์มาก

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อตอบความมุ่งหมายข้อที่ 2 เพื่อค้นหาตัวทำนายที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 โดยรวมตัวแปรอิสระหลายตัวไว้ในสมการถดถอยเพื่อทำนายตัวแปรเดียว ทำให้ทราบอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม ซึ่งตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู การสนับสนุนทางสังคม ความสุขใจ ความเชื่ออำนาจในตน เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และอิทธิบาท 4 โดยมีตัวแปรตามคือ พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และได้มีการวิเคราะห์เพิ่มเติมโดยแบ่งตามลักษณะทางชีวสังคม 2 ตัวแปร ๆ ละ 2 ระดับ เพื่อให้ผลการวิจัยสมบูรณ์และชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตาราง 21 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 21 ร้อยละการทำนายและลำดับความสำคัญของตัวทำนายต่าง ๆ ของตัวแปรอิสระที่มีต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย

กลุ่ม	จำนวนคน	ตัวทำนาย	ร้อยละการทำนาย	ค่า R^2
กลุ่มรวม	278	5,2,6	55.00	.74,.73,.71
อายุ(ปี)				
อายุน้อย (23-48 ปี)	116	5,2	44.60	.65,.60
อายุมาก (49-60 ปี)	162	5,6,1	64.10	.80,.79,.77
ประสบการณ์ในการสอน (ปี)				
ประสบการณ์ในการสอนน้อย (1-23 ปี)	161	5,2,4	56.80	.77, .72,.68
ประสบการณ์ในการสอนมาก (24-40 ปี)	117	5,6,1	59.00	.76,.75,.73

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ	2. การสนับสนุนทางสังคม	3. ความสุขใจ
4. ความเชื่ออำนาจในตน	5. เจตคติต่อการสอนฯ	6. อิทธิบาท 4

จากตาราง 21 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ลักษณะทางสังคม ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู และการสนับสนุนทางสังคม ลักษณะทางจิต ได้แก่ ความสุขใจ ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และลักษณะทางพุทธ ได้แก่ อิทธิบาท 4 รวม 6 ตัวแปร ซึ่งตัวแปรทั้ง 6 ตัวนี้ สามารถ

ทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ โดยตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำนายในแต่ละกลุ่ม คือ

1. ครูในกลุ่มรวม พบว่า ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียงลำดับดังนี้ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสนับสนุนทางสังคม และอิทธิบาท 4 โดยสามารถทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ร้อยละ 55 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัวนี้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวถูกทำนายเท่ากับ .74, .73 และ .71 ตามลำดับ

2. กลุ่มครูที่มีอายุน้อย คือ มีอายุระหว่าง 23-48 ปี พบว่า ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียงลำดับดังนี้ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการสนับสนุนทางสังคม โดยสามารถทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ร้อยละ 44.60 ซึ่งตัวแปรทั้ง 2 ตัวนี้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวถูกทำนายเท่ากับ .65 และ .60 ตามลำดับ

3. กลุ่มครูที่มีอายุมาก คือ มีอายุระหว่าง 49-60 ปี พบว่า ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียงลำดับดังนี้ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อิทธิบาท 4 และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู โดยสามารถทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ร้อยละ 64.10 ซึ่งตัวแปร 3 ตัวนี้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวถูกทำนาย เท่ากับ .80, .79 และ .77 ตามลำดับ

4. กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย คือ มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 1-23 ปี พบว่า ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียงลำดับดังนี้ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสนับสนุนทางสังคม และความเชื่ออำนาจในตน โดยสามารถทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ร้อยละ 56.80 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัวนี้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวถูกทำนายเท่ากับ .77, .72 และ .68 ตามลำดับ

5. กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก คือ มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 24-40 ปี พบว่า ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียงลำดับ ดังนี้ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อิทธิบาท 4 และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู โดยสามารถทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ร้อยละ 59.00 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัวนี้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวถูกทำนาย เท่ากับ .76, .75 และ .73 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์หัดถดถอยพหุคูณในการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลได้ดังนี้ ในครูกลุ่มรวม ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสนับสนุนทางสังคม และอิทธิบาท 4 ตามลำดับ ในกลุ่มครูที่มีอายุน้อย ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการสนับสนุนทางสังคม ตามลำดับ ในกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย ตัวแปรที่เข้าพยากรณ์พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ เจตคติต่อการสอนที่

เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสนับสนุนทางสังคม และความเชื่ออำนาจในตน ตามลำดับ สำหรับในกลุ่มครูที่มีอายุมากและกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก มีตัวแปรที่เข้าพยากรณ์เหมือนกัน คือ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อิทธิบาท 4 และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ตามลำดับ โดยจะเห็นได้ว่าในครูกลุ่มรวมและครูกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม จะมีตัวแปรที่เข้าพยากรณ์ในอันดับแรกเหมือนกัน คือ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น ผลการวิจัยจึงสนับสนุนสมมติฐานข้อ 6

บทที่ 5

การสรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง "ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1" โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัย 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ที่มีลักษณะทางสังคม ลักษณะทางจิต และลักษณะทางพุทธ ที่แตกต่างกันทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 2) เพื่อค้นหาตัวทำนายที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 278 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยตัวแปร 4 ประเภท คือ ลักษณะทางสังคม จำนวน 2 ตัวแปร ลักษณะทางจิต จำนวน 3 ตัวแปร ลักษณะทางพุทธ จำนวน 1 ตัวแปร และพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 รวมทั้งสิ้น 7 ตัวแปร และใช้ลักษณะทางชีวสังคมเป็นตัวแปรแบ่งกลุ่มย่อย สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two way-ANOVA) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Sheffe's) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ซึ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแปรตามคือ พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นหลักในการนำเสนอ โดยนำเสนอตามความมุ่งหมายของการวิจัย และแยกหัวข้อย่อยตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ในการสรุปและอภิปรายผลนี้ เป็นการประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย แล้วสรุปพร้อมอภิปรายผลตามสมมติฐาน เพื่อให้ทราบว่าผลการวิจัยที่ได้สนับสนุนความคาดหมายที่ผู้วิจัยตั้งไว้มากน้อยเพียงใด ต่อจากนั้นจึงนำผลการวิเคราะห์เชื่อมโยงกับผลงานวิจัยอื่นๆตาม que ผู้วิจัยได้ประมวลไว้เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น รวมทั้งนำเสนอข้อจำกัดของการวิจัย และข้อเสนอแนะของการวิจัย ตามลำดับ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ความมุ่งหมายที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษานิติ 1 ถึง 6 ที่มีลักษณะทางสังคม ลักษณะทางจิต และลักษณะทางพุทธ ที่แตกต่างกัน ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย สมมติฐานที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายข้อนี้คือ สมมติฐานที่ 1 ถึง 5 โดยจะกล่าวสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานดังมีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ 1 กล่าวว่า "ครูประถมศึกษามีความสุขสูงและมีการรับรู้ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่า ครูประถมศึกษามีความสุขต่ำและมีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนต่ำ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยประเภทต่างๆ" สมมติฐานนี้คาดหมายว่าลักษณะทางจิต คือ ความสุขใจ และลักษณะทางสังคม คือ การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในปริมาณที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยตามระดับความสุขใจและระดับการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ดังกล่าวแล้ว ผลปรากฏว่า ครูประถมศึกษามีความสุขสูงและมีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่า ครูประถมศึกษามีความสุขต่ำและมีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนต่ำ พบในกลุ่มรวม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วย วิธีของเซฟเฟใน กลุ่มรวม พบว่า ในกลุ่มครูที่มีความสุขสูงด้วยกัน ถ้ามีการรับรู้ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงฯ สูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการรับรู้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ ต่ำ และในกลุ่มครูที่มีความสุขต่ำด้วยกัน ถ้ามีการรับรู้ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงฯ สูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่รับรู้ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงฯ ต่ำ ต่อมาทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมในกลุ่มย่อย พบผลที่สนับสนุนสมมติฐานที่ 1 คือ ความสุขใจและการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ในกลุ่มครูที่มี ประสบการณ์ในการสอนมาก และจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟใน กลุ่มครูที่ มีประสบการณ์ในการสอนมาก พบว่า ในกลุ่มครูที่มีความสุขสูงด้วยกัน ถ้ามีการรับรู้ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงฯ สูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการรับรู้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่ำฯ

ดังนั้น สมมติฐานที่ 1 จึงได้รับการสนับสนุนในครุกลุ่มรวม และครุกลุ่มย่อยกลุ่มเดียว คือ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังไม่ปรากฏงานวิจัยใดที่พบว่าความพอใจมีปฏิสัมพันธ์กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงอาจกล่าวได้ว่าผลการวิจัยนี้ เป็นองค์ความรู้ใหม่ในอันที่จะส่งเสริมและพัฒนาลักษณะทางจิตคือ ความสุขใจ และลักษณะทางสังคมคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ คอช (Koh, 1991) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารและอาจารย์จากโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสิงคโปร์ พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนสามารถทำนายการเป็นพลเมืองดีขององค์กร ความผูกพันกับองค์กร ความพึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานขององค์กร โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทำนายความพึงพอใจและความผูกพันได้เพิ่มขึ้นจากภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน และประเสริฐ สมพงษ์ธรรม (2538) ที่ศึกษาภาวะผู้นำของศึกษานิเทศก์จังหวัดกับประสิทธิผลองค์กร พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถเสริมประสิทธิผลองค์กรได้ นอกจากนี้ รัชณีพร จารุงวณิชสกุล (2543) พบว่าครูต้นแบบวิชาภาษาอังกฤษ มีหลักปฏิบัติงานคือ มีปรัชญาการทำงาน มีความศรัทธาในวิชาชีพ และมีความสุขกับการสอนภาษาอังกฤษ และมานพ ตั้งเพชรศิริพงษ์ (2544) พบว่าการพัฒนาตนเองกับสมรรถภาพที่พึงประสงค์ ด้านการสอนและการประเมินผล ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านวิชาการของครูมีความสัมพันธ์กันทางบวกค่อนข้างสูง และพบว่าความพึงพอใจในงาน ได้แก่ การมีความรู้สึกที่ดีต่อการทำงาน รักงาน สามารถทำงานให้ได้ประสิทธิภาพสูงเมื่อได้รับการตอบสนอง ลักษณะงาน ความรับผิดชอบ ความรู้สึกต่อความสำเร็จ การได้รับการยอมรับ โอกาสความก้าวหน้า ดังนั้น ตัวแปรความสุขและการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนจึงมีความสำคัญกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูอย่างยิ่ง ในอันที่จะทำให้ครูกระทำหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยให้ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการตามความเหมาะสมของผู้เรียนแต่ละคน

อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ละตัวแปร พบว่าครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสูง เป็นผู้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนต่ำ ซึ่งพบผลทั้งในครุกลุ่มรวมและครุกลุ่มย่อย ผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงใจ นิลพันธุ์ (2543) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ความพึงพอใจในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานบริษัทในกลุ่มธุรกิจสื่อสารโทรคมนาคม พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร และสุภาพร รอดถนอม (2542) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์

ทางบวกในระดับมากกับประสิทธิผลองค์การ เนื่องจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่ผู้นำกระทำโดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะของผู้นำทั้ง 4 ประการ เป็นการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม จึงใจให้ผู้ร่วมงานมองไกลเกินกว่าความสนใจของพวกเขาไปสู่ประโยชน์ของกลุ่มหรือสังคม และจากการวิเคราะห์ตัวแปรความสุขใจ ปรากฏว่า พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ได้แปรปรวนไปตามความสุขใจทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่มแต่ประการใด

สรุปได้ว่า ครูที่มีความสุขใจสูงและมีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีความสุขใจต่ำและมีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนต่ำ โดยปรากฏผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยกลุ่มเดียว คือ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก (24-48 ปี) นอกจากนี้ เฉพาะครูที่รับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่รับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่ำ พบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย คือ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย (23-48 ปี) กลุ่มครูที่มีอายุมาก (49-60 ปี) กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย (1-23 ปี) และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก (24-40 ปี) ดังนั้น จากผลการวิจัยนี้ ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรมีคุณลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ เป็นผู้ที่มีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีการสร้างแรงบันดาลใจ มีการกระตุ้นทางปัญญา และมีการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่ของตนเอง สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถและสร้างแรงจูงใจให้ครูได้เห็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สมมติฐานที่ 2 กล่าวว่า "ครูประถมศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงและมีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำและมีการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนต่ำทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยประเภทต่าง ๆ" สมมติฐานนี้ คาดหมายว่าลักษณะทางจิตคือ ความเชื่ออำนาจในตน และลักษณะทางสังคม คือ การรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในปริมาณที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยตามระดับความเชื่ออำนาจในตนและระดับการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าวแล้ว ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ได้แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่าง

ความเชื่ออำนาจในตนและการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในระดับที่ยอมรับได้ในกลุ่มรวม และต่อมาได้ทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมในกลุ่มย่อยอีก 4 กลุ่ม ก็พบผลเช่นเดียวกัน ดังนั้น สมมติฐานที่ 2 จึงไม่ได้รับการสนับสนุนทั้งครูในกลุ่มรวม และครูในกลุ่มย่อยประเภทต่าง ๆ

แต่อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ละตัวแปรพบว่า ครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ ซึ่งพบผลในกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุมาก และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก ทั้งนี้ เพราะครูที่มีอายุมากย่อมหมายถึงการมีประสบการณ์มากขึ้น และสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี จึงได้คาดหวังว่าเมื่อตนกระทำพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามจุดประสงค์การสอนที่ตั้งไว้ และสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข และเมื่อตนสามารถทำได้ ประกอบกับได้รับการเสริมแรงบ่อยครั้ง จนทำให้เกิดความเชื่ออำนาจในตนว่าเมื่อครูกระทำพฤติกรรมดังกล่าวแล้ว ครูก็จะประสบความสำเร็จได้เช่นเดียวกับที่ผ่านมา ผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับนุชนารถ ธาดูทอง (2539) พบว่า นักวิชาการศึกษายุ่งอายุมากที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง มีพฤติกรรมการทำงานมากกว่านักวิชาการศึกษาในกลุ่มอื่นๆ ณัฐสุดา สุจินันท์กุล (2541) พบว่า พยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง มีพฤติกรรมการพยาบาลอย่างเหมาะสมมากกว่าผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ พบผลเด่นชัดในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มพยาบาลอายุมาก และกลุ่มพยาบาลมีระยะเวลาการทำงานมาก รวมทั้ง กมลรัตน์ ทองสว่าง (2546) พบว่า พยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่า มีพฤติกรรมการทำงานสูงกว่าพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า พยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงกว่า มีพฤติกรรมการทำงานในด้านบทบาทหน้าที่และด้านคุณภาพการปฏิบัติงานสูงกว่าพยาบาลที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับงานวิจัยที่ศึกษากลุ่มครูและพบผลที่สอดคล้องกันคือ งานวิจัยของศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532) พบว่า ครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำงานมากกว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ และรุ่งทิพย์ สมานรักษ์ (2536) พบว่า ครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง จะมีความพึงพอใจในการทำงานมากกว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ

สรุปได้ว่า ตัวแปรความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูร่วมกัน ไม่สามารถอธิบายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ได้ แต่เมื่อพิจารณาที่ละตัวแปร ปรากฏว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ พบผลในกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุมาก (49-60 ปี) และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก (24-40 ปี) จากผลการวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจในตนที่กล่าวว่า ผลของการเสริมพฤติกรรมที่ผ่านมาในอดีต ทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน และผู้ที่เชื่อว่าผลของการเสริมแรงที่ตนได้รับนั้นเกิดจากการกระทำของตน จัดว่าเป็นผู้ที่มีความเชื่ออำนาจในตน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรจัดให้ครูทุกคนในโรงเรียนได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ครูได้พัฒนาวิธีการสอนของตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สมมติฐานที่ 3 กล่าวว่า "ครูประถมศึกษาที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงและมีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำและมีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยประเภทต่าง ๆ" สมมติฐานนี้คาดหมายว่าลักษณะทางจิต คือ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และลักษณะทางสังคม คือ การสนับสนุนทางสังคม เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในปริมาณที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยตามระดับเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและระดับการสนับสนุนทางสังคมดังกล่าวแล้ว ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ได้แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคมในระดับที่ยอมรับได้ในกลุ่มรวม แต่เมื่อทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมในกลุ่มย่อย พบว่า ครูประถมศึกษาที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงและมีการสนับสนุนทางสังคมสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำและมีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ พบในกลุ่มครูที่มีอายุน้อย และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ในกลุ่มครูที่มีอายุน้อยและกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย พบผลเช่นเดียวกัน คือ ในกลุ่มครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำด้วยกัน ถ้ามีการสนับสนุนทางสังคมสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ นอกจากนี้ ในกลุ่มครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูงด้วยกัน ถ้ามีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียน

เป็นสำคัญสูง ยังคงมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำกว่า

ดังนั้น สมมติฐานที่ 3 จึงไม่ได้รับการสนับสนุนในครูกลุ่มรวม แต่ได้รับการสนับสนุนในครูกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย ทั้งนี้ งานวิจัยที่พบผลสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 3 ได้แก่ งานวิจัยของลักษมี ลูประสงค์ (2546) พบว่า นักวิชาการศึกษามีเจตคติต่อการสื่อสารในการทำงานสูงและได้รับการสนับสนุนทางสังคมในการทำงานสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการทำงานด้านการสื่อสารตามมาตรฐานสากลของประเทศไทย ด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผลของงานภาครัฐ (P.S.O 1102 : ระบบสื่อสาร) มากกว่านักวิชาการที่มีลักษณะดังกล่าวต่ำ และทิพย์สุดา จันทรแจ่มหล้า (2544) พบว่า พยาบาลที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ติดเชื้อเอชไอวีและมีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลรอบข้าง มีพฤติกรรมการให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ติดเชื้อเอชไอวีในภาวะวิกฤตด้านสังคมของผู้ดูแลผู้ป่วยมากกว่า ในกลุ่มอายุน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงกล่าวได้ว่า ครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูง มีการรับรู้หรือตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และรู้สึกพอใจกับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว จึงได้แสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้และความรู้สึกของตนเอง ซึ่งก็คือพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั่นเอง ประกอบกับการรับรู้ว่าผู้บริหารโรงเรียนเพื่อนร่วมงาน นักเรียน และชุมชน ได้ให้ความรัก ความเห็นใจ ความเอื้ออาทร การเห็นคุณค่า และให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ทำให้ครูประถมศึกษาปรับปรุงและพัฒนาพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจากผลการวิจัย ซึ่งพบผลในกลุ่มครูที่มีอายุน้อย และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยนั้น อาจเป็นเพราะครูที่มีอายุน้อยและครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย มีความพร้อมและยอมรับสิ่งใหม่ๆ ตลอดจนสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ง่ายกว่าครูที่มีอายุมากและทำการสอนแบบเดิมๆ มาเป็นเวลานาน จึงอาจยากต่อการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนในแบบใหม่ๆ ประกอบกับครูที่มีอายุน้อยและมีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่านั้น เมื่อเกิดปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ก็สามารถปรึกษาครูที่มีอายุมากกว่า หรือครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า หรือผู้บริหารโรงเรียนได้ เนื่องจากความเป็นผู้มีอาวุโสน้อยกว่า ทำให้เกิดความรู้สึกมั่นใจ ไม่โดดเดี่ยว และได้รับความหวังโยจากบุคคลโดยรอบ ทำให้มีกำลังใจและสามารถกระทำหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ละตัวแปรพบว่า ครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูง เป็นผู้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำ ซึ่งพบผลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลรัตน์ ทองสว่าง (2546) พบว่า พยาบาลที่มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีพฤติกรรมการทำงานสูงกว่าพยาบาลที่มีเจตคติต่อการทำงานต่ำทั้งโดยรวมและรายด้าน คือ ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านคุณภาพการปฏิบัติงาน ด้านคุณลักษณะในการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ณัฐสุดา สุจินันท์กุล (2541) พบว่า พยาบาลที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการพยาบาล มีพฤติกรรมการพยาบาลอย่างเหมาะสมมากกว่าผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการพยาบาลน้อย สำหรับงานวิจัยที่ศึกษากลุ่มครูและนักวิชาการศึกษา พบผลที่สอดคล้องกัน คือ งานวิจัยของอุบล ภัศระ (2535) พบว่า เจตคติต่องานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการทำงานของครูมัธยมศึกษา วิชัย เอียดบัว (2534) ที่ศึกษาลักษณะทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการของครูประถมศึกษา พบว่า ครูที่มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบวิชาชีพครูมาก เป็นผู้มีพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการสูงกว่าครูที่มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบวิชาชีพครูน้อย ปริญญา ณ วันจันทร์ (2536) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของครูประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย พบว่า เจตคติต่อวิชาชีพครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการทำงานของครู และนุชนารถ ธาตุทอง (2539) พบว่า นักวิชาการศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อสภาพการทำงาน มีพฤติกรรมการทำงานตามการรายงานของตนเองสูงกว่านักวิชาการศึกษาที่มีลักษณะดังกล่าวต่ำ จากผลการวิจัยในครั้งนี้และงานวิจัยที่สนับสนุน จึงกล่าวได้ว่าครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูง สามารถมองเห็นหรือตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความรู้สึกพอใจและแนวโน้มที่กระทำพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงเป็นข้อสนับสนุนผลการวิจัยในครั้งนี้ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ละตัวแปรต่อมา พบว่า ครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูง มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำซึ่งพบผลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม (ตาราง 10) สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัสเซลและ คณะ (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, 2532 : 40 ; อ้างอิงจาก Russell, et al. 1987) ที่ได้ศึกษาครูประถมศึกษาในรัฐไอโอโฮวา พบว่าการสนับสนุนจากหัวหน้าหรือผู้บริหาร เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมอันพึงปรารถนาในการทำงานของครู ปริญญา ณ วันจันทร์ (2536) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของครูประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย พบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมในการทำงานและประสิทธิภาพในการทำงานของครูมีความสัมพันธ์กันทางบวก รุ่งทิพย์ สมานรักษ์ (2536) พบว่า ครูประถมศึกษาที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูง มีความรู้สึกต่องานตามสภาพความเป็นจริงและคาดหวังเกี่ยวกับงานสูงกว่าครูที่มี

การสนับสนุนทางสังคมต่ำในกลุ่มรวม และทิพย์สุดา จันทร์แจ่มหล้า (2544) พบว่า ผู้ดูแลผู้ป่วยที่รับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลรอบข้างสูง มีพฤติกรรมให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ติดเชื่อเอดส์ในภาวะวิกฤตด้านรวมอย่างเหมาะสมมากกว่าผู้ดูแลผู้ป่วยที่มีลักษณะดังกล่าวต่ำ พบผลเด่นชัดทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 12 กลุ่ม จึงเป็นข้อสนับสนุนผลการวิจัยในครั้งนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงและมีการสนับสนุนทางสังคมสูง เป็นผู้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำและมีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ โดยปรากฏผลในครูกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย (23-48 ปี) และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย (1-23 ปี) นอกจากนี้ครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูง เป็นผู้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำ และครูที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูง เป็นผู้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ พบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย (23-48 ปี) กลุ่มครูที่มีอายุมาก (49-60 ปี) กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย (1-23 ปี) และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก (24-40 ปี) ดังนั้น จากผลการวิจัยนี้จึงควรส่งเสริมให้ครูประถมศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจ และเห็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันจะทำให้ครูมีเจตคติที่ดีต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งควรเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน นักเรียน และชุมชน เพื่อให้เกิดกำลังใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสามารถพัฒนาพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

สมมติฐานที่ 4 กล่าวว่า "ครูประถมศึกษาที่มีความสุขใจสูงและมีอิทธิบาท 4 สูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีความสุขใจต่ำและอิทธิบาท 4 ต่ำ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยประเภทต่างๆ" สมมติฐานนี้คาดหมายว่าลักษณะทางจิต คือ ความสุขใจ และลักษณะทางพุทธ คือ อิทธิบาท 4 เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในปริมาณที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยตามระดับความสุขใจและระดับอิทธิบาท 4 ดังกล่าวแล้ว ผลปรากฏว่า ครูประถมศึกษาที่มีความสุขใจสูงและมีอิทธิบาท 4 สูง เป็นผู้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีความสุขใจต่ำและมีอิทธิบาท 4 ต่ำ พบในกลุ่มรวม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟในกลุ่มรวมพบว่า ในกลุ่มครูที่มีความสุขใจสูงด้วยกัน ถ้ามีอิทธิบาท 4 สูง เป็นผู้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาก

กว่าครูที่มีอิทธิบาท 4 ต่ำ และในกลุ่มครูที่มีความสุขใจต่ำด้วยกัน ถ้ามีอิทธิบาท 4 สูง เป็นผู้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีอิทธิบาท 4 ต่ำ

ดังนั้น สมมติฐานที่ 4 จึงได้รับการสนับสนุนในครูกลุ่มรวม แต่ไม่ได้รับการสนับสนุนในครูกลุ่มย่อยประเภทต่างๆ จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังไม่ปรากฏงานวิจัยใดที่พบว่าความสุขใจมีปฏิสัมพันธ์กับอิทธิบาท 4 เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ดังนั้น ผลการวิจัยตามสมมติฐานที่ 4 จึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ในอันที่จะส่งเสริมและพัฒนาลักษณะทางจิต คือ ความสุขใจ และลักษณะทางพุทฺธ คือ อิทธิบาท 4 เพื่อให้ครูประถมศึกษาเป็นผู้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากจุดเริ่มต้นของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู ขึ้นอยู่กับใจ เมื่อใจรัก พอใจหรือมีฉันทะที่จะกระทำหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุขแล้ว ครูก็จะวางแผนการสอน ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงอย่างสม่ำเสมอ แม้จะมีปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การสอนไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้แต่ครูมีความเพียรพยายามโดยไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคนั้น ถือได้ว่าครูเป็นผู้มีวิริยะที่จะกระทำการสอนให้ดีขึ้น ตลอดจนมีจิตตะหรือเอาใจใส่ผู้เรียน ใช้ปัญญาในการปรับปรุงหรือริเริ่มวิธีการสอนใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งก็คือวิมังสานั่นเอง นอกจากนี้ การที่ครูมีอิทธิบาท 4 สูง และประกอบกับการเป็นผู้ที่มีความสุขใจแล้วย่อมส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างแน่นอน

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ละตัวแปรพบว่า ครูที่มีอิทธิบาท 4 สูง เป็นผู้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีอิทธิบาท 4 ต่ำ ซึ่งพบผลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญาณ วันจันทร์ (2536) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของครูประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย พบว่า อิทธิบาท 4 มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของครู ลักษณะมีอุปสรรค (2546) พบว่า นักวิชาการศึกษามีอิทธิบาท 4 สูง เป็นผู้มีพฤติกรรมการทำงานด้านการศึกษาสื่อสารตามมาตรฐานสากลของประเทศไทย ด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผลของงานภาครัฐ (P.S.O. 1102 : ระบบสื่อสาร) มากด้วย โดยพบผลในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อย คือ กลุ่มนักวิชาการศึกษาอายุน้อย กลุ่มนักวิชาการศึกษาอายุมาก กลุ่มนักวิชาการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย กลุ่มนักวิชาการศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก และกลุ่มนักวิชาการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี และกนิษฐา ตันทพันธ์ (2542) ศึกษาลักษณะทางจิตสังคัมและลักษณะทางพุทฺธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทำให้การพยาบาลตามบทบาทเชิงวิชาชีพ พบว่า พยาบาลที่มีอิทธิบาท 4 สูง จะมีพฤติกรรมทำให้การพยาบาลต้านป้องกันมากกว่าพยาบาลที่มีอิทธิบาท 4 ต่ำ จึงเป็นข้อสนับสนุนผลการวิจัยในครั้งนี้ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

อาจกล่าวได้ว่าที่เป็นเช่นนี้เพราะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ดังนั้น ครูที่จะประสบความสำเร็จในหน้าที่ได้ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง ทั้งความรู้ความเข้าใจ ความพอใจในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความมานะอดทน ไม่ย่อท้อ และเห็นว่าอุปสรรคหรือปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งท้าทาย รวมทั้งยังต้องใช้สติปัญญาไตร่ตรอง คิดหาวิธีการ แก้ไขปรับปรุง เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด และจากการวิเคราะห์ตัวแปรความสุข ปรากฏว่า พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่ได้แปรปรวนไปตามความสุขทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่มแต่ประการใด

สรุปได้ว่า ครูที่มีความสุขสูงและมีอิทธิบาท 4 สูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีความสุขต่ำและมีอิทธิบาท 4 ต่ำ โดยปรากฏผลในกลุ่มรวม นอกจากนี้ ครูที่มีอิทธิบาท 4 สูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีอิทธิบาท 4 ต่ำ พบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย คือ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย (23-48 ปี) กลุ่มครูที่มีอายุมาก (49-60 ปี) กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย (1-23 ปี) และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก (24-40 ปี) ดังนั้น จากผลการวิจัยนี้ จึงควรพัฒนาหรือปลูกฝังลักษณะทางพุทธ คือ หลักธรรมอิทธิบาท 4 ให้เกิดขึ้นในตัวครู เพื่อที่ครูจะได้พัฒนาพฤติกรรม การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

สมมติฐานที่ 5 กล่าวว่า "ครูประถมศึกษาที่มีความสุขสูงและมีการสนับสนุนทางสังคมสูง จะมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีความสุขต่ำและมีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยประเภทต่าง ๆ" สมมติฐานนี้ คาดหมายว่าลักษณะทางจิตคือความสุข และลักษณะทางสังคม คือ การสนับสนุนทางสังคม เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในปริมาณที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยตามระดับความสุขและระดับการสนับสนุนทางสังคมดังกล่าวแล้ว ผลปรากฏว่า ครูประถมศึกษาที่มีความสุขสูงและมีการสนับสนุนทางสังคมสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูประถมศึกษาที่มีความสุขต่ำและมีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ พบในกลุ่มรวม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ ในกลุ่มรวม พบว่า ในกลุ่มครูที่มีความสุขสูงด้วยกัน ถ้ามีการสนับสนุนทางสังคมสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ ต่อมาทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมในกลุ่มย่อย พบผลที่สนับสนุนสมมติฐานที่ 5 คือ ความสุขและการสนับสนุนทางสังคม เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มครูที่มีอายุมากและกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก และจากการ

เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟในในกลุ่มครูที่มีอายุมากและกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก พบผลเช่นเดียวกันคือ ในกลุ่มครูที่มีความสุขใจสูงด้วยกัน ถ้ามีการสนับสนุนทางสังคมสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ

ดังนั้น สมมติฐานที่ 5 จึงได้รับการสนับสนุนในครูกลุ่มรวม และกลุ่มครูย่อย คือ กลุ่มครูที่มีอายุมาก และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผลการวิจัยตามสมมติฐานที่ 5 จึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ในอันที่จะส่งเสริมและพัฒนาลักษณะทางจิต คือ ความสุขใจ และลักษณะทางสังคม คือ การสนับสนุนทางสังคม เพื่อให้ครูประถมศึกษาเป็นผู้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจากผลการวิจัยที่พบผลในกลุ่มครูที่มีอายุมาก และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก อาจเป็นเพราะครูในกลุ่มดังกล่าวมีสัมพันธภาพอันยาวนานกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียนและชุมชน จึงทำให้รับรู้ว่าคุณค่าที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับตนเองและตนได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

แต่อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ละตัวแปรพบว่า ครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ ซึ่งพบผลทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย สอดคล้องกับผลการวิจัยที่กล่าวไว้ในสมมติฐานที่ 3 และจากการวิเคราะห์ตัวแปรความสุขใจ ปรากฏว่า พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ได้แปรปรวนไปตามความสุขใจทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่มแต่ประการใด

สรุปได้ว่า ครูที่มีความสุขใจสูงและมีการสนับสนุนทางสังคมสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีความสุขใจต่ำและมีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ โดยปรากฏผลในกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุมาก (49-60 ปี) และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก (24-40 ปี) นอกจากนี้ ครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีการสนับสนุนทางสังคมต่ำ พบผลในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มครูที่มีอายุน้อย (23-48 ปี) กลุ่มครูที่มีอายุมาก (49-60 ปี) กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย (1-23 ปี) และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก (24-40 ปี) ดังนั้น จากผลการวิจัยนี้ จึงควรเสริมสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับครู ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อร่วมงาน นักเรียน และชุมชน เพื่อให้เกิดกำลังใจและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายที่ 2 เพื่อค้นพบตัวทำนายที่สำคัญในการทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาระดับปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 สมมติฐานที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายข้อนี้ คือ สมมติฐานที่ 6 โดยได้สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 6 กล่าวว่า “ตัวแปรกลุ่มลักษณะทางสังคม ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู และการสนับสนุนทางสังคม ลักษณะทางจิต ได้แก่ ความสุขใจ ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และลักษณะทางพุทธ คือ อิทธิบาท 4 ร่วมกัน สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้” สมมติฐานนี้คาดว่าอำนาจของตัวแปรต่างๆ ดังกล่าวสามารถทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้

ในการตรวจสอบสมมติฐานนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ โดยตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากที่สุด จะได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการการทำนายในอันดับแรก และตัวแปรพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญรองลงมาจะเข้าสู่สมการการทำนายในอันดับต่อมาตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่า ครูในกลุ่มรวม ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียงลำดับดังนี้ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสนับสนุนทางสังคม และอิทธิบาท 4 โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ร้อยละ 55 เมื่อพิจารณากลุ่มย่อยอีก 4 กลุ่มพบว่า ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสนับสนุนทางสังคม อิทธิบาท 4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู และความเชื่ออำนาจในตน สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ร้อยละ 44.60-64.10 ยกเว้นความสุขใจที่ไม่เข้าสู่สมการการทำนายในครูทุกกลุ่ม

ดังนั้น สมมติฐานที่ 6 จึงได้รับการสนับสนุนเป็นส่วนใหญ่ โดยตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสนับสนุนทางสังคม อิทธิบาท 4 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู และความเชื่ออำนาจในตน ยกเว้น ตัวแปรความสุขใจ

งานวิจัยที่สนับสนุนสมมติฐานของผลการวิจัยครั้งนี้ เพื่อค้นหาตัวทำนายพฤติกรรมต่างๆ ได้แก่ งานวิจัยของปริญญา ณ วันจันทร์ (2536) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการทำงานของครูประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย พบว่า ตัวแปร 7 ตัว คือ ความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ อิทธิบาท 4 เจตคติต่อวิชาชีพครู ความเชื่ออำนาจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการรับรู้สภาพแวดล้อมในการทำงาน สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพในการทำงานของครูได้ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย โดยเจตคติต่อวิชาชีพครูเป็นตัวแปรสำคัญอันดับแรกของการทำนายพฤติกรรมการทำงานของครูได้ถึง 5 กลุ่ม และจากงานวิจัยที่ศึกษาในกลุ่มครู เช่น งานวิจัยของศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532) วิชัย เอียดบัว (2534) และอุบล ภัทระ (2535) ต่างก็พบว่า เจตคติเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานของครู โดยครูที่มีเจตคติต่อวิชาชีพหรือต่อการทำงานสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการสอนหรือพฤติกรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากกว่าครูที่มีลักษณะดังกล่าวต่ำ จึงกล่าวได้ว่า ครูที่มีเจตคติที่ดีต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะทำการสอนอย่างมีความสุขและทุ่มเทให้การสอนนักเรียนอย่างเต็มความสามารถ เนื่องจากเห็นประโยชน์ เห็นคุณค่าและมีความพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงได้แสดงพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2532) ยังพบว่านอกจากตัวแปรเจตคติต่อสภาพการทำงานที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมการทำงานของครู เป็นอันดับแรกแล้ว ยังมีตัวแปรอีก 6 ตัว คือ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน และความรู้สึกเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม ที่ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการทำงานได้

สำหรับงานวิจัยของลักษณะมี ลุประสงค์ (2546) พบว่า ตัวพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมการทำงานด้านการสื่อสารตามมาตรฐานสากลของประเทศไทยด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผลของงานภาครัฐ (P.S.O. 1120 : ระบบสื่อสาร) ของบุคลากรทางการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ตัวแปรความคลุ้มเครือในบทบาท อิทธิบาท 4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการถ่ายทอดทางสังคมในการทำงาน ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่า อิทธิบาท 4 เข้าสู่สมการการทำนายเป็นอันดับที่สอง สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ในกลุ่มครูที่มีอายุมาก และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก และจากงานวิจัยของทิพย์สุดา จันทร์แจ่มหล้า (2544) ได้นำตัวแปร 4 กลุ่มจากกลุ่มสถานการณ์ทางสังคม กลุ่มจิตลักษณะเดิม กลุ่มลักษณะทางพุทธศาสนา และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ รวม 10 ตัวแปร เข้าทำนายพฤติกรรมในการสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ติดเชื้อเอชไอวีในภาวะวิกฤตด้านรวม พบว่า ตัวทำนายสำคัญอันดับแรก คือ เจตคติต่อพฤติกรรมให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ติดเชื้อเอชไอวี และพบว่ากลุ่มตัวแปร 4 กลุ่ม มีลำดับความสำคัญในการเข้าทำนายพฤติกรรมให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ติดเชื้อเอชไอวีในภาวะวิกฤตด้านรวม เรียงลำดับดังนี้ 1) กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ คือ เจตคติต่อพฤติกรรมให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ความเชื่ออำนาจในตนด้านการดูแลสุขภาพ ความเชื่ออำนาจในบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขด้านการดูแลสุขภาพ 2) กลุ่มสถานการณ์ทางสังคม คือ การรับรู้การสนับสนุนทาง

สังคมจากบุคคลรอบข้าง การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี และระดับเศรษฐกิจในครอบครัว และ 3) กลุ่มจิตลักษณะเดิม คือ สุขภาพจิต และความสามารถในการร่วมรู้สึก

แต่อย่างไรก็ตาม นอกจากตัวแปรเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสนับสนุนทางสังคม อิทธิบาท 4 และความเชื่ออำนาจในตน จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นที่พบผลสอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ โดยปรากฏว่า จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังไม่พบอำนาจในการเข้าทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู และตัวแปรความสุขใจ ผลการวิจัยในครั้งนี้จึงทำให้ทราบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเข้าสู่สมการการทำนายเป็นอันดับที่สาม ในกลุ่มครูที่มีอายุมาก (48-60 ปี) และ กลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก (24-40 ปี) และถึงแม้ว่าตัวแปรความสุขใจจะไม่เข้าสู่สมการการทำนายในครูทุกกลุ่ม แต่หากตัวแปรอื่นๆ ประกอบเข้ากับตัวแปรความสุขใจแล้ว ทำให้ครูมีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเช่นกัน

สรุปได้ว่า ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ 1) เจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถเข้าสู่สมการการทำนายอันดับแรก ในครูทุกกลุ่ม 2) การสนับสนุนทางสังคม เข้าสู่สมการการทำนาย ในครูกลุ่มรวม กลุ่มครูที่มีอายุน้อย และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย 3) อิทธิบาท 4 เข้าสู่สมการการทำนายในครูกลุ่มรวม กลุ่มครูที่มีอายุมาก และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก 4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู เข้าสู่สมการการทำนายในกลุ่มครูอายุมาก และกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก และ 5) ความเชื่ออำนาจในตน เข้าสู่สมการการทำนายในกลุ่มครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย

ข้อจำกัดของการวิจัยครั้งนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในครั้งนี้ ครูเป็นผู้รายงานตนเองแต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งในการวัดพฤติกรรมการสอนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด จึงควรมีการวัดพฤติกรรมการสอนของครูจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น นักเรียน หรือผู้บริหารโรงเรียน ว่าครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนอย่างไร อาจทำให้พบผลที่แตกต่างกันบ้างและได้ข้อมูลที่นำเชื่อถือมากขึ้น

2. ตัวแปรพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่นำมาศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยที่ได้จึงนำไปอ้างอิงเฉพาะกลุ่มประชากรที่เป็นครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เท่านั้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เฉพาะครูประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เท่านั้น จึงควรทำการศึกษาครูประถมศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาครูทั้งด้านจิตใจและสภาพแวดล้อมที่จะเอื้อให้เกิดพฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2. การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ตัวแปรเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมเป็นแนวทางการวิเคราะห์และใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบโดยรวม ไม่ได้เจาะลึกถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นรายวิชา ซึ่งอาจทำให้ได้รายละเอียดของพฤติกรรมการสอนของครูประถมศึกษาได้มากกว่า และสามารถนำไปใช้เป็นรูปแบบในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละวิชาในรูปแบบการสอน เผยแพร่ให้ครูในทุกสังกัดได้เรียนรู้อย่างทั่วถึง เป็นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนทำให้ผู้บริหารโรงเรียน สามารถวางแผนและบริหารโรงเรียนได้บรรลุผลสำเร็จ ครูผู้สอนสามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนของนักเรียนต่อไป

3. ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจดำเนินการจัดทำหลักสูตรการเสริมสร้างและพัฒนาคุณลักษณะทางสังคม ลักษณะทางจิต และลักษณะทางพุทธ ที่พบผลจากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูประถมศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และทำการประเมินผลสัมฤทธิ์ที่ผู้เรียน เมื่อครูประถมศึกษาได้รับการพัฒนาดังกล่าวแล้ว

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1. จากการวิจัยทำให้ทราบว่า ครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงเป็นผู้มีพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าครูที่มีเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่ำ และเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นตัวแปรที่ทำนายพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นอันดับแรกในครูทุกกลุ่ม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา รวมทั้งโรงเรียน จึงควรเสริมสร้างให้ครูมีเจตคติที่ดีต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. จากการศึกษาทำให้ทราบว่าลักษณะทางสังคม ลักษณะทางจิต และลักษณะทางพุทธ ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งสิ้น ดังนั้น จึงควรเผยแพร่ข้อมูลในรูปบทความในเอกสารทางการศึกษา หรือสรุปผลการวิจัยเสนอให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกๆ ระดับ ได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของครูประถมศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะทางสังคม ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน การสนับสนุน

ทางสังคม ลักษณะทางจิต ได้แก่ ความสุขใจ ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และลักษณะทางพุทธ ได้แก่ อิทธิบาท 4 ให้กับครูประถมศึกษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนมีลักษณะที่พึงประสงค์คือ เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ถือเป็นจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา

3. ปัจจุบันการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือการพัฒนาบุคลากรในองค์กร ได้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่โดยใช้หลักสมรรถนะ (Competency) คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมซึ่งจะเน้นการวิเคราะห์คนมากกว่าการวิเคราะห์งาน ดังนั้น การศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 จึงมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม อันประกอบด้วย ลักษณะทางสังคม ลักษณะทางจิต และลักษณะทางพุทธ ให้กับครูประถมศึกษา ตลอดจนบุคลากรในองค์กร ซึ่งจะทำให้หน่วยงานทางการศึกษามีการพัฒนาในลักษณะที่ยั่งยืน และเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนว่ามีลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข หรือไม่ ทั้งนี้ ถือเป็นแนวทางที่ดีและประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้มากกว่าการเน้นเพียงผลการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษาในเชิงปริมาณ (Knowledge, Skill, Ability & Characteristics) เพียงอย่างเดียว

บรรณานุกรม

•

บรรณานุกรม

- กนิษฐา ดัณฑพันธ์. (2541). *ลักษณะทางจิตและลักษณะทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทำให้การพยาบาลตามบทบาทเชิงวิชาชีพ*. ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. (พฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ. (2536). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน*. ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กระทรวง, ศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. (2544). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวง, ศึกษาธิการ. กรมสามัญศึกษา. (2542). *แนวทางปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา : การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กุลยา ดันดีผลาชีวะ. (2544,กรกฎาคม). "การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ," *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 5(3) : 17-25.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2544). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ. 2545-2549*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จารุพันธ์ ฉวีรัตน์. (2546). *บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จินดา จิโน. (2535). *พฤติกรรมการสอนของครุคณิตศาสตร์ดีเด่นในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. (หลักสูตรและการสอน). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- จินดา ทับจีน. (2546). *พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษากลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือ*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชนาธิป พรกุล. (2544, กันยายน). "คลีพระราชบัญญัติจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง," *วารสารวิชาการ*. 4(9) : 2-7.

- ณัฐสุดา สุจินันท์กุล. (2541). *ปัจจัยด้านครอบครัว การทำงาน และลักษณะส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ*. ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูชัย สมितिไกร. (2540). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์การ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงใจ นิลพันธ์. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความพึงพอใจในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน : ศึกษากรณีบริษัทในกลุ่มธุรกิจสื่อโทรคมนาคม*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. (จิตวิทยาอุตสาหกรรม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ : โครงการ ส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทิพย์สุดา จันทร์แจ่มหล้า. (2544). *ปัจจัยด้านจิตสังคมของผู้ดูแลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ติดเชื้อเอดส์*. ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา แคมณี. (2542) “การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลซิปปา,” ใน *ประมวลบทความนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา*. พิมพ์ดีและคณะ. หน้า 1-22. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2542). *การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดล CIPPA*. (เอกสารการประชุมปฏิบัติการ) : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ม.ป.พ. อัดสำเนา.
- ธำรง บัวศรี. (2542,มกราคม). “กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง,” *วารสารวิชาการ*. 2(1) : 17-22.
- ธีรภูมิ เอกะกุล. (2541). *พฤติกรรมองค์กรที่เอื้อต่อความเป็นครูเก่งและครูดี : กรณีศึกษาข้าราชการครูที่สำเร็จการศึกษาโครงการครุทายาทของสถาบันราชภัฏ*. ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นุชนารถ ธาดาทอง. (2539). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งในบทบาท ความคลุมเครือในบทบาท ลักษณะทางจิตบางประการกับพฤติกรรมการทำงานของนักวิชาการศึกษาในส่วนภูมิภาค*. ปริญญาานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. (พฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญรับ ตักดีมณี. (2532). *การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ*. ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. (พัฒนศึกษาศาสตร์) . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ประพันธ์ หงษ์เจ็ด. (2543). *การศึกษาประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่*. รายงานการวิจัย เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 35/2543. แพร่ : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่.
- ประยูร ผ่องอำไพ. (2544). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัย. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประเวศ วะสี. (2541). *ปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ประเสริฐ สมพงษ์ธรรม. (2538). *การวิเคราะห์ภาวะผู้นำของศึกษานิเทศก์จังหวัดที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์กรสำนักงานศึกษานิเทศก์จังหวัด*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปริญญา ณ วันจันทร์. (2536). *ปัจจัยที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงานของครูประถมศึกษาในจังหวัดเชียงราย*. ปรินญาณิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิ์พงษ์. (2530, ธันวาคม). "แนวการวิเคราะห์ความเบี่ยงเบนตามกรอบการวิเคราะห์เชิงการปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์," *วารสารสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา*. 5(2) : 2.
- พินิจดา วีระชาติ. (2542). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2526). "การประชาสัมพันธ์โรงเรียน," ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาโรงเรียนกับชุมชน หน่วยที่ 8-15*. พิมพ์ครั้งที่ 2. 62-65 ; นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มานพ ตั้งเพชรศิริพงษ์. (2544). *การพัฒนาตนเองและความพึงพอใจในงานกับสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูพลศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. (พลศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ยีนง ไทยใจดี. (2537). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเครียดและวิธีการจัดการกับความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- รัชณีพร จาวรุ่งวณิชสกุล. (2543). *พฤติกรรมการสอนภาษาอังกฤษของครูต้นแบบ*.
 วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. (หลักสูตรและการนิเทศ). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2543). *ผลการฝึกอบรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำนิสิต
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การวิจัย
 พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนา ตริกกลาง. (2537). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องความน่าจะเป็นโดยการเรียนการสอนเป็นคณะและการเรียน
 การสอนเป็นกลุ่มทั้งชั้น*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. (ศึกษาศาสตร์-การสอน).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- รุ่งทิพย์ สมานรักษ์. (2536). *ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะชีวสังคม และจิตวิทยา กับความ
 พึงพอใจในการทำงานของครูประถมศึกษาที่สอนอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกันในจังหวัด
 สุรินทร์*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์).
 กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลักษมี ลูประสงค์. (2546). *ปัจจัยทางจิตสังคมและลักษณะทางพุทธที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม
 การทำงานด้านการสื่อสารตามมาตรฐานสากลของประเทศไทย ด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผล
 ของงานภาครัฐ (P.S.O. 1120 : ระบบสื่อสาร) ของบุคลากรทางการศึกษา กระทรวง
 ศึกษาธิการ*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
 ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เลขาธิการคุรุสภา , สำนักงาน. (2541). *ก เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ
 : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2541). *ข ระดับคุณภาพของครู*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ :
 บริษัทตันอ้อ 1999 จำกัด.
- (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 คอมพิวเตอร์กราฟฟิก.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้เรียนสำคัญที่สุดสู่ความสำเร็จหรือกระบวนการ*.
 นนทบุรี : โรงพิมพ์เอสอาร์พริ้นติ้ง.
- วิชัย เอียดบัว. (2534). *ลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางการ
 แสวงหาความรู้ของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์
 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วีรยุทธ บุณยะไวโรจน์. (2537). *ระดับการยอมรับนวัตกรรมและการรับรู้คุณค่าของนวัตกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ของครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินูญาณิพนธ์การศึกษาดุขฎีบัณฑิต. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีสมร พุ่มสะอาด. (2530). *การศึกษาคุณภาพครูประถมศึกษา*. ปรินูญาณิพนธ์การศึกษาดุขฎีบัณฑิต. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศักดิ์ชัย นิรัฎหุวี. (2532). *ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินูญาณิพนธ์การศึกษาดุขฎีบัณฑิต. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ส.วาสนา ประवालพฤกษ์. (2541ข). "การวัดผลจากการปฏิบัติจริง." ใน*คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย*. บรรณาธิการโดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ 3 หน้า 224-230. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สนั่น ราชทิพย์. (2541). *แนวทางเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาติ กิจยรรยง และอรจรรย์ ณ ตระกั่วทุ่ง. (2539). *เทคนิคการจัดฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ (ฉบับปรับปรุงใหม่)*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สมนึก จันทรแดง. (2536). *การศึกษาการปฏิบัติงานของครูกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย*. ปรินูญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (อุตสาหกรรมการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- สำเนา ศรีบุญแก้ว. (2533). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ระหว่างการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางกับผู้สอนเป็นศูนย์กลาง*. ปรินูญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุทัศน์ แดงทอง. (2528). *พฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท*. ปรินูญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนัน จันทรโมลี. (2544). *การประเมินความรู้และเจตคติของครูผู้สอนที่มีต่อแนวทางจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. (การศึกษาผู้ใหญ่) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- สุภาพร พิศาลบุตรและยงยุทธ เกษสาคร. (2545). *การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ : วี.เจ.พรินติ้ง.
- สุภาพร รอดถนอม. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลกับประสิทธิผลองค์การตามการรับรู้ของอาจารย์พยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข*. วิทยานิพนธ์พยาบาลมหาบัณฑิต. (การบริหารการพยาบาล). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2541). "ทำไมต้องปฏิรูปการเรียนรู้." ใน *การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี*. กรุงเทพฯ : ไอเดียสแควร์.
- สุภาพร เข้มเฮง. (2541, ตุลาคม-ธันวาคม). "ผลสัมฤทธิ์วิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทยเมื่อเปรียบเทียบกับนานาชาติ," *วารสาร สสวท*. 24(99) : 36-37 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541).
- อนิสรา จรัสศรี. (2541). *ลักษณะทางพุทธและพฤติกรรมศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการพยาบาลผู้ป่วยติดเชื่อเอดส์ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลสังกัดสำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร และสังกัดกรมการแพทย์สาธารณสุข*. ปรินญา นิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อ้อมเดือน สดมณี และนงเล็ก สุขถิ่นไทย. (2529). *บทบาทครูประถมศึกษาในการถ่ายทอดค่านิยมทางศาสนา*. รายงานการวิจัย. ฉบับที่ 42. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อัญชลี เจียประเสริฐ. (2542). *การศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองและแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับกลางของสภากาชาดไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). *หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง) พิมพ์ครั้งที่ 3*. กรุงเทพฯ : ไอเดียสแควร์.
- อุทัยรัตน์ เนียรเจริญสุข. (2544). *ปัจจัยชีวสังคมลักษณะทางพุทธและจิตลักษณะที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตเครื่องประดับ*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- อุบล ภัศระ. (2535). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานของครูมัธยมศึกษา*. ปรินญา นิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. (พฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- Bass, Bernard M. (1997a, February). "Does the Transactional-Transformational Leadership Paradigm Transcend Organizational and National Boundaries?," *American Psychologist*. 52 (2) : 130-139.
- Brickman, P. and Campbell, D.T. (1971). *Hedonic relativism and planning in the good society*. London : Amcademic Press.
- Buckley, R. Caple, J. (1995). *The Theory and Practice of Training*. 3rd ed. London : Kogen Page.
- Campbell, A., Converse, P.E. and Rodgers, W.L. (1976). *The quality of American life*. New York : Sage Foundation.
- Chen, Shr-Jya. (1996, July). "Stress, Bunout and Social Support among Teachers in Taiwan (China)," *Dissertation Abstracts International*. 57(1) : 41.
- Diener, E., Wolsic, B., and Fujita, F. (1995). Physical attractiveness and subjective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*. 69, 120-129.
- Diener, E.d. (2000, January). "Subjective Well-Being" *American Psychologist*, 55(1) : 34-43.
- Freed, Edward Henry. (1994,October). "The Relationship of Social Support, Occupational Stress, Burnout and Job Satisfaction among special Education Teachers," *Dissertation Abstracts International*. 55(4) : 909.
- Koh, William Lok Kiang. (1991, August). "An Empirical Validation of the Theory of Transformational Leadership in Secondary in Singapore," Ph.D. Dissertation, University of Oregon, *Dissertation Abstracts Interntional*. (CD-ROM) 52 (2) : 602.
- Magnusson, David and Norman S.Endler. (1977). *Personality at the Crossroad : Current Issues in Interactional Psychology*. New Jersey : Lawrence Erlbaum Associated Publishers.
- Ryff, C.D. and Keyes, C.L.M. (1995, January). "The Structure of Psychological Well-Being Revisited." *Journal of Personality and Social Psychology*. 69 (4) : 719-727.
- Sarason, et al. (1987, January). "Interrelations of Social Support Measuers : Theoretical and Practical Implications," *Journal of Personality and Social Psychology*. 52 (4) : 813-832.
- Strickland, Bonnie F. (1977). "Internal-External Control of Reinforcement," P.219-279,ed. By Themas Blass, Hillsdale, New Jersey : Lawenee Eflbaum Associates, Publishers.

- Thoits, Peggy A. (1982, June). "Conceptual, Methodological, and theoretical Problems in Studying Social Support as a Buffer Against Life Stress," *Journal of Health and Social Behavior*. 23(1) : 145-159.
- Tucker M.L. (1990, September). "Higher Education Leadership : Transformational as a Predictor of Satisfaction Effectiveness, and Extra Effort," Ph.D. Dissertation, University of New Orleans. *Dissertation Abstracts International*. (CD-ROM) 52(3) : 773.
- Veenhoven, R. (1991). "Questions on Happiness : Classical Topics. Modern Answers. Blind Spots, " In F. Strack, M. Argyle and N. Scheerz (Eds.) *Subjective Well-Being : An Interdisciplinary Perspective*, New York : Pergamon Press.
- William, L.k., R.M. Steers and J.R. Terborg. (1995, July). "The Effects of Transformational Leadership on Teacher Attitudes and Student Performance in Singapore," *Journal of Organization Behavior*. 16(4) : 319-333.

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรียน ท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

ด้วยข้าพเจ้า อัจฉราพร บุญญพนิช นิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความประสงค์จะทำการจัดเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสอน

การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของท่าน ผู้วิจัยจึงขอให้ท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามนี้ทุกข้อที่ตรงกับความเป็นจริงและความเห็นของท่านมากที่สุด

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอยืนยันว่า สิ่งที่ท่านให้ข้อมูลในแบบสอบถามฉบับนี้ จะนำไปใช้ประโยชน์ตามที่กล่าวมาเท่านั้น และขอรับรองว่าการตอบแบบสอบถามนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด

ขอขอบคุณในความร่วมมื้อมา ณ โอกาสนี้
 อัจฉราพร บุญญพนิช
 นิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสอบถามชุดที่ 1

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาเติมคำที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. อายุ ปี

2. ประสบการณ์ในการสอน ปี

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถามชุดที่ 2-8

แบบสอบถามชุดที่ 2-8 นี้ มีความประสงค์ที่จะสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการสอนของท่าน ขอความกรุณาให้ ท่านอ่านข้อความ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

แบบสอบถามชุดที่ 2

พฤติกรรมการสอน

คำแนะนำในการตอบ

เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงต่อความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงตัวเดียว เดียวในแต่ละประโยค กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. ในการวางแผนการสอน ฉันศึกษาเนื้อหาวิชาที่จะสอนให้เข้าใจอย่างชัดเจน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. ฉันกำหนดจุดประสงค์การสอนทุกครั้งว่าสอนเพื่ออะไร ให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมใด

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ฉันศึกษาเนื้อหาวิชาทุกครั้ง เพื่อกำหนดจุดประสงค์การสอนได้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. ฉันเตรียมแหล่งความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาข้อมูลได้ด้วยตนเอง

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. ฉันเตรียมกิจกรรมการสอนโดยพิจารณาจุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้ทุกครั้ง

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. ความสามารถและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน เป็นสิ่งที่ฉันนำมาพิจารณาเพื่อเตรียมกิจกรรมการสอนทุกครั้ง

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. ฉันศึกษาลักษณะเนื้อหาวิชาอย่างละเอียด เพื่อเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. ฉันเตรียมสื่อการสอนโดยยึดหลักว่าสื่อการสนั้น ต้องทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การสอน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. ฉันเตรียมสื่อการสอนที่สอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาวิชา

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. ฉันเตรียมการประเมินผลที่ตรงตามจุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11. ฉันค้นคว้าวิธีการประเมินผลเพื่อให้ตรงกับสภาพที่เป็นจริงของนักเรียน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. ฉันจะคอยให้คำแนะนำและเสริมแรงนักเรียนเพื่อสร้างความมั่นใจในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

13. ฉันส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

14. เนื้อหาวิชาที่ฉันสอนจะมีประเด็นที่ท้าทายให้นักเรียนช่วยกันคิดวางแผนและดำเนินการในกิจกรรมการเรียนการสอน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

15. ฉันมอบหมายงานกลุ่มให้นักเรียนได้ค้นคว้าเรียนรู้ร่วมกันตามความสนใจของกลุ่ม

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

16. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง ฉันส่งเสริมให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

17. ฉันได้ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่หลากหลายทั้งบุคคล เครื่องมือ และสถานที่ต่างๆ ตามความเหมาะสม ของเนื้อหาวิชา

.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

18. ในการเรียนการสอน ฉันจะจัดกิจกรรมที่สอดคล้องคุณลักษณะนิสัยที่ดั่งามให้กับนักเรียน

.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

19. ฉันสอนให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบเรื่องการเรียน การทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

20. ฉันจะสอนโดยบูรณาการเนื้อหาวิชาและส่งเสริมให้นักเรียนถ่ายโยงความคิด ความรู้และประสบการณ์

.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

21. การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ฉันวัดจากผลงานการปฏิบัติของนักเรียน

.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

22. การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ฉันพิจารณาจากจุดประสงค์การสอนเสมอ

.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

23. ฉันนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาใช้ ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนทุกครั้ง

.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

24. การประเมินผลการเรียน ฉันใช้แฟ้มสะสมผลงานของนักเรียนมาประกอบกับผลการสอบ

.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

25. ฉันเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินผลตนเองด้วย

.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

26. ฉันประเมินผลการเรียน โดยคำนึงถึงลักษณะของเนื้อหาวิชาที่สอน

.....
จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

แบบสอบถามชุดที่ 3
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน

คำแนะนำในการตอบ

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นการบรรยายถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนของท่าน ในการตอบคำถามแต่ละข้อ ขอให้ท่านพิจารณาตัดสินว่าผู้บริหารโรงเรียนของท่านมีลักษณะภาวะผู้นำ ลักษณะการทำงาน เป็นไปตามพฤติกรรมที่บรรยายไว้มากน้อยเพียงใดตามที่เป็นจริง แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความเป็นจริงเพียงตัวเลือกเดียวในแต่ละประโยค กรุณาตอบในครบทุกข้อ

■ **การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์**

1. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นในการทำงาน

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

2. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันสามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤติ

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

3. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันเน้นความสำคัญเรื่องค่านิยมที่พึงประสงค์ในการทำงาน

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

4. ฉันเชื่อมั่นศรัทธาและภาคภูมิใจในตัวผู้บริหารโรงเรียนของฉัน

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

5. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

6. การตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียนของฉันจะคำนึงถึงผลตามมาทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

7. ผู้บริหารโรงเรียนให้ความมั่นใจกับฉันและผู้ร่วมงานว่าจะชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

8. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันแสดงให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาดและความสามารถในการทำงาน

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

9. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันแสดงจุดยืนที่ชัดเจนในการแสดงข้อคิดเห็นต่อปัญหาโต้แย้งที่เกิดขึ้น

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

10. การกระทำของผู้บริหารโรงเรียนทำให้ฉันและผู้ร่วมงานนับถือ

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

11. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันระบุเป้าหมายหลักในการทำงานไว้อย่างชัดเจน

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

12. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในตนเอง

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

13. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันมุ่งมั่นและทุ่มเทในการปฏิบัติงานตามภารกิจ

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

14. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันปฏิบัติตามสอดคล้องกับค่านิยมที่แสดงไว้

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

■ การสร้างแรงบันดาลใจ

15. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันมีการตั้งเป้าหมายในการทำงาน

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

16. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันมองการณ์ไกลถึงความเป็นไปได้ใหม่ๆ

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

17. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันมองปัญหาในแง่ดี

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

18. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันแสดงความเชื่อมั่นว่ากลุ่มเราจะบรรลุเป้าหมาย

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

19. ผู้บริหารโรงเรียนให้กำลังใจฉันและผู้ร่วมงาน

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

20. ผู้บริหารโรงเรียนทำให้ฉันและผู้ร่วมงานมุ่งความสนใจในการทำงานอย่างไร เพื่อจะทำให้งานเกิดผลสำเร็จ

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

21. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันพูดถึงเป้าหมายในการทำงานด้วยความกระตือรือร้น

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

22. ผู้บริหารโรงเรียนกระตุ้นฉันและผู้ร่วมงานให้ตระหนักถึงสิ่งสำคัญที่ควรได้รับการพิจารณา

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

23. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันพูดถึงเป้าหมายในอนาคตที่เกี่ยวกับการทำงานอย่างชัดเจน

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

24. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะทำงานให้สำเร็จตามที่กำหนด

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

■ การกระตุ้นทางปัญญา

25. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันให้ความสำคัญกับการตั้งคำถาม เพื่อนำไปสู่การร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

26. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในการทำงานโดยใช้ข้อมูลหลักฐาน

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

27. ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ฉันและผู้ร่วมงานพูดคุยหรือพิจารณาในเรื่องที่อาจจะเป็นปัญหา

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

28. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันให้ความสนใจที่จะปรับปรุงวิธีการทำงานแบบเก่าๆ

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

29. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันหามุมมองต่างๆ ในการแก้ปัญหา

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

30. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันเสนอวิธีการใหม่ในการปฏิบัติงานแก่กลุ่ม

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

31. ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมฉันและผู้ร่วมงานให้แสดงความคิดเห็นในการทำงาน

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

32. ผู้บริหารโรงเรียนช่วยให้ฉันและผู้ร่วมงานมองปัญหาในหลายแง่มุม

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

33. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันสนับสนุนให้มีการคิดแก้ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วด้วยวิธีการใหม่ๆ

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

34. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันส่งเสริมให้ระบุปัญหา โดยการใช้เหตุผลและหลักฐานมากกว่าการคิดเองว่าเป็นปัญหา

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

■ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

35. ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติต่อฉันและผู้ร่วมงานในฐานะที่เป็นเพื่อนร่วมงานมากกว่าในฐานะที่เป็นเพียงสมาชิกของกลุ่มคนหนึ่งเท่านั้น

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

36. ผู้บริหารโรงเรียนรับฟังเรื่องของฉันและผู้ร่วมงานอย่างตั้งใจ

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

37. ผู้บริหารโรงเรียนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของฉันและผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

38. ผู้บริหารโรงเรียนทำให้ฉันและผู้ร่วมงานสนใจในการพัฒนาจุดที่ดีเด่นของตนเอง

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

39. ผู้บริหารโรงเรียนให้เวลาในการแนะนำการทำงานแก่ฉันและผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

40. ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติต่อฉันและเพื่อนร่วมงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

41. ผู้บริหารโรงเรียนสอนฉันและผู้ร่วมงานเกี่ยวกับวิธีการวิเคราะห์ความต้องการและความสามารถของผู้อื่น

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

42. ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ฉันและผู้ร่วมงานมีการพัฒนาตนเอง

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

43. ผู้บริหารโรงเรียนของฉันให้ความสำคัญเป็นส่วนตัวแก่สมาชิกซึ่งไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร

.....
 บ่อยมาก บ่อย บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

แบบสอบถามชุดที่ 4
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

คำแนะนำในการตอบ

เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงต่อความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงตัวเลือกเดียว ในแต่ละประโยค กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. เมื่อฉันมีปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน ผู้บังคับบัญชานั้นจะให้ข้อเสนอแนะที่ดีเสมอ

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. ผู้บังคับบัญชามักพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็นกับฉัน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ผู้บังคับบัญชาปลอบโยนฉัน เมื่อฉันมีความกลัดกลุ้มใจเกี่ยวกับการทำงาน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. ผู้บังคับบัญชาให้คำแนะนำฉันคล้ายกังวลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการทำงาน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. ฉันได้รับการสนับสนุนในการทำงานจากผู้บังคับบัญชาเสมอ

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. ผู้บังคับบัญชาจะพูดให้กำลังใจในการทำงานแก่ฉันเสมอ

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. เมื่อฉันมีปัญหาในการทำงาน เพื่อนร่วมงานจะพูดให้กำลังใจฉันเสมอ

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. ฉันไม่สามารถปรับทุกข์กับเพื่อนร่วมงานได้

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

แบบสอบถามชุดที่ 5 ชีวิตของฉัน

คำแนะนำในการตอบ

โปรดอ่านข้อความทีละประโยค แล้วเลือกตอบตามความเป็นจริงมากที่สุดและทำเครื่องหมาย ✓
ในช่องว่างเพียงตัวเลือกเดียวในแต่ละประโยค กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. ปัจจุบันชีวิตส่วนใหญ่ของฉัน มีความใกล้เคียงกับชีวิตในอุดมคติ/ในฝันของฉัน

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ปัจจุบันชีวิตส่วนใหญ่ของฉันในครอบครัว มีความใกล้เคียงกับครอบครัวในอุดมคติ/ในฝันของฉัน

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. ปัจจุบันชีวิตส่วนใหญ่ของฉันในที่ทำงาน มีความใกล้เคียงกับที่ทำงานในอุดมคติ/ในฝันของฉัน

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ปัจจุบันชีวิตส่วนใหญ่ของฉันกับเพื่อน มีความใกล้เคียงกับเพื่อนในอุดมคติ/ในฝันของฉัน

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. เหตุการณ์ในชีวิตฉันเองในช่วงนี้นับว่าดีมาก

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. เหตุการณ์ในชีวิตของฉันในครอบครัวช่วงนี้นับว่าดีมาก

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7. เหตุการณ์ในชีวิตของฉันในที่ทำงานช่วงนี้นับว่าดีมาก

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

8. เหตุการณ์ในชีวิตของฉันท่ามกลางเพื่อนฝูงนับว่าดีมาก

.....
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

9. ฉันพึงพอใจกับชีวิตของฉันโดยทั่วไป

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ก่อนข้างเห็นด้วย ก่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

10. ฉันพึงพอใจกับชีวิตในครอบครัวของฉัน

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ก่อนข้างเห็นด้วย ก่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

11. ฉันพึงพอใจกับชีวิตการทำงานของฉัน

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ก่อนข้างเห็นด้วย ก่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

12. ฉันพึงพอใจกับชีวิตของฉันในหมู่เพื่อน

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ก่อนข้างเห็นด้วย ก่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

13. เท่าที่ผ่านมา ฉันได้รับสิ่งสำคัญที่ต้องการในชีวิตแล้ว

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ก่อนข้างเห็นด้วย ก่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

14. เท่าที่ผ่านมา ฉันได้รับสิ่งสำคัญที่ต้องการจากครอบครัวแล้ว

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ก่อนข้างเห็นด้วย ก่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

15. เท่าที่ผ่านมา ฉันได้รับสิ่งสำคัญที่ต้องการในการทำงานแล้ว

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ก่อนข้างเห็นด้วย ก่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

16. เท่าที่ผ่านมา ฉันได้รับสิ่งสำคัญที่ต้องการจากเพื่อนแล้ว

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ก่อนข้างเห็นด้วย ก่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

17. ถ้าฉันสามารถย้อนอดีตได้ ฉันจะไม่เปลี่ยนแปลงสิ่งใดๆ เกี่ยวกับชีวิตของฉัน

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ก่อนข้างเห็นด้วย ก่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

18. ถ้าฉันสามารถย้อนเวลาสู่อดีตได้ ฉันจะไม่เปลี่ยนแปลงสิ่งใดๆ เกี่ยวกับชีวิตในครอบครัว

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ก่อนข้างเห็นด้วย ก่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

19. ถ้าฉันสามารถย้อนเวลาสู่อดีตได้ ฉันจะไม่เปลี่ยนแปลงสิ่งใดๆ เกี่ยวกับชีวิตในโรงเรียน

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

20. ถ้าฉันสามารถย้อนเวลาสู่อดีตได้ ฉันจะไม่เปลี่ยนแปลงสิ่งใดๆ เกี่ยวกับการคบเพื่อน

.....
 เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ค่อนข้างเห็นด้วย ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

แบบสอบถามชุดที่ 6
เหตุการณ์ในชีวิตการทำงาน

คำแนะนำในการตอบ

เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงต่อความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงตัวเลือกเดียว ในแต่ละประโยค กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. เมื่อฉันตั้งใจและทำการสอนอย่างเต็มความสามารถแล้ว ฉันเชื่อว่าชีวิตการเป็นครูของฉันจะดีขึ้น

.....
 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. บ่อยครั้งเมื่อฉันส่งผลงานที่ฉันใช้ความพยายามอย่างมากในการจัดทำแก่ผู้บริหารแต่ผู้บริหารท่านเพียงรับไว้เท่านั้น

.....
 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ฉันรู้สึกว่ามีงานสอนหนักเพียงใดแต่การให้ผลตอบแทนไม่คุ้มค่า

.....
 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. ครูที่มาจากครอบครัวที่มีชาติตระกูลมักได้รับพิจารณาเลื่อนขั้นดำรงตำแหน่งสำคัญเสมอๆ

.....
 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. การเล่นพวกเล่นพ้องและระบบอุปถัมภ์ยังมีอยู่มากในโรงเรียนของฉัน

.....
 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. ในหลายกรณีที่ผู้ได้รับความดีความชอบเป็นพิเศษในโรงเรียนของฉันนั้นไม่ใช่คนที่ฉันเห็นว่าเป็นคนที่ทำงานดีและมีนิสัยดี

.....
 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. บางครั้งฉันทำความผิดเพียงเล็กน้อย แต่ถูกตำหนิจากผู้บริหารอย่างรุนแรง

.....
 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. มีบ่อยครั้งที่ข้อเสนอแนะของคนๆ หนึ่งมักเป็นที่ยอมรับของผู้บริหารทั้งๆ ที่ฉันมองไม่เห็นความเหมาะสม
-

 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
9. คนโปรดของเจ้านาย มักไม่ถูกลงโทษอย่างรุนแรง ถึงแม้จะทำความผิดร้ายแรง ซึ่งเป็นผลเสียหายแก่โรงเรียน
-

 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
10. ฉันมีความตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการสอนเป็นอย่างดี แต่ฉันไม่แน่ใจว่าจะได้รับการพิจารณาความดีความชอบเพราะเหตุนี้
-

 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
11. ถ้าผู้บริหารไม่ชอบฉัน ก็เป็นสิ่งที่ยากมากที่จะทำให้กลับมาชอบฉันได้
-

 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
12. ฉันกระตือรือร้นในการสอน เพราะแน่ใจว่าผู้บริหารจะใช้ความตั้งใจในการสอนของฉัน เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบ
-

 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
13. ฉันเชื่อมั่นว่าหากฉันศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเสมอจะพัฒนาการสอนของฉันได้
-

 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
14. หากนักเรียนของฉันไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ฉันคิดว่าอาจเป็นเพราะฉันจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เหมาะสม
-

 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
15. ความสำเร็จในการสอนของฉันคือการที่นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้
-

 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย
16. แม้โรงเรียนไม่มีงบประมาณเพียงพอในการสนับสนุนการทำสื่อการสอน ฉันก็จะมีการสอนอื่น ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียน เรียนรู้ได้
-

 จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

17. นักเรียนจะสนใจการเรียนมากหรือน้อย ไม่ขึ้นอยู่กับครูผู้สอน

.....
 17. นักเรียนจะสนใจการเรียนมากหรือน้อย ไม่ขึ้นอยู่กับครูผู้สอน

 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

18. ฉันเชื่อมั่นว่าหากฉันทุ่มเทการสอนนักเรียนแล้ว นักเรียนย่อมตั้งใจที่จะเรียนในวิชาของฉัน

.....
 18. ฉันเชื่อมั่นว่าหากฉันทุ่มเทการสอนนักเรียนแล้ว นักเรียนย่อมตั้งใจที่จะเรียนในวิชาของฉัน

 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

19. ฉันคิดว่าหากฉันเป็นแบบอย่างที่ดีแล้ว นักเรียนก็จะเคารพฉันและปฏิบัติตาม

.....
 19. ฉันคิดว่าหากฉันเป็นแบบอย่างที่ดีแล้ว นักเรียนก็จะเคารพฉันและปฏิบัติตาม

 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

20. การที่นักเรียนตั้งใจและเอาใจใส่ในเวลาเรียน เพราะความพร้อมในการสอนของฉัน

.....
 20. การที่นักเรียนตั้งใจและเอาใจใส่ในเวลาเรียน เพราะความพร้อมในการสอนของฉัน

 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

แบบสอบถามชุดที่ 7
เจตคติต่อการเรียนการสอน

คำแนะนำในการตอบ

เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงต่อความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงตัวเลือกเดียว ในแต่ละประโยค กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นสำคัญ

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
2. การเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้คิดได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนสรุปความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
3. การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ทำให้ครูเสียเวลาในการถ่ายทอดความรู้

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
4. เมื่อครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียนการสอน

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
5. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้ หากครูสอนแบบบูรณาการวิชาการและกระตุ้นการถ่ายโยงความคิดให้นักเรียน

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
6. การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง สามารถวัดได้ครอบคลุมทั้งกระบวนการคิดและการกระทำของนักเรียน

.....
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

7. การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน จะทำให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

.....
 หนึ่งที่สูงสุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. ฉันทินดีที่จะช่วยเหลือแนะนำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนแต่ละคน

.....
 หนึ่งที่สูงสุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. ฉันทู้สึกเบื่อหน่ายที่จะต้องเข้าร่วมประชุมหรือสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

.....
 หนึ่งที่สูงสุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. ฉันทู้สึกดีใจที่นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างกัน

.....
 หนึ่งที่สูงสุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11. ฉันทู้สึกกระตือรือร้นที่จะจัดหาแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมให้นักเรียน

.....
 หนึ่งที่สูงสุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. การวัดและประเมินผลจากแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียนทำให้ฉันมีความเข้าใจนักเรียนได้ดีขึ้น

.....
 หนึ่งที่สูงสุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

13. ฉันทสบายใจถ้าได้สำรวจความพร้อมของการจัดกิจกรรมก่อนทำการสอนจริง

.....
 หนึ่งที่สูงสุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

14. ฉันประเมินผลจากสภาพที่แท้จริงจากการทำกิจกรรมระหว่างเรียนและแฟ้มสะสมผลงานนักเรียน

.....
 หนึ่งที่สูงสุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

15. ฉันททำงานร่วมกับเพื่อนๆ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมและจริยธรรม

.....
 หนึ่งที่สูงสุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

16. ฉันทมีความตั้งใจที่จะค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเสมอ

.....
 หนึ่งที่สูงสุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

17. ฉันจะศึกษาเนื้อหาวิชาอย่างละเอียด เพื่อปรับกิจกรรมการสอนให้นักเรียนมีบทบาทมากที่สุดในการเรียนการสอน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

18. ฉันจะสอนโดยบูรณาการเนื้อหาวิชาให้นักเรียนได้ถ่ายโยงความคิดกับวิชาอื่นๆ

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

19. ฉันยังคงจะสอนโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

20. ฉันจะประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานร่วมด้วยทุกครั้ง

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

21. ฉันพร้อมที่จะออกแบบสื่อที่ใช้กับกิจกรรมไว้ก่อนล่วงหน้า

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

22. ฉันจะสอดแทรกประสบการณ์ขณะสอนให้แก่นักเรียนอยู่ตลอดเวลา

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

23. ฉันจะเตรียมการสอนล่วงหน้าโดยคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

แบบสอบถามชุดที่ 8
หลักธรรมอิทธิบาท 4

คำแนะนำในการตอบ

เมื่อท่านอ่านข้อความแล้วโปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงต่อความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงตัวเลือกเดียว ในแต่ละประโยค กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. ฉันมีความสุขที่ได้ทำงานสอนนักเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ						
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
2. ฉันเต็มใจที่จะทำงานสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างเต็มกำลังความสามารถ						
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
3. ฉันพึงพอใจในการหาแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม						
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
4. ฉันพยายามหาหนทางที่จะทำการสอนให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้						
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
5. แม้จะพบอุปสรรคใดๆในการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ฉันก็จะไม่มีวันย่อท้อ						
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
6. ฉันใช้ความพากเพียรอย่างมากที่สุดในการสอนนักเรียน						
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
7. ความขยันหมั่นเพียรของฉัน นำมาซึ่งความสำเร็จในการสอน						
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
8. เวลาสอน ฉันมีสมาธิที่จดจ่อกับการสอนวิชานั้นๆ						
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

9. ฉันจะเอาใจใส่นักเรียนทุกคนในเรื่องการเรียนและเรื่องทั่วไปๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

10. ฉันจะตรวจแผนการสอนอย่างละเอียดรอบคอบให้ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

11. ฉันไม่เคยปล่อยเวลาให้เสียไปโดยเปล่าประโยชน์ จะครุ่นคิดถึงกิจกรรมที่จะใช้สอนตลอดเวลา

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

12. เมื่อพบข้อบกพร่องในการสอน ฉันจะพยายามหาทางแก้ไขไม่ปล่อยปละละเลย

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

13. ฉันคิดปรับปรุงการสอนที่ทำอยู่ ให้มีคุณภาพดียิ่งๆ ขึ้น

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

14. ฉันจะคิดหาวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

15. ฉันคิดว่าการเรียนการสอนในปัจจุบันต้องชวนขยายหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ อยู่เสมอ

.....
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ภาคผนวก ข

คำอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถาม

ตาราง 22 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบวัดพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อ	ค่าที่
1	2.4155
2	2.3802
3	4.0190
4	1.3317
5	2.6809
6	3.8871
7	4.0300
8	3.3390
9	5.9347
10	3.8871
11	4.6078
12	3.6994
13	2.1139
14	3.3652
15	1.7094
16	2.9239
17	3.0449
18	3.6991
19	2.8514
20	5.1150
21	1.7408
22	1.6388
23	4.9699
24	2.5737
25	3.0021
26	0.8729

ค่าความเชื่อมั่น = 0.9261

พิสัย = 93-140

ตาราง 23 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบวัดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร
โรงเรียนตามการรับรู้ของคุณ

ข้อ	ค่าที่
1	4.0842
2	2.9162
3	1.4462
4	4.7108
5	4.8840
6	2.1315
7	4.7600
8	3.0021
9	3.2359
10	4.0434
11	2.0012
12	2.4119
13	3.5968
14	3.7284
15	2.0015
16	3.0410
17	3.7617
18	3.9399
19	5.8913
20	4.9394
21	1.4469
22	2.6685
23	2.7503
24	1.8213
25	2.7382
26	3.2698
27	2.7322
28	1.6133

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อ	ค่าที่
29	3.8404
30	3.3968
31	4.7858
32	4.1479
33	3.7941
34	4.1863
35	4.6788
36	5.1713
37	3.1817
38	4.9250
39	4.0665
40	3.2673
41	5.6906
42	3.6725
43	1.7780

ค่าความเชื่อมั่น = 0.9627

พิสัย = 98-198

ตาราง 24 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบวัดการสนับสนุนทางสังคม

ข้อ	ค่าที่
1	6.2101
2	5.0220
3	6.9864
4	4.3227
5	5.4283
6	5.3330
7	0.8355
8	1.5311
9	1.8900
10	1.1680
11	0.7306
12	2.4065
13	0.5336
14	3.6537
15	2.2272
16	3.3577
17	3.1979
18	3.2984

ค่าความเชื่อมั่น = 0.8417

พิสัย = 54-103

ตาราง 25 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบวัดความสุขใจ

ข้อ	ค่าที่
1	5.0900
2	5.6078
3	5.6910
4	6.5330
5	4.1369
6	4.4258
7	4.8683
8	4.4289
9	4.5047
10	4.3057
11	4.2154
12	2.9948
13	5.3384
14	5.5346
15	6.1784
16	4.8543
17	6.4532
18	10.4909
19	7.4157
20	6.4532

ค่าความเชื่อมั่น = 0.9714

ฟิลล์ = 20-109

ตาราง 26 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบวัดความเชื่ออำนาจในตน

ข้อ	ค่าที่
1	3.2094
2	1.9965
3	4.9777
4	4.6616
5	6.8783
6	6.4171
7	2.7805
8	5.3419
9	4.6507
10	6.2033
11	8.4572
12	2.4297
13	1.3350
14	1.9308
15	3.3935
16	3.1180
17	5.0100
18	3.7500
19	3.9668
20	4.4017

ค่าความเชื่อมั่น = 0.9148

พิสัย = 20-108

ตาราง 27 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อของแบบวัดเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อ	ค่าที
1	7.4778
2	7.5859
3	3.3788
4	7.5859
5	6.2276
6	3.7641
7	4.0160
8	2.6261
9	3.8734
10	2.6261
11	3.4672
12	3.3403
13	2.1684
14	2.8434
15	2.7576
16	3.2752
17	3.2344
18	2.7593
19	3.2636
20	1.7707
21	2.8750
22	3.1498
23	1.9540

ค่าความเชื่อมั่น = 0.9534

พิสัย = 23-131

ตาราง 28 ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบวัดหลักธรรมอิทธิบาท 4

ข้อ	ค่าที่
1	5.1487
2	5.1487
3	4.8088
4	5.9721
5	4.8461
6	4.1334
7	3.8087
8	2.8867
9	2.9075
10	4.1593
11	3.5507
12	4.8971
13	4.6794
14	3.8429
15	4.7732

ค่าความเชื่อมั่น = 0.9787

พิสัย = 15-90

ภาคผนวก ค

ตารางค่าสถิติต่าง ๆ

ตาราง 29 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มอายุมาก จำนวน 162 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความสนใจ (ก)	1	31.74	0.26
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงข (ข)	1	4006.69	32.50***
(ก) x (ข)	1	455.47	3.69
ส่วนที่เหลือ	158	123.29	

ตาราง 30 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มอายุน้อย จำนวน 116 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความสนใจ (ก)	1	113.36	1.01
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงข (ข)	1	1690.35	15.05***
ก x ข	1	213.62	1.90
ส่วนที่เหลือ	112	112.34	

ตาราง 31 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความพอใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มประสบการณ์มาก จำนวน 161 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความพอใจ (ก)	1	1.62	0.01
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ (ข)	1	4270.83	36.55***
(ก) x (ข)	1	974.56	8.34*
ส่วนที่เหลือ	157	116.84	

ตาราง 32 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความพอใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มประสบการณ์น้อย จำนวน 117 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความพอใจ (ก)	1	176.33	1.53
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ (ข)	1	1220.25	10.62***
(ก) x (ข)	1	7.01	0.06
ส่วนที่เหลือ	113	114.93	

ตาราง 33 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
จำแนกตามความพอใจและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู

กลุ่ม	ความพอใจ	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ			
		สูง		ต่ำ	
		X	S.D	X	S.D
กลุ่มรวม	สูง	135.17	.94	139.10	1.01
	ต่ำ	133.64	.99	129.71	.91
อายุน้อย	สูง	133.70	1.45	136.63	1.50
	ต่ำ	131.70	1.44	128.72	1.36
อายุมาก	สูง	136.11	1.22	140.82	1.34
	ต่ำ	135.19	1.34	130.48	1.22
ประสบการณ์ในการสอนน้อย	สูง	133.95	1.50	136.04	1.56
	ต่ำ	131.37	1.44	129.27	1.37
ประสบการณ์ในการสอนมาก	สูง	135.80	1.17	141.04	1.30
	ต่ำ	135.60	1.32	130.36	1.20

ตาราง 34 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มรวม จำนวน 278 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความเชื่ออำนาจในตน (ก)	1	334.78	2.76
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ (ข)	1	4317.19	35.63***
(ก) x (ข)	1	6.63	0.06
ส่วนที่เหลือ	274	121.17	

ตาราง 35 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มอายุมาก จำนวน 162 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความเชื่ออำนาจในตน (ก)	1	558.74	4.55*
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ (ข)	1	2547.93	20.77***
(ก) x (ข)	1	7.67	0.06
ส่วนที่เหลือ	158	122.70	

ตาราง 36 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มอายุน้อย จำนวน 116 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความเชื่ออำนาจในตน (ก)	1	1.43	0.00
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ (ข)	1	1625.53	14.14***
(ก) x (ข)	1	5.21	0.05
ส่วนที่เหลือ	112	114.94	

ตาราง 37 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มประสบการณ์มาก จำนวน 161 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความเชื่ออำนาจในตน (ก)	1	915.70	7.84**
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ (ข)	1	2443.63	20.92**
(ก) x (ข)	1	122.14	1.05
ส่วนที่เหลือ	157	116.79	

ตาราง 38 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูในกลุ่มประสบการณ์น้อย จำนวน 117 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความเชื่ออำนาจในตน (ก)	1	22.79	0.20
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ (ข)	1	1458.65	12.59***
(ก) x (ข)	1	38.69	0.33
ส่วนที่เหลือ	113	115.91	

ตาราง 39 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ
จำแนกตามความเชื่ออำนาจในตนและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตาม
การรับรู้ของครู

กลุ่ม	ความเชื่อ อำนาจในตน	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงฯ			
		สูง		ต่ำ	
		X	S.D	X	S.D
กลุ่มรวม	สูง	136.25	1.10	139.42	1.03
	ต่ำ	133.80	.98	130.63	1.05
อายุน้อย	สูง	133.09	1.63	137.22	1.57
	ต่ำ	133.07	1.48	128.94	1.54
อายุมาก	สูง	138.51	1.46	140.88	1.35
	ต่ำ	134.34	1.30	131.97	1.41
ประสบการณ์ในการสอนน้อย	สูง	131.83	1.61	136.28	1.64
	ต่ำ	132.82	1.54	128.37	1.51
ประสบการณ์ในการสอนมาก	สูง	139.71	1.45	141.40	1.29
	ต่ำ	134.36	1.24	132.67	1.41

ตาราง 40 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มรวม จำนวน 278 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
เจตคติ (ก)	1	10332.42	123.43***
การสนับสนุนทางสังคม (ข)	1	3024.26	36.13***
(ก) x (ข)	1	302.94	3.62
ส่วนที่เหลือ	274	83.71	

ตาราง 41 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มอายุมาก จำนวน 162 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
เจตคติ (ก)	1	8007.47	95.85***
การสนับสนุนทางสังคม (ข)	1	1295.91	15.51***
(ก) x (ข)	1	93.89	1.12
ส่วนที่เหลือ	158	83.54	

ตาราง 42 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มอายุน้อย จำนวน 116 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
เจตคติ (ก)	1	2447.97	30.86***
การสนับสนุนทางสังคม (ข)	1	1479.95	18.66***
(ก) x (ข)	1	372.61	4.70*
ส่วนที่เหลือ	112	79.32	

ตาราง 43 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มประสบการณ์มาก จำนวน 161 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
เจตคติ (ก)	1	5700.51	62.82***
การสนับสนุนทางสังคม (ข)	1	1807.83	19.93***
(ก) x (ข)	1	33.79	0.37
ส่วนที่เหลือ	157	90.74	

ตาราง 44 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มประสบการณ์น้อย จำนวน 117 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
เจตคติ (ก)	1	4113.83	59.91***
การสนับสนุนทางสังคม (ข)	1	951.60	13.86***
(ก) x (ข)	1	524.08	7.63**
ส่วนที่เหลือ	113	68.67	

ตาราง 45 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
จำแนกตามเจตคติต่อการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสนับสนุนทางสังคม

กลุ่ม	เจตคติต่อ การสอน	การสนับสนุนทางสังคม			
		สูง		ต่ำ	
		X	S.D	X	S.D
กลุ่มรวม	สูง	141.67	.81	138.79	.82
	ต่ำ	129.12	.78	131.10	.77
อายุน้อย	สูง	138.91	1.21	137.83	1.36
	ต่ำ	129.25	1.25	131.33	1.09
อายุมาก	สูง	143.70	1.09	139.37	1.02
	ต่ำ	129.22	1.00	133.55	1.07
ประสบการณ์ในการสอนน้อย	สูง	139.64	1.15	136.48	1.20
	ต่ำ	127.46	1.08	130.62	1.02
ประสบการณ์ในการสอนมาก	สูง	142.80	1.13	140.09	1.10
	ต่ำ	130.40	1.09	133.11	1.11

ตาราง 46 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและอิทธิบาท 4 ในกลุ่มอายุมาก จำนวน 162 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความสนใจ (ก)	1	123.59	1.25
อิทธิบาท 4 (ข)	1	8201.26	82.92***
(ก) x (ข)	1	185.18	1.87
ส่วนที่เหลือ	158	98.90	

ตาราง 47 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและอิทธิบาท 4 ในกลุ่มอายุน้อย จำนวน 116 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความสนใจ (ก)	1	173.66	1.70
อิทธิบาท 4 (ข)	1	2887.22	28.30***
(ก) x (ข)	1	220.57	2.16
ส่วนที่เหลือ	112	102.03	

ตาราง 48 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและอิทธิบาท 4 ในกลุ่มประสบการณ์มาก จำนวน 161 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความสนใจ (ก)	1	25.87	0.25
อิทธิบาท 4 (ข)	1	7044.14	67.96***
(ก) x (ข)	1	375.41	3.62
ส่วนที่เหลือ	157	103.66	

ตาราง 49 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและอิทธิบาท 4 ในกลุ่มประสบการณ์น้อย จำนวน 117 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความสนใจ (ก)	1	292.54	3.09
อิทธิบาท 4 (ข)	1	3516.51	37.17***
(ก) x (ข)	1	47.09	0.50
ส่วนที่เหลือ	113	94.61	

ตาราง 50 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
จำแนกตามความสนใจและอิทธิบาท 4

กลุ่ม	ความสนใจ	อิทธิบาท 4			
		สูง		ต่ำ	
		X	S.D	X	S.D
กลุ่มรวม	สูง	137.04	1.08	143.35	1.17
	ต่ำ	135.27	1.16	128.95	1.07
อายุน้อย	สูง	134.03	1.36	137.85	1.39
	ต่ำ	131.55	1.32	127.73	1.29
อายุมาก	สูง	137.04	1.08	143.35	1.17
	ต่ำ	135.27	1.16	128.95	1.07
ประสบการณ์ในการสอนน้อย	สูง	134.37	1.35	138.33	1.35
	ต่ำ	131.15	1.23	127.19	1.23
ประสบการณ์ในการสอนมาก	สูง	136.67	1.09	143.00	1.20
	ต่ำ	135.86	1.22	129.54	1.11

ตาราง 51 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มอายุมาก จำนวน 162 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความสนใจ (ก)	1	29.74	0.23
การสนับสนุนทางสังคม (ข)	1	2836.87	22.11***
(ก) x (ข)	1	940.44	7.33**
ส่วนที่เหลือ	158	128.29	

ตาราง 52 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มอายุน้อย จำนวน 116 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความสนใจ (ก)	1	153.37	1.44
การสนับสนุนทางสังคม (ข)	1	2245.54	21.00***
(ก) x (ข)	1	211.38	1.98
ส่วนที่เหลือ	112	106.91	

ตาราง 53 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มประสบการณ์มาก จำนวน 161 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความสนใจ (ก)	1	0.11	0.01
การสนับสนุนทางสังคม (ข)	1	3561.58	30.26***
(ก) x (ข)	1	1489.97	12.66***
ส่วนที่เหลือ	157	117.71	

ตาราง 54 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเมื่อพิจารณาตามความสนใจและการสนับสนุนทางสังคมในกลุ่มประสบการณ์น้อย จำนวน 117 คน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ความสนใจ (ก)	1	223.22	1.98
การสนับสนุนทางสังคม (ข)	1	1444.14	12.79***
(ก) x (ข)	1	11.49	0.10
ส่วนที่เหลือ	113	112.94	

ตาราง 55 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
จำแนกตามความพอใจและการสนับสนุนทางสังคม

กลุ่ม	ความพอใจ	การสนับสนุนทางสังคม			
		สูง		ต่ำ	
		X	S.D	X	S.D
กลุ่มรวม	สูง	135.14	.93	138.85	1.01
	ต่ำ	133.46	.99	129.74	.91
อายุน้อย	สูง	134.49	1.39	137.90	1.57
	ต่ำ	132.08	1.45	128.67	1.26
อายุมาก	สูง	135.47	1.28	139.38	1.32
	ต่ำ	134.58	1.34	130.67	1.30
ประสบการณ์ในการสอนน้อย	สูง	134.21	1.48	136.43	1.55
	ต่ำ	131.35	1.41	129.13	1.33
ประสบการณ์ในการสอนมาก	สูง	135.40	1.19	140.29	1.31
	ต่ำ	135.34	1.34	130.45	1.21

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวัดในการวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวัดในการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อ้อมเดือน สดมณี
2. อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป จินเจ้
4. อาจารย์ ดร.พรรณี บุญประกอบ
5. อาจารย์ ดร.มนัส บุญประกอบ

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์โรงเรียนที่ดำเนินการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ที่ ศธ 0519.12/ 6413

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

8 กรกฎาคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดโบสถ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวอัจฉราพร บุญญพนิช นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อ้อมเดือน สดมณี และ อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ข้าราชการครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1-6 จำนวน 25 คน ตอบแบบสอบถามปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เป็นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวอัจฉราพร บุญญพนิช ได้เก็บข้อมูลในการทำปฏิญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 09-8849637

ที่ ศธ 0519.12/6913

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

8 กรกฎาคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลสามเสน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวอัจฉราพร บุญญพนิช นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อ้อมเดือน สดมณี และ อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ข้าราชการครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1-6 จำนวน 40 คน คอบแบบสอบถามปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เป็นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวอัจฉราพร บุญญพนิช ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรทัศน์ มือถือ 09-8849637

ที่ ศท 0519.12/ 6913

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

8 กรกฎาคม 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวอัจฉราพร บุญญพนิช นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อ้อมเดือน สดมณี และ อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ข้าราชการครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1-6 จำนวน 40 คน ตอบแบบสอบถามปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวอัจฉราพร บุญญพนิช ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 09-8849637

ที่ ศธ 0519.12/ 6913

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

8 กรกฎาคม 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดเวตวันธรรมาวาส

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวอัจฉราพร บุญญพนิช นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อ้อมเดือน สดมณี และ อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ข้าราชการครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1-6 จำนวน 50 คน ตอบแบบสอบถามปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เป็นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1 ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวอัจฉราพร บุญญพนิช ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จิระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรทัศน์ มือถือ 09-8849637

ที่ ศธ 0519.12/๗๕๕๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3 สิงหาคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวอัจฉราพร บุญญพนิช นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อ้อมเดือน สดมณี และ อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ข้าราชการครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1-6 จำนวน 60 คน ตอบแบบสอบถามปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เป็นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวอัจฉราพร บุญญพนิช ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ มือถือ 09-8849637

ที่ ศธ 0519.1216913

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

8 กรกฎาคม 2547

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนพญาไท

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวอัจฉราพร บุญญพนิช นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อ้อมเดือน สดมณี และ อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ข้าราชการครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1 – 6 จำนวน 65 คน คอบแบบสอบถามปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เป็นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1 ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวอัจฉราพร บุญญพนิช ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญสิริ จิระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 09-8849637

ที่ ศธ 0519.12/6913

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๘ กรกฎาคม 2547

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนราชวินิต

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวอังกรพร บุญญพนิช นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง "ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อ้อมเดือน สดมณี และ อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ข้าราชการครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1-6 จำนวน 70 คน ตอบแบบสอบถามปัจจัยทางจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสอนที่เป็นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูประถมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1 ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2547

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวอังกรพร บุญญพนิช ได้เก็บข้อมูลในการทำปฏิญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญสิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 09-8849637

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวอัจฉราพร บุญญพนิช
วันเดือนปีเกิด	11 กันยายน 2512
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	14/23 หมู่ 8 ซอยวัดกำแพง ถนนจรัญสนิทวงศ์ 13 แขวงบางเขื่อนกั้น เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10170
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	นักพัฒนาทรัพยากรบุคคล 6ว
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10900
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2547	ปริญญาโทวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2536	ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกสุขศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2536	ปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกรัฐศาสตร์ (บริหารรัฐกิจ) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง